

**PROGRAM ROZWOJU
GMINY GRÓDEK
NA LATA 2015 - 2020**

PROGRAM ROZWOJU GMINY GRÓDEK NA LATA 2015 - 2020

Opracowanie:

Project Consulting
ul. Wyszyńskiego 2 lok. 28
15-888 Białystok
www.projecto.com.pl

Autorzy:

Norbert Brzostowski – kierownik
Agnieszka Brzostowska
Mateusz Karny

Gródek 2015 - 2016

Słowo wstępne

Przedstawiamy Państwu Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015 – 2020.

Dotychczasowym wyznacznikiem wspierania rozwoju regionalnego w kraju i Unii Europejskiej była polityka interwencji skoncentrowana głównie na niwelowaniu różnic strukturalnych między obszarami. Począwszy od 2014 roku, podstawą do określenia nowego podejścia w polityce regionalnej jest założenie, że każde terytorium posiada własny, unikalny zestaw cech, składających się na potencjał rozwojowy. Wykorzystanie zidentyfikowanych zasobów w efektywny sposób, jest kluczowym czynnikiem wzrostu dobrobytu. To te czynniki endogeniczne mają umożliwić zbudowanie trwałych podstaw rozwojowych danego obszaru.

W celu zwiększenia efektywności wydatkowania środków na rozwój gminy, w Programie dokonano identyfikacji wewnętrznych potencjałów, tak aby mogły być one wykorzystane w ramach nakreślonych na poziomie europejskim priorytetów rozwojowych, które obejmują: rozwój inteligentny (oparty na wiedzy i innowacjach), zrównoważony (promujący gospodarkę zieloną, oszczędzającą zasoby) i sprzyjający włączeniu społecznemu (zapewniający wysoką spójność społeczną i terytorialną, zapewniający wysoki poziom zatrudnienia).

Prezentowany dokument określa najważniejsze cele i działania, które trzeba wykonać, aby poprawić warunki życia mieszkańców i zapewnić gminie trwały wzrost. Jego realizacja doprowadzi do przekształcenia gminy w miejsce bardziej przyjazne mieszkańcom, turystom i inwestorom, bezpieczne i gościnne, z czystym środowiskiem przyrodniczym.

Konstruując cele i działania w Programie zastosowano zasady, które odzwierciedlają nowy paradygmat polityki regionalnej:

- wzmocnienie i wykorzystanie endogenicznych potencjałów gminy,
- wielosektorowość (horyzontalność) podejścia do działań rozwojowych czyli wprowadzenie systemu integracji i koordynacji polityk publicznych,
- odejście od rozproszonej interwencji do bardziej selektywnych i skoncentrowanych inwestycji i projektów,
- wzmocnienie partnerskiej wieloszczeblowej współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację polityki oraz dopasowanie odpowiedzialności za zadania do najbardziej efektywnego poziomu zarządzania,
- zróżnicowane podejście do różnych typów terytoriów rozumianych funkcjonalnie i prowadzenie polityki dostosowanej do uwarunkowań społecznych, gospodarczych i środowiskowych występujących w poszczególnych obszarach.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Chcemy, aby Program odegrał rolę czynnika jednoczącego lokalną społeczność, podmioty gospodarcze, organizacje społeczne, władze samorządowymi i inne jednostki w drodze ku lepszej przyszłości.

Wiek XXI to wiek inteligentnego rozwoju, wrażliwości społecznej, przedsiębiorczości, kreatywnego myślenia, otwartości i współpracy. Działając w tym duchu, będziemy mieli duże szanse, aby osiągnąć wyznaczone cele.

Program Rozwoju powstał w wyniku kilkumiesięcznej pracy zespołu opracowującego dokument oraz mieszkańców i różnych środowisk: samorządu gminy, organizacji pozarządowych, biznesu, instytucji lokalnych i liderów społecznych.

Bardzo serdecznie dziękujemy za zaangażowanie i konstruktywną pracę wszystkim osobom, które przyczyniły się do wypracowania Programu.

Wójt Gminy Gródek

Wiesław Kulesza

Kierownik zespołu autorskiego

Norbert Brzostowski

Gródek 2015 - 2016

Spis treści

Słowo wstępne.....	3
1. Metodologia prac nad dokumentem	7
2. Diagnoza stanu rozwoju gminy Gródek	8
2.1. Ogólna charakterystyka.....	8
2.2. Rys historyczny.....	10
2.3. Demografia.....	11
2.4. Środowisko przyrodnicze.....	18
2.5. Sytuacja społeczna	23
2.5.1. Bezrobocie.....	23
2.5.2. Warunki mieszkaniowe.....	24
2.5.3. Edukacja	25
2.5.4. Kultura i sport.....	32
2.5.5. Obiekty dziedzictwa kulturowego.....	38
2.5.6. Aktywność obywatelska	40
2.5.7. Ochrona zdrowia	41
2.5.8. Pomoc społeczna	42
2.6. Infrastruktura techniczna i komunalna	46
2.6.1. Sieć drogową i kolejową	46
2.6.2. Gospodarka energetyczna	46
2.6.3. Gospodarka wodno-ściekowa i odpady	47
2.6.4. Zagospodarowanie przestrzenne	52
2.7. Potencjał gospodarczo-ekonomiczny.....	54
2.7.1. Gospodarka	54
2.7.2. Rolnictwo	60
2.7.3. Turystyka	62
3. Wyniki badań mieszkańców gminy	71
3.1. Informacje o respondentach.....	72
3.2. Ocena poziomu usług na terenie gminy.....	72
3.3. Najpilniejsze sprawy do realizacji na terenie gminy.....	76
3.4. Najważniejsze projekty do realizacji	78

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

3.5. Postrzeganie gminy	80
3.6. SWOT gminy w percepcji mieszkańców	82
3.7. Kierunki rozwoju gminy	86
4. Analiza strategiczna gminy	87
4.1. Analiza SWOT	87
4.2. Kluczowe problemy rozwojowe	91
5. Wizja i misja gminy	92
6. Cele i działania	94
6.1. Cele Programu	94
6.2. Lista działań i zadań	96
7. Finansowe możliwości rozwoju	106
8. System wdrażania i ewaluacja	114
8.1. System wdrażania i komunikacji	114
8.2. Monitoring i ewaluacja	115
9. Partycypacja społeczna	117
10. Komplementarność z innymi programami i strategiami	118
WYKAZ TABEL	124
WYKAZ RYSUNKÓW	125

1. Metodologia prac nad dokumentem

Proces opracowania programu rozwoju gminy oparto o podstawy zarządzania strategicznego w jednostkach samorządu terytorialnego. Przy pracy nad dokumentem zastosowano metodę partycypacji społecznej, polegającą na połączeniu doświadczenia władz gminy i lokalnych liderów z wiedzą zespołu ekspertów, specjalizujących się w kwestiach rozwoju lokalnego oraz przeprowadzono badania i konsultacje społeczne wśród mieszkańców.

Pierwszy etap prac nad Programem dotyczył gromadzenia danych niezbędnych do sporządzenia szczegółowego obrazu poszczególnych sfer życia gminy. Przy przygotowywaniu diagnozy korzystano z ogólnodostępnych danych źródłowych, statystyk i opracowań publicznych, jak też z materiałów i opracowań przekazanych przez władze gminy i inne podmioty.

Przygotowanie diagnozy obejmowało także porównanie potencjału rozwojowego gminy z innymi samorządami w zakresie grup danych, które w toku prac, uznano za istotne dla rozwoju gminy. Nie przyjęto odgórnie jednego schematu analizy ze względu na różnorodność danych, ich dostępność oraz przede wszystkim ze względu na cel porównania w każdej ze sfer.

Ze względu także na obszerność możliwych analiz, przyjęto zasadę, że szczegółowe prezentacje danych według lat, w postaci tabel, wykresów, są uzasadnione tylko wówczas, gdy ich walor informacyjny jest istotny – wskazują na interesujące trendy lub wartościowe porównania z punktu widzenia celu, jakiemu ma służyć diagnoza.

W lipcu 2015 roku zrealizowano badania ankietowe wśród mieszkańców gminy. Dystrybucję ankiet przeprowadzono przy współpracy z sołtysami, udostępnienie papierowych kwestionariuszy w urzędzie gminy, kolportaż poprzez radnych gminy i osoby zaangażowane w prace nad Programem. Przeprowadzono także bezpośrednie badania przez ankieterów.

Wyniki badań mieszkańców zaprezentowano na sesji Rady Gminy.

W sierpniu i wrześniu 2015 roku zrealizowano także 20 bezpośrednich wywiadów pogłębionych z mieszkańcami gminy, celem uzupełnienia badań ankietowych, identyfikacji silnych i słabych stron gminy. Przeprowadzono także spotkanie robocze z przedstawicielami władzy lokalnej celem uzupełnienia i wyboru kluczowych inwestycji i projektów. Na podstawie części diagnostycznej, wywiadów i badań mieszkańców opracowano projekt Programu.

W okresie styczeń – kwiecień przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko Programu, projekt Programu udostępniono publicznie do konsultacji.

2. Diagnoza stanu rozwoju gminy Gródek

2.1. Ogólna charakterystyka

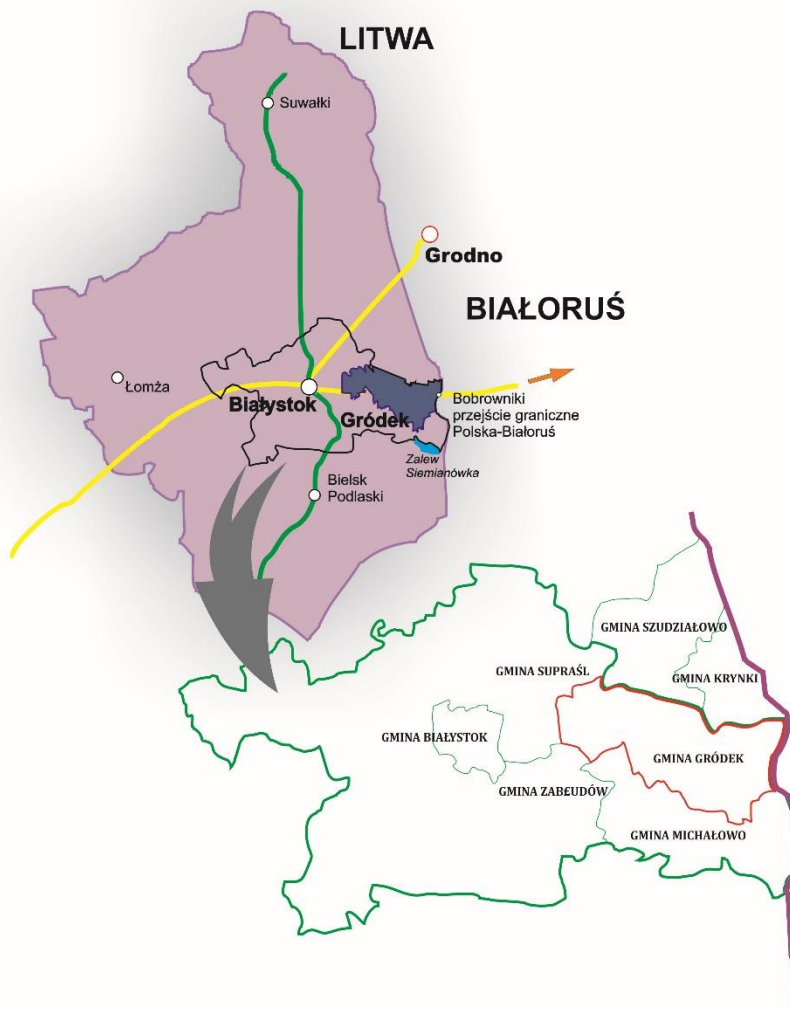
Gmina Gródek administracyjnie należy do województwa podlaskiego i powiatu białostockiego. Od wschodu granica państwa oddziela gminę od Białorusi, od północy graniczy z gminami Krynki i Szudziałowo, od zachodu z gminą Supraśl, od południa z gminami Zabłudów i Michałowo (**rysunek 1 i rysunek 2**).

Gmina ma charakter rolniczy i turystyczny. Obejmuje powierzchnię 430,6 km² i jest największą gminą nie tylko powiatu białostockiego (14,4% powierzchni), ale i województwa podlaskiego, w tym ok. 22% stanowią użytki rolne i aż ok. 60% lasy.

W skład gminy wchodzi 33 sołectwa:

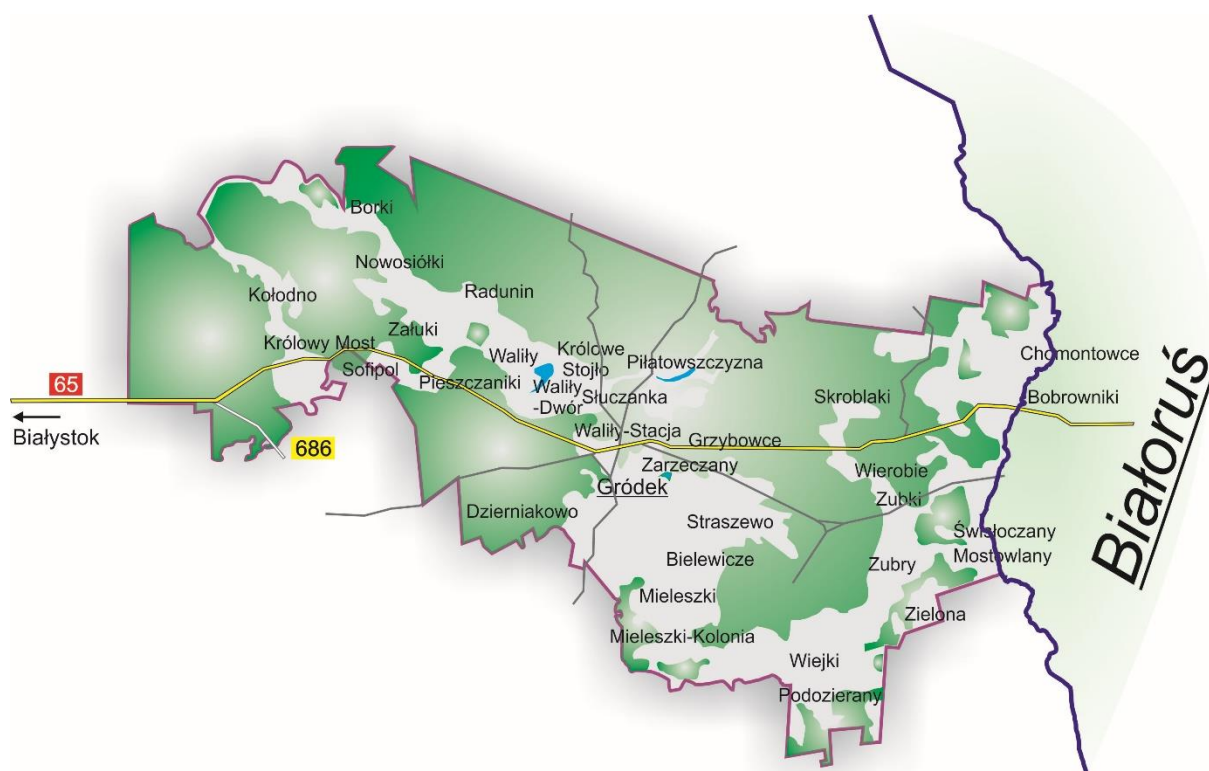
1. Bielewicze	12. Mieleszki	23. Straszewo
2. Borki	13. Mieleszki-Kolonia	24. Wality
3. Bobrowniki	14. Mostowlany	25. Wality-Dwór
4. Chomontowce	15. Nowosiółki	26. Wality-Stacja
5. Dzierniakowo	16. Pieszczaniki	27. Wiejki
6. Gródek I	17. Piłatowszczyzna	28. Wierobie
7. Gródek II	18. Podozierany	29. Załuki
8. Grzybowce	19. Radunin	30. Zarzeczano
9. Kołodno	20. Skroblaki	31. Zubki
10. Królowe Stojło	21. Słuczanka	32. Zielona
11. Królowy Most	22. Sofipol	33. Zubry

Rysunek 1. Położenie gminy Gródek na tle regionu i powiatu

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 2. Gmina Gródek

Źródło: opracowanie własne

2.2. Rys historyczny

Gródek jest jedną z najstarszych miejscowości na terenie województwa. Początki osady sięgają XII wieku, kiedy to Gródek był ważnym grodem na szlaku Grodno-Bielsk-Drohiczyn. Gród i ziemie przyległe (między Narwią a Supraślą) należały od końca XV wieku do Iwana Chodkiewicza, a potem do jego syna Aleksandra, kiedy to datuje się największy rozkwit miejscowości. Aleksander Chodkiewicz ustanowił tu swoją główną rezydencję, wznosił drewniany zamek oraz cerkiew. Sprowadzono wówczas do Gródka mnichów z Kijowa, którzy później przenieśli się do Supraśla.

W połowie XVI w. Gródek otrzymał prawa miejskie, wzrosło znaczenie miasta, które stało się ważnym ośrodkiem handlowym, rzemieślniczym oraz centrum rolniczym i leśnym. Właścicielami miasta były zacne rody: Paców, Sapiehów, Mniszców, Potockich i Radziwiłłów.

W okresie potopu szwedzkiego miasto podupadło. W kolejnych latach miasto poddane zostało wiatrom historii charakterystycznym dla tego obszaru Polski: po III rozbiore Polski Gródek znalazł się na terytorium Prus, po 1807 roku w Cesarstwie Rosyjskim. Po 1831 roku kiedy to wprowadzono granicę celną między Cesarstwem Rosyjskim, a Królestwem Polskim, Gródek zaczął się intensywnie rozwijać: powstały drobne zakłady rzemieślnicze, sukiennicze, włókiennicze.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

XIX wieku przyniósł tej ziemi bohaterstwo i tragedię Powstania Styczniowego. Istniał tutaj silny ruch powstańczy, a 29 kwietnia 1863 roku rozegrała się największa na Białostocczyźnie bitwa, zwaną Bitwą pod Waliłami. Wiek XIX to także rozwój kultury: wydawano pierwszą gazetę w języku białoruskim „Mużycka Prauda”, docierała także tutaj „Nasza Niwa”, w której zamieszczali swoje teksty Ściapan Piatelski („Aroł”) z Gródka i Janka Daraszkiwicz („Karszun”) z Mieleszek.

Dalszy rozwój Gródka nastąpił po 1886 roku, w którym uruchomiono, przebiegającą 2 km od miejscowości, linię kolejową Białystok - Wołkowysk. W tym okresie powstała tutaj kaflarnia, cegielnia i zakłady stolarskie. Większość mieszkańców stanowili Żydzi. W czasie I wojny światowej rozegrała się tutaj tragedia bieżęstwa – ewakuacja większości mieszkańców w głąb Rosji.

W czasie II wojny światowej i okupacji niemieckiej w pobliskich lasach działały liczne oddziały partyzanckie. Jednym z nich był oddział partyzancki im. Konstantego Kalinowskiego, którym dowodził Aleksander Karpiuk ze Straszewa (późniejszy pisarz białoruski, po wojnie zamieszkały w Grodnie). Za współpracę z partyzantami hitlerowcy wymordowali ludność wsi Popówka i spalili wszystkie jej zabudowania. W dowód uznania bohaterskiej postawy społeczności Ziemi Gródeckiej w czasie okupacji hitlerowskiej w 1977 roku, gmina otrzymała Krzyż Grunwaldu II klasy.¹

W czasie II wojny światowej przemysł Gródka został zniszczony, ludność żydowska uległa zagładzie. W okresie PRL rozwój Gródka został przeprofilowany z ośrodka przemysłowego na rolnictwo. Na początku lat dziewięćdziesiątych zostało otwarte przejście graniczne w Bobrownikach, które nabrało dodatkowo znaczenia od wejścia Polski w 2004 roku do Unii Europejskiej. W ten sposób Ziemia Gródecka znowu stała się pomostem na szlaku handlowym między Wschodem a Zachodem, ale odgrywa też niemałą rolę jako łącznik kulturowy pomiędzy przecież zaprzyjaźnionymi społecznościami i narodami zamieszkującymi po obu stronach granicy polsko-białoruskiej.

2.3. Demografia

Gminę Gródek, wg stanu z dnia 30 maja 2015 roku, zamieszkuje 5488 osób. Gmina jest jedną z najmniejszych, pod względem liczby ludności jednostek terytorialnych w regionie. Wskaźnik gęstości zaludnienia w 2014 roku wynosił ok. 13 osób/km², podczas gdy dla całości województwa - 59 osób/km², a dla powiatu białostockiego - 49 osób/km². Liczba kobiet w gminie jest nieco większa w porównaniu do liczby mężczyzn.

Tabela 1. Stan ludności (faktycznie zamieszkałej) w gminie Gródek na 31 grudnia 2014 roku

Opis	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	osoba	%	osoba	%	osoba	%
Populacja	5488	100	2831	51,6	2657	48,4
Gęstość zaludnienia (os./km ²)	12,75		6,57		6,17	

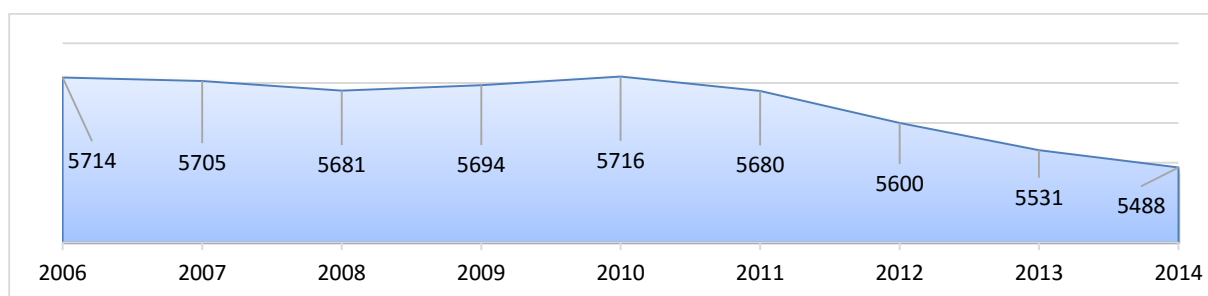
Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

¹ Opracowano na podstawie: www.grodek.pl/rys.html

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

W okresie ostatnich kilku lat obserwuje się zmniejszenie liczby ludności gminy średnio o ok. 28 osób rocznie. Spadek ludności w ostatnich latach jest zjawiskiem typowym dla gmin wiejskich z województwa podlaskiego. Gminy nie obejmuje zjawisko suburbanizacji, które zauważalne jest w gminach sąsiednich (Supraśl i Zabłudów). Spadek liczby mieszkańców gminy na przestrzeni lat 2006-2013 przedstawia **rysunek 3**.

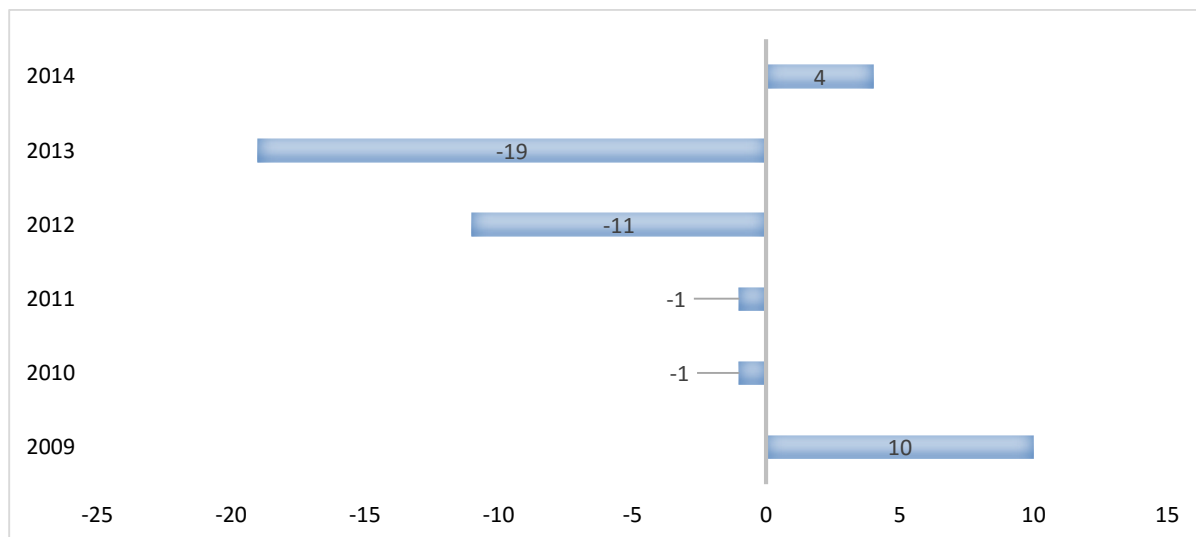
Rysunek 3. Dynamika zmian liczby ludności w gminie Gródek w latach 2006-2014 roku [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

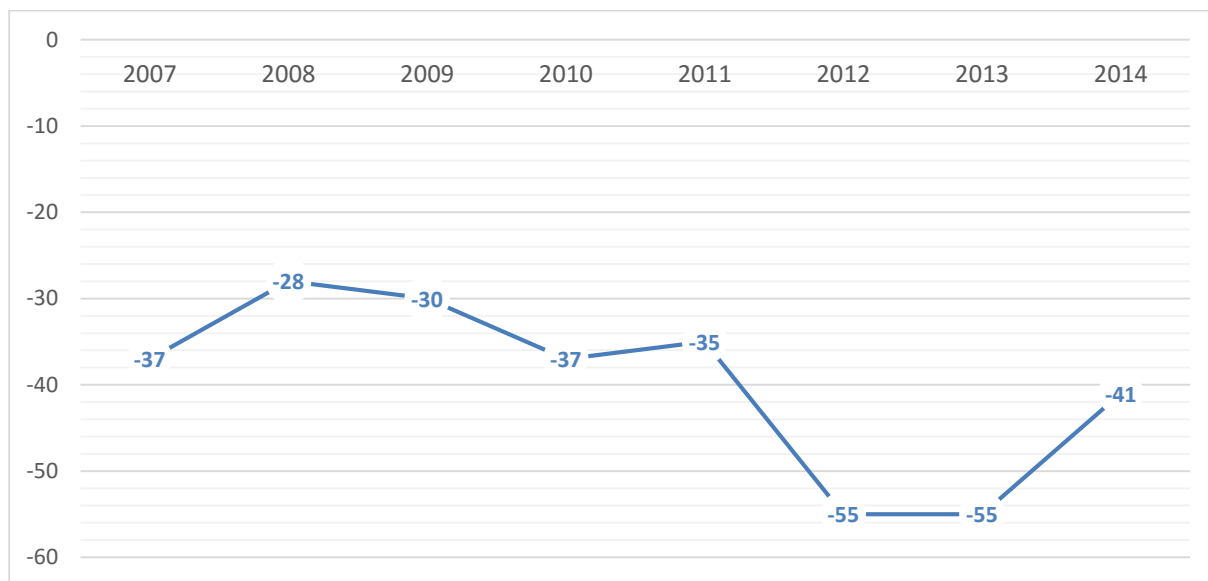
Zmniejszanie się liczby ludności w gminie to wynik ujemnego salda migracji (**rysunek 4**), ale głównie ujemnego przyrostu naturalnego (**rysunek 5**).

Rysunek 4. Saldo migracji w gminie Gródek w latach 2009 – 2014 [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

Rysunek 5. Przyrost naturalny w gminie Gródek w latach 2007-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

W migracjach na pobyt stały, przeważa kierunek wymeldowań z gminy Gródek do miast. Zwraca uwagę fakt, iż charakter turystyczno-przyrodniczy gminy, powoduje także relatywnie dużą liczbę zameldowań także z terenów miejskich (tabela 2).

Tabela 2. Migracje na pobyt stały w gminie Gródek w latach 2007-2014

Zameldowania w gminie Gródek [osoba]	Poprzednie miejsce zamieszkania			
	Ogółem	Miasto	Wieś	Zagranica
	469	312	149	8
	w %			
100%	66%	32%	2%	
Wymeldowania z gminy Gródek [osoba]	Obecne miejsce zamieszkania			
	Ogółem	Miasto	Wieś	Zagranica
	470	309	151	10
	w %			
100%	66%	32%	2%	

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

Niewielu mieszkańców przenosi się za granicę, ich odsetek na przestrzeni lat 2010-2014 to 2% ogółu wymeldowanych osób.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Dokonano porównania zjawiska migracji w gminie Gródek z gminami sąsiednimi i gminami powiatu białostockiego. W 2014 roku najwyższe saldo migracji wewnętrznych wystąpiło w gminie Juchnowiec Kościelny. Równie wysokie salda migracji zanotowały takie gminy jak: Wasilków, Supraśl i Choroszcz, co jest wynikiem związanym ze zjawiskiem emigracji mieszkańców Białegostoku na tereny podmiejskie. W gminie Gródek odnotowano ujemne saldo migracji wewnętrznych (minus 21), którego przyczyną tkwią głównie w wyjazdach młodych ludzi do większych miast. W porównaniu z innymi gminami, w tym gmin o podobnym charakterze, można mówić o umiarkowanym optymizmie w gminie Gródek – migracje zagraniczne są dodatnie, a saldo migracji wewnętrznych ujemne, ale na przeciętnym poziomie.

Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych w gminie Gródek i gminach sąsiadujących - stan na lata 2009 - 2014 [osoby]

Nazwa gminy	Saldo migracji wewnętrznych						SUMA
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Choroszcz	157	162	133	181	234	132	999
Czarna Białostocka	18	-11	-22	-29	-20	-35	-99
Dobrzyniewo Duże	95	68	79	23	89	79	433
Gródek	7	-2	-2	-12	-16	4	-21
Juchnowiec Kościelny	226	309	313	172	212	160	1392
Łapy	-75	-106	-63	-100	-105	-103	-552
Michałowo	-6	0	-22	9	-11	-49	-79
Poświętne	-25	-19	-33	-12	-22	-35	-146
Supraśl	199	169	228	197	219	138	1150
Suraż	1	8	10	12	-2	0	29
Turośń Kościelna	85	65	112	69	77	79	487
Tykocin	14	-12	9	-16	14	-38	-29
Wasilków	235	214	348	237	156	192	1382
Zabłudów	64	132	94	43	41	49	423
Zawady	2	-8	-29	-18	-19	-10	-82

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

Tabela 4. Saldo migracji zagranicznych w gminie Gródek oraz wybranych podlaskich gminach - stan na lata 2009 - 2014 [osoby]

Nazwa gminy	Saldo migracji zagranicznych						SUMA
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Choroszcz	3	-1	2	-1	-8	-5	-10
Czarna Białostocka	-10	-7	-1	-2	-9	-15	-44
Dobrzyniewo Duże	0	0	2	2	-1	1	4
Gródek	3	1	1	1	-3	0	3
Juchnowiec Kościelny	2	0	2	5	0	2	11
Łapy	8	7	0	-5	-2	0	8
Michałowo	1	2	2	1	-4	3	5
Poświętne	0	0	0	-2	1	2	1
Supraśl	7	2	0	-2	-1	-12	-6
Suraż	-1	0	1	0	0	1	1
Turośń Kościelna	0	0	4	0	-1	1	4
Tykocin	0	1	0	1	1	-6	-3
Wasilków	1	0	3	3	-8	-7	-8
Zabłudów	-1	-1	1	-2	-1	1	-3
Zawady	1	1	0	1	0	3	6

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

Zmiany liczby ludności zależą też w głównej mierze od wielkości przyrostu naturalnego, będącego wypadkową liczby urodzeń i zgonów. W gminie Gródek w latach 2007-2014 przyrost naturalny był stale ujemny z tendencją spadkową.

Ważnym zagadnieniem demograficznym w analizie ludności jest struktura ludności według płci (**rysunek 6**), do której badania najczęściej stosowany jest współczynnik feminizacji. W gminie Gródek notuje się przewagę kobiet, gdyż na 100 mężczyzn przypada ok. 107 kobiet (w kraju również 107). Wartość współczynnika feminizacji dla gminy Gródek na przestrzeni lat regularnie zmniejsza się (w 2007 roku współczynnik wynosił 110 kobiet na 100 mężczyzn).

Wraz ze zmniejszającą się liczbą kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat), która w latach 2009-2014 w zmniejszała się średnio o 16 osób, wartość współczynnika dynamiki demograficznej, czyli stosunku liczby urodzeń żywych w danym okresie do liczby zgonów, w latach 2009-2014 roku wyniosła zaledwie 0,53 i zauważalna jest tendencja do dalszego zmniejszania. W porównaniu do innych podlaskich gmin wiejskich współczynnik ten znacznie odbiega od średniej (0,76 w latach 2009-2014) i charakterystyczny jest dla gmin znacznie oddalonych od miasta Białostok (zarówno dla gminy Michałowo jak i gminy Szudziałowo wskaźnik ten przyjął średnią wartość 0,49 dla lat 2009-2014).

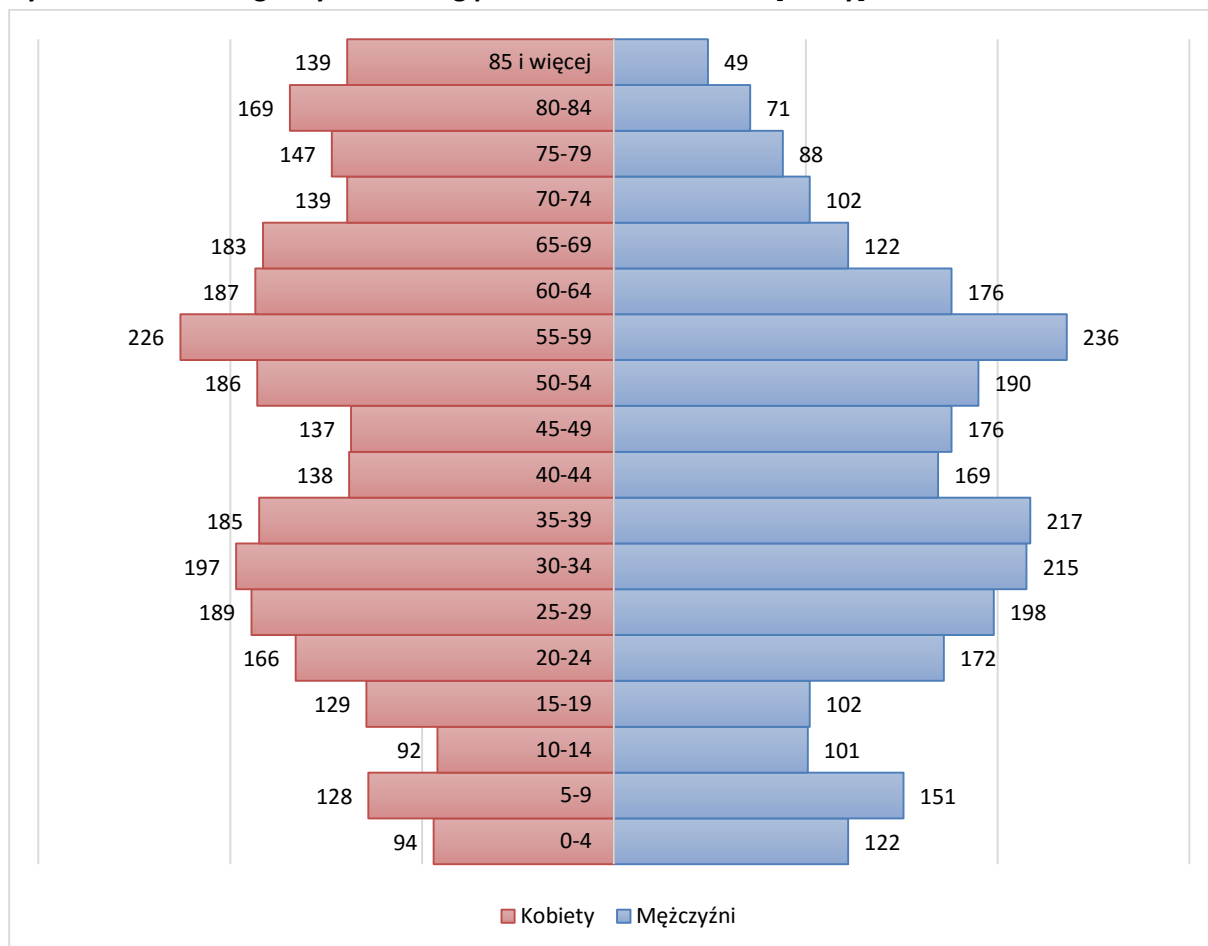
Gminę charakteryzuje istotna przewaga mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, kobiety dominują w wieku poprodukcyjnym (**rysunek 7**).

Istotnym elementem struktury demograficznej jest również struktura wieku społeczeństwa, bowiem wzajemne relacje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi świadczą o kondycji społecznej. W analizowanym okresie (2009-2014) w gminie Gródek nastąpiły nieznaczne zmiany

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

w proporcjach pomiędzy trzema grupami ekonomicznymi ludności. W ostatnich latach obserwowany jest trend zmniejszania się grupy osób w wieku przedprodukcyjnym.

Rysunek 6. Ludność gminy Gródek wg płci i wieku w 2014 roku [osoby]

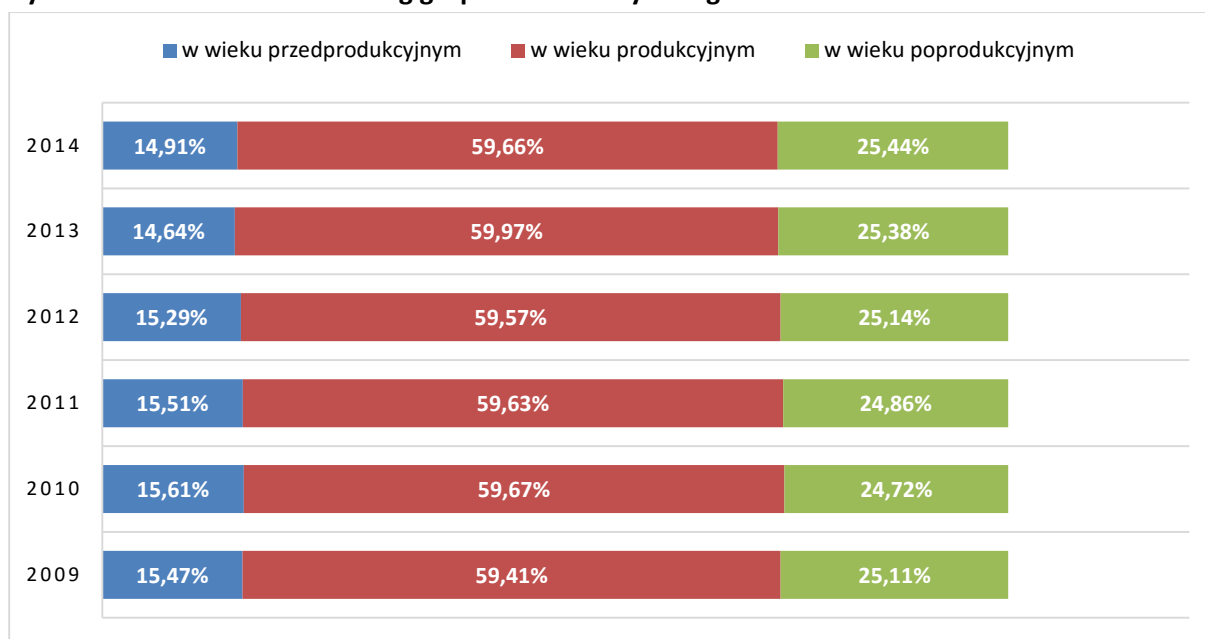

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

W stosunku do województwa i powiatu – w gminie Gródek odsetek osób w wieku produkcyjnym jest niski, stanowi on ok. 59,5 % mieszkańców, podczas gdy w powiecie białostockim i w województwie - 63,5%.

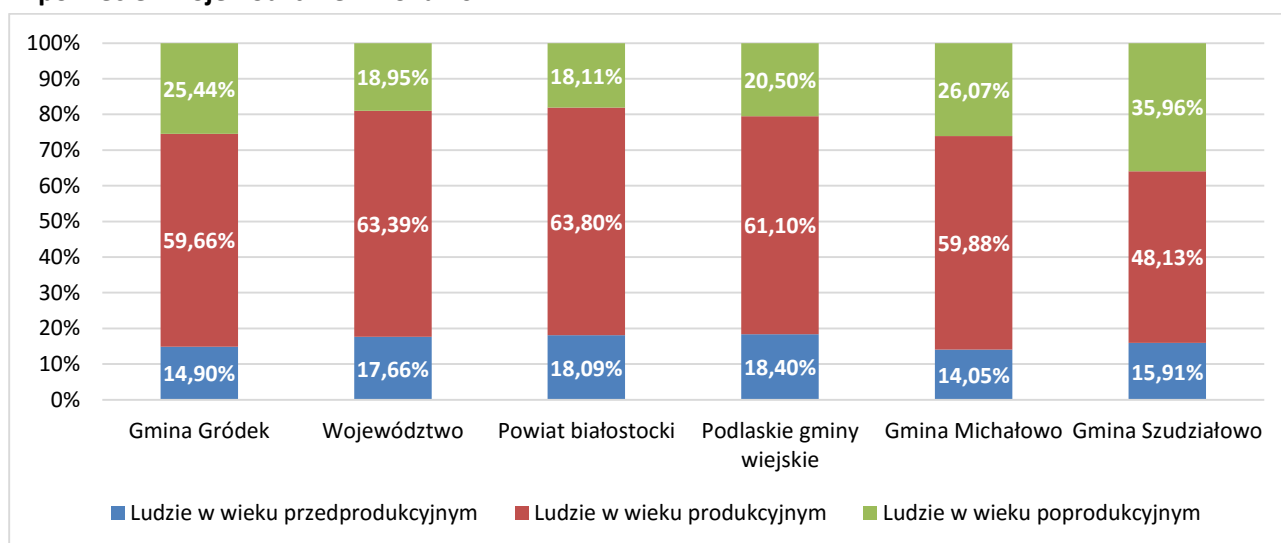
Za niepokojące zjawisko należy uznać utrzymujący się na wysokim poziomie (ponad 25%) i zachowujący tendencję do wzrostu udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności. W gminie Gródek wartość ta wzrosła z 25,11% w 2009 roku do 25,44% w 2014 roku. Znacznie odbiega on od udziału osób w wieku poprodukcyjnym jaki odnotowano w województwie podlaskim – 18,95 % i w powiecie białostockim – 18,12%. Niepokojący jest również stale zmniejszający się udział ludzi w wieku przedprodukcyjnym, który spadł z 15,47% w roku 2009 do 14,91% w roku 2014.

Rysunek 7. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie Gródek w latach 2009-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

Rysunek 8. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie Gródek, wybranych gminach oraz w powiecie i województwie w roku 2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Gmina Gródek najkorzystniej wypada w odniesieniu do sąsiadujących z nią gmin Michałowo i Szudziałowo (**rysunek 8**). Wyniki analizy dla gminy Gródek znacznie odbiegają od średniej dla województwa, powiatu i gmin wiejskich z terenów województwa. Wysoki wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym wskazuje na starzejące się społeczeństwo gminy.

2.4. Środowisko przyrodnicze

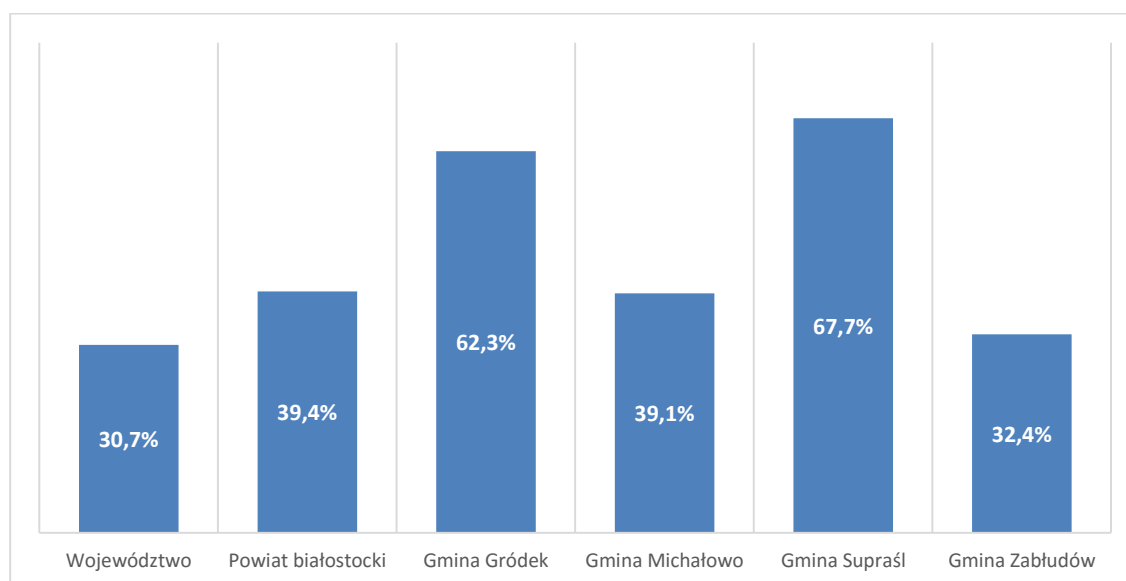
Uwarunkowania ogólne

Warunki klimatyczne gminy Gródek odpowiadają warunkom klimatycznym bloku kontynentalnego. Gmina charakteryzuje się surowym klimatem ze średnią temperaturą w okresie zimowym $-4,8^{\circ}\text{C}$. Zima zaczyna się wczesnie w drugiej dekadzie listopada i trwa do I dekady kwietnia. Warunki powodują, iż na terenach gminy występują krótkie okresy wegetacyjne, nie tylko ze względu na stosunkowo długą i mroźną zimą, ale też ze względu na przymrozki występujące w okresie wiosennym.

Średnia roczna suma opadów wynosi 585 mm i w porównaniu do Białegostoku jest o ok. 3 mm większa. Występuje tu wysoka średnia roczna wilgotność - ok. 81%, przy dużej liczbie dni pochmurnych 166,1 i 26,5 dni pogodnych.²

Specyfiką gminy Gródek na tle całego powiatu jest bardzo wysoki poziom zalesienia, które pokrywa gminę w 62,3% i wykazuje tendencję wzrostową (60,9% w roku 2009).

Rysunek 9. Udział powierzchni lasów w gminie Gródek na tle województwa, powiatu i gmin sąsiadujących [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

W odniesieniu do województwa podlaskiego, jak i do powiatu białostockiego, gminę Gródek cechuje wysoki udział powierzchni zalesienia terenów. Mimo, iż zalesienie procentowe w gminie Supraśl jest większe, to gminę Gródek cechuje ciągły wzrost ilości powierzchni zalesionej oraz gmina posiada największą powierzchnię zalesioną w regionie (26752,45 ha w roku 2013).

² Opracowano na podstawie: *Plan odnowy miejscowości Gródek*.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Na terenie gminy Gródek występuje wiele obszarów prawnie chronionych:

- Natura 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Puszcza Knyszyńska” (PLB200003),
- Natura 2000 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Ostoja Knyszyńska” (PLH200006),
- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej (PKPK),
- Obszar chronionego krajobrazu - Wzgórza Sokólskie,
- Obszar chronionego krajobrazu - Dolina Narwi,
- Rezerwat przyrody – Rabinówka,
- Rezerwat przyrody – Chomontowszczyzna,
- Rezerwat przyrody – Jezioro Wiejki,
- Rezerwat przyrody - Las Cieliczański.

Na terenie gminy znajdują się także 23 pomniki przyrody. Większość z nich (22), to pojedyncze drzewa lub grupy drzew, natomiast jeden to głąz, położony we wsi Waliły.

Gleby

W podziale województwa podlaskiego na regiony glebowo-rolnicze obszar gminy Gródek położony jest w obrębie dwóch regionów: Michałowskiego i Supraskiego.

Region Michałowski zajmuje wschodnią część gminy i jest regionem gdzie dominuje rzeźba niskofalista, miejscami pagórkowata. W obrębie gruntów ornych przeważają słabe gleby piaskowe kompleksów 6 i 7. Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej regionu podnoszą użytki zielone występujące w dużych zwartych konturach.

Region Supraski zajmuje zachodnią część gminy i jest typowym regionem leśnym (Puszcza Knyszyńska) gdzie lasy zajmują około 72% powierzchni. Grunty orne zajmują 14%, a użytki zielone – 13% powierzchni. Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksów 6 i 7. Użytki zielone są słabej jakości (gleby bagienne i pobagienne) położone w dolinach rzek.³

Na terenie gminy nie występuje duże zróżnicowanie gleb. Dominują głównie gleby piaskowe różnych typów genetycznych. Północno-wschodnia część gminy bogata jest w gleby brunatne i kwaśne (Bw) z niewielkim udziałem czarnych ziem (D). Grunty orne należą do klas bonitacyjnych od IIIb do VIz, co obrazuje **rysunek 10**. Dominują gleby klas V (41,7%) - mało żyzne, słabo urodzajne i zawodne. Zaliczamy do nich, takie gleby jak: brunatne, rdzawe, płowe, bielcowe wytworzone z piasków i żwirów gliniastych, płytkie mady, rędziny i gleby kamieniste. Drugie w kolejności są gleby VI (38 %). Gleby te są słabe wadliwe i zawodne, plony uprawianych na nich roślin są niskie i niepewne. Do klasy VI zalicza się gleby rdzawe, bielcowe, rankery, płytkie rędziny, inicjalne, ciężkie mady podmokłe.⁴

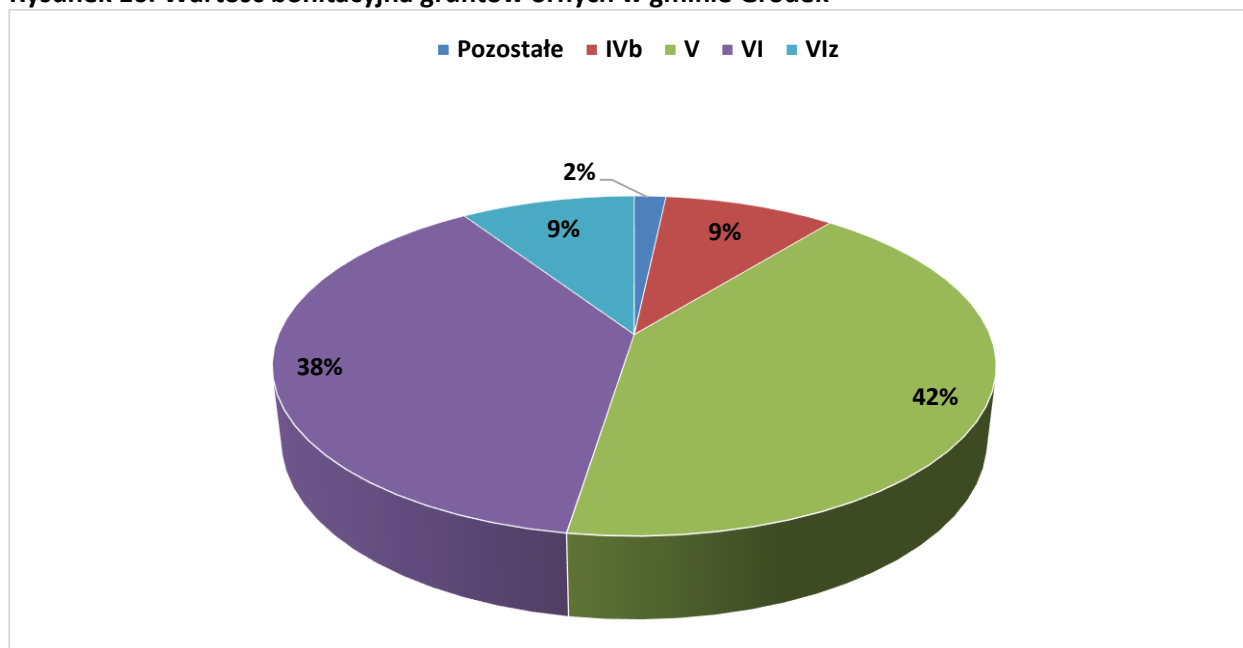
³ Opracowano na podstawie: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gródek*.

⁴ Opracowano na podstawie: B. Waclaw, *Program Ochrony Środowiska Gminy Gródek na lata 2015-2018 – aktualizacja*.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

W latach 2009-2012 w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Białymstoku przeprowadzono analizy fizyko-chemiczne i chemiczne gleb w powiatach województwa podlaskiego. Badania wykazały utrzymujący się znaczny udział gleb nadmiernie zakwaszonych (58% gleb miało odczyn bardzo kwaśny lub kwaśny). Wzrost zakwaszenia gleb jest jednym ze wskaźników jej chemicznej degradacji. Potencjalnymi źródłami zanieczyszczeń gleby na terenie powiatu (jak i gminy) są: wprowadzane do gleby nie oczyszczone ścieki komunalne, w szczególności z nieszczelnych szamb, chemizacja rolnictwa (nawozy sztuczne, pestycydy), emisje do atmosfery zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, urbanizacja i osadnictwo, zlokalizowane na terenie powiatu stacje paliw.

Rysunek 10. Wartość bonitacyjna gruntów ornych w gminie Gródek

Źródło: Program ochrony środowiska gminy Gródek na lata 2015-2018 - aktualizacja, s. 35

Szata roślinna

W gminie Gródek dominującą formą szaty roślinnej są lasy, które na terenie gminy występują głównie w północnej i północno-zachodniej części. Lasy te wchodzi w skład kompleksu leśnego Puszczy Knyszyńskiej. Gatunkiem dominującym w drzewostanie jest sosna z udziałem świerka, brzozy i olchy. Dominującym typem siedliskowym lasu jest bór mieszany świeży. Z pozostałych siedlisk znaczący udział ma bór świeży i las mieszany świeży.

Znaczna część lasów wchodzi w skład Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej. W granicach gminy znajduje się 26,31 tys. ha powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych chronionych przez prawo (ok. 61% całej powierzchni gminy).

W Puszczy dominują drzewostany iglaste. Największe powierzchnie porastają bory brusznicowe, sosnowo-świerkowe bory mieszane świeże i trzcinnikowo – sosnowe bory mieszane świeże. Lasy liściaste Puszczy to przede wszystkim grądy, olsy, sosnowo-brzozowe lasy bagienne, a w dolinach

rzecznych łągi jesionowo-olszowe i olszowo-świerkowe. Przeważają drzewostany w wieku 40-70 lat. Cechą charakterystyczną Puszczy Knyszyńskiej jest współistnienie zbiorowisk subborealnych oraz zbiorowisk o charakterze podgórskim. Interesujące są także śródleśne zbiorowiska turzycowe o wysokim stopniu naturalności. Na obszarze Puszczy jednym z najważniejszych gatunków lasotwórczych jest świerk, obecny przynajmniej jako domieszka na prawie wszystkich siedliskach leśnych.

Dzięki jedynie nieznacznie zmienionym warunkom naturalnym, Puszcza Knyszyńska jest jednym z najcenniejszych kompleksów leśnych w Polsce. Jej lasy mają charakter subborealny, a krajobraz przypomina południowo-zachodnią tajgę. Utrzymuje się tu bogata flora z istotnym udziałem gatunków borealnych i górskich - ok. 800 gatunków roślin naczyniowych, w tym 43 gatunki objęte ochroną gatunkową a 6 z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.⁵

Wody powierzchniowe i podziemne

Obszar gminy Gródek leży w zlewni rzek Narew i Niemen. Na północno-wschodniej części gminy przebiegają działy wodne I rzędu oddzielające obie te rzeki. Supraśl jest główną rzeką przepływającą przez teren niemal całej gminy. Poprzez posiadanie licznych dopływów i sieci rowów melioracyjnych, zbiera wody opadowe z 90% obszaru gminy. Do prawych dopływów rzeki Supraśl zalicza się rzeki: Gleniówka, Grzybówka, Średnia, Radulinka i Słoja. Lewymi dopływami są natomiast: Dzierniakówka i Płaska. W okolicach Gródka dolina rzeki Supraśl jest znacznie rozszerzona, o płaskim dnie i łagodnych zboczach. Ten odcinek doliny jest silnie zatorfiony i pocięty gęstą siecią rowów melioracyjnych. Od wsi Piłatowszczyzna dolina Supraśli zmienia swój kierunek na północno – zachodni i od tego miejsca jest znacznie zwężona i bardzo wyraźnie zaznaczona w terenie. Ten odcinek rzeki silnie meandruje, tworząc przy tym liczne starorzecza.

Na terenie gminy Gródek istnieje kilka zbiorników wód powierzchniowych. Naturalnym zbiornikiem wodnym jest Jezioro Wiejki mieszczące się przy południowej granicy gminy. W dolinie rzeki Supraśl w okolicy Waliń, znajduje się kilka sztucznych zbiorników wodnych. Zbiorniki znajdują się również w okolicach wsi Piłatowszczyzna, Wyżar oraz w Zarzeczanach. Podobne zbiorniki wodne są w dolinie rzek: Grzybówka, Piłatówka i Radulinka. Zbiorniki te są wykorzystywane do hodowli ryb.

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych oraz węglanowych utworach kredowych. Wodonośność utworów kredowych jest słabo rozpoznana. Wody z ujęć czwartorzędowych, a w szczególności z poziomu wodonośnego międzymorenowego stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę na terenie Gminy Gródek. Warstwy wodonośne tego poziomu tworzą naprzemianległe z glinami, piaski i żwiry znajdujące się na znacznych głębokościach. Głębokość ujęć wodociągowych waha się od 43 m w Bobrownikach do 151 m w Gródku, a wydajność różni się zależnie od miejsca poboru - od 18 m³/h w Łużanach do 180 m³/h w Gródku.

⁵ Opracowano na podstawie: B. Waclaw, *Program Ochrony Środowiska Gminy Gródek na lata 2015-2018 – aktualizacja*

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Głębokość zalegania zwierciadła wody w dolinach rzecznych i zagłębieniach waha się w granicach 0,0-1,0 m, natomiast w obszarach wysoczyznowych 0,8-1,5 m i stanowią one podstawowe źródło ujmowania wód w studniach kopanych. Wody tego poziomu podlegają dużym wahaniom zależnie od intensywności opadów i roztopów wiosennych.

Na terenie gminy Gródek brakuje udokumentowanych zbiorników wód podziemnych. Najbliższy zbiornik zlokalizowany jest w okolicy rzeki Biebrza (GZWP 217 - Zbiornik „Pradolina Biebrzy”) o zasobach dyspozycyjnych 200 000 m³/d.

Na obszarze gminy nie zarejestrowano żadnych złóż wód leczniczych .

Bogactwo i wyjątkowość fauny

Fauna gminy jest bardzo bogata dzięki terenom puszczańskim. Do fauny o charakterze puszczańskim zaliczamy m. in. duże drapieżniki: wilk i ryś, jeleniowate: sarna, jeleń, łoś, a spośród ptaków np. orlika krzykliwego i puchacza. W puszczy występuje jedno z pięciu wolno żyjących stad żubra w Polsce. Sama Puszcza jest ostoją 9 gatunków zwierząt wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (5 kolejnych ma ocenę D). Obszar ten jest również ważną ostoją ptasią o randze europejskiej E028 i E029. Występuje tu 39 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.

W okresie lęgowym gminę zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: błotniak łąkowy, błotniak zbożowy, bocian czarny, trzmielojad, orlik krzykliwy, gadożer, cietrzew, dubelt, dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, puchacz, sowa błotna, włochatka, kraska, zimorodek.

Będący na terenie gminy rezerwat przyrody Chomontowszczyzna stanowi ostoję wolno żyjącego stada żubrów. Warunki występujące w rezerwacie Jezioro Wiejki sprzyjają rozwojowi ptactwa lęgowego. Corocznie lęgnie się tu 26-29 gatunków ptaków.⁶

Rezerwat przyrody Rabinówka jest ostoją rzadkich i chronionych gatunków awifauny lęgowej, a w szczególności populacji cietrzewia, stanowi także bardzo dobrą ostoję zwierzyny, szczególnie jeleniowatych (sarna, jeleń, łoś).

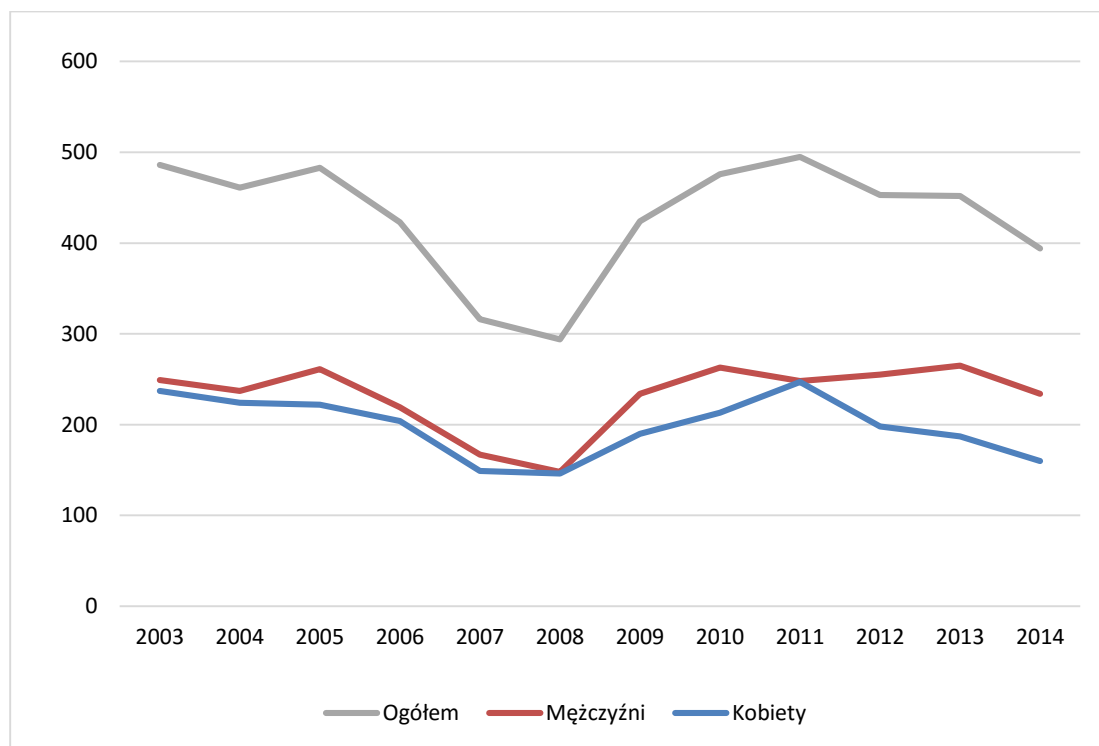
⁶ Opracowano na podstawie: B. Waclaw, *Program Ochrony Środowiska Gminy Gródek na lata 2015-2018 – aktualizacja*

2.5. Sytuacja społeczna

2.5.1. Bezrobocie

Według danych Banku Danych Lokalnych liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Gródek na koniec 2014 roku wyniosła 394 osoby. W porównaniu do grudnia 2013 r. liczba osób zmalała o 58 osób. Zjawisko bezrobocia w gminie Gródek jest związane wyraźnie z koniunkturą na rynku. Kryzys z lat 2008 – 2009 odbił się skokowym wzrostem bezrobocia w latach 2009 – 2010. Jest to dość zaskakujące, ponieważ gminy o charakterze wiejskim reagują mniej wrażliwie na takie zmiany w gospodarce. Prawdopodobnie zjawisko należy tłumaczyć także turystycznym charakterem gminy oraz zakładami działającymi we wrażliwych branżach.

Rysunek 11. Bezrobotni w gminie Gródek w latach 2003-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015

Stopa bezrobocia w grudniu 2014 roku wyniosła 11,9% i w porównaniu do roku poprzedniego zmalała o 1,6 punktu procentowego. W porównaniu do gmin sąsiadujących z gminą Gródek, udział bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy w liczbie bezrobotnych w powiecie, jest najmniejszy i stanowi 1,7% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych na terenie powiatu białostockiego (dla Supraśla wynosi 3,2%, dla Michałowa 1,9%, i dla Zabłudowa 2,2%). W odniesieniu do poziomu bezrobocia w kraju gmina Gródek odnotowuje wskaźnik wyższy o 0,4%. Jednakże w porównaniu do wskaźnika w powiecie białostockim stopa bezrobocia w gminie była niższa o 4,4 %, zaś w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa niższa o 1,2%. Mimo relatywnie umiarkowanego oficjalnego

poziomu bezrobocia, w gminie występuje bezrobocie ukryte, charakterystyczne dla terenów wiejskich północno-wschodniej Polski.

Tabela 5. Stopa bezrobocia w gminie Gródek na tle innych jednostek terytorialnych w latach 2012-2014

Jednostka terytorialna	2012	2013	2014
Polska	13,4%	13,4%	11,5%
Województwo podlaskie	14,7%	15,1%	13,1%
Powiat Białostocki	18,4%	18,3%	16,3%
Gmina Gródek	13,5%	13,5%	11,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Banku Danych Lokalnych i PUP w Białymstoku, 2014.

Jednym z istotnych problemów gminy jest duża liczba osób długotrwale bezrobotnych. Stosunek liczby osób będących na bezrobociu dłużej niż 12 miesięcy, do liczby bezrobotnych ogółem, w grudniu 2014 roku wyniósł aż 67%, czyli większość osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Tabela 6. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Gródek na koniec 2014 roku

Wyszczególnienie	Lata		
	2012	2013	2014
Bezrobocie ogółem	453	452	394
Bezrobocie długotrwale ogółem	280	275	263
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	52	34	36

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gródku, 2015.

Niepokojący jest również fakt, iż prawo do zasiłku posiada tylko 16% bezrobotnych, w tym z 21 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, żadnej nie przysługuje prawo do zasiłku.

2.5.2. Warunki mieszkaniowe

W ostatnich latach liczba mieszkań w gminie Gródek stale rośnie. Jednakże w porównaniu do pozostałych gmin w powiecie białostockim, zasoby mieszkaniowe i poziom wyposażenia jest jednym z najniższych.

Podobnie w porównaniu do gmin sąsiednich, tj. Michałowo, Supraśl, Zabłudów – gmina Gródek odnotowuje najniższy udział mieszkań wyposażonych w niezbędny sprzęt sanitarno-techniczny. Szczególnie duże są różnice w udziale mieszkań wyposażonych w łazienkę. W gminie Gródek łazienki nie ma aż 30% mieszkań ogółem. W sąsiedniej gminie Michałowo sytuacja jest podobna, jednak w gminach sąsiadujących, ilość mieszkań niewyposażonych w łazienkę wynosi średnio 19%.

Tabela 7. Wyposażenie i zasoby mieszkaniowe w gminie Gródek w latach 2012-2013

Wyszczególnienie	2012		2013	
	Liczba mieszkań	%	Liczba mieszkań	%
Mieszkania ogółem	2405	-	2416	-
Wodociągi razem	2105	88	2117	88
Ustęp spłukiwany	1774	74	1786	74
Łazienka	1686	70	1698	70
Centralne ogrzewanie	1040	43	1053	44
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	66,6		66,9	
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych [szt.]	807		881	
Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]	157 231		187 821	
Przeciętna kwota wypłacona na dodatek mieszkaniowy [w zł]	194,83		213,19	
Liczba udzielonych zasiłków w stosunku do liczby mieszkań [%]	34		36	

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

W 2013 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Gródek wyniosła 66,9 m², w porównaniu do średniej powierzchni użytkowej w powiecie białostockim dla gmin wiejskich, jest ona mniejsza o 22,2 m². Na tle wiejskich gmin sąsiednich, średnia powierzchnia mieszkań w gminie Gródek jest najmniejsza. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest stały wzrost wielkości użytkowanej powierzchni mieszkań na terenie gminy.

Stale rośnie również średnia wartość wypłaconych dodatków mieszkaniowych, jak i ogólna kwota wypłaconych dodatków. W 2013 roku średnia kwota dodatków wypłacona na 1 mieszkanie wzrosła o 12,36 zł w porównaniu do roku 2012. Wskaźnik kwoty dodatku przypadającego na jedno mieszkanie jest o 51,63 zł większy od średniej dla gmin wiejskich w powiecie białostockim. Kwota przyznawana na 1 gospodarstwo jest również największa w stosunku do gmin sąsiadujących z gminą Gródek.

2.5.3. Edukacja

Edukację na terenie gminy Gródek zapewnia Zespół Szkół w Gródku w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa im. Braci Michała i Aleksandra Chrzanowskich (klasy I-VI), Gimnazjum im. Rodu Chodkiewiczów (klasy I-III). Na terenie gminy mieści się również Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Załukach, Punkt Przedszkolny w Załukach oraz Przedszkole Samorządowe w Gródku.

Tabela 8. System edukacji w Gródek w latach 2010-2014 [szt.]

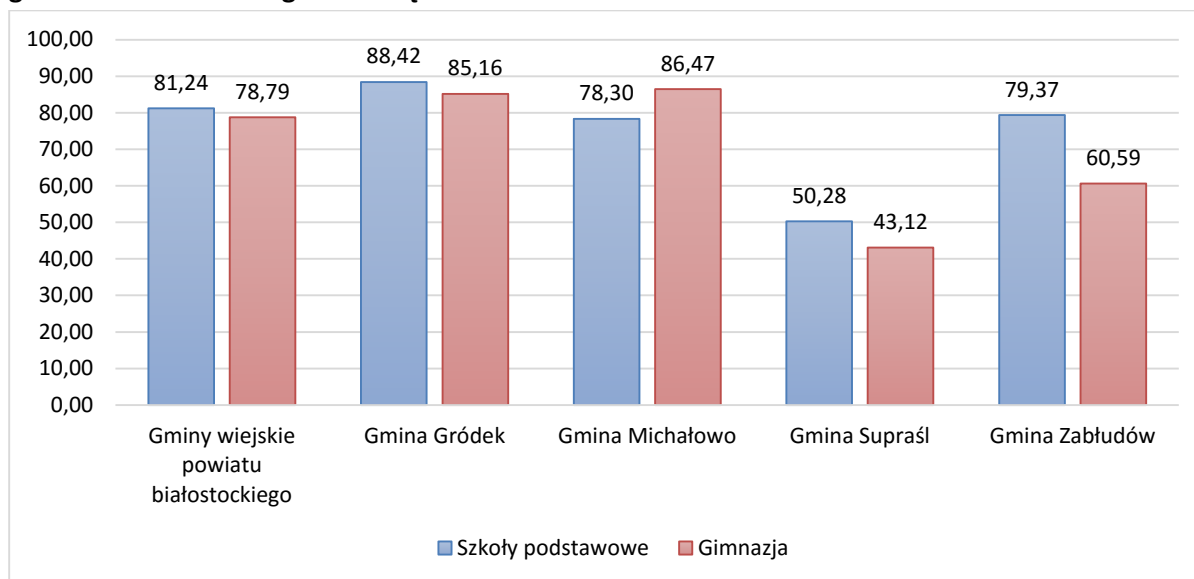
EDUKACJA	2010/2011	2011/2012	2012/13	2013/2014
Żłobki i kluby dziecięce	-	-	-	-
Oddziały przedszkolne	4	4	4	4
Miejsca w przedszkolach	100	120	120	100
Dzieci w przedszkolach	108	120	129	136
Szkoły podstawowe	2	2	2	2
Uczniowie szkół podstawowych	217	227	220	231
Szkoły gimnazjalne	1	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	142	123	125	112
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach:				
podstawowych	7	5	4	-
gimnazjalnych	7	6	7	-
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach:				
podstawowych	30	50	49	-
gimnazjalnych	21	21	18	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Zespół Szkół w Gródku posiada salę gimnastyczną, nowe boisko szkolne "Orlik 2012" i salę komputerową (10 stanowisk plus serwer z dostępem do Internetu oraz laptop i projektor multimedialny). W szkole funkcjonuje gabinet profilaktyki zdrowotnej. W szkole znajduje się biblioteka z czytelnią, w której jest Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej (4 komputery). Trzy pracownie posiadają tablice interaktywne a pracownia plastyczna i biologiczna projektor z laptopem. Młodzież uczy się języka angielskiego (w nowo wyposażonej pracowni multimedialnej), języka rosyjskiego i białoruskiego. W szkole działa stołówka i świetlica szkolna oraz Szkolny Ośrodek Kariery. Uczniowie w oczekiwaniu na odjazd mogą korzystać z komputerów (5 podłączonych do Internetu). Jedna trzecia uczniów gimnazjum jest dowożona do szkoły.

W 2013 roku w gminie Gródek w szkołach na poziomie podstawowym uczyło się 220 uczniów, zaś na poziomie gimnazjalnym 125. Wskaźnik skolaryzacji netto w gminie Gródek na poziomie podstawowym wynosił 88,42%, a na poziomie gimnazjalnym 85,16%.

Rysunek 12. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych w gminie Gródek oraz w gminach sąsiednich w 2013 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Na tle powiatu białostockiego, gdzie wskaźnik skolaryzacji netto dla gmin wiejskich wyniósł dla szkół podstawowych 81,24%, jak i na tle pozostałych gmin sąsiednich w powiecie, gmina Gródek utrzymuje najwyższy poziom skolaryzacji netto.

Na przestrzeni lat 2010-2013 obserwuje się zauważalny spadek liczby uczących się w zakresie szkolnictwa podstawowego w sąsiednich analizowanych gminach (Michałowo, Zabłudów, Supraśl), jak i w gminach wiejskich powiatu białostockiego. Wyjątkiem jest gmina Gródek, dla której ten wskaźnik jest rosnący.

Większość analizowanych gmin w latach 2010-2013 zanotowały spadek liczby uczących się na poziomie gimnazjalnym. Nie ominęło to także gminy Gródek, jednak na tle innych gmin z powiatu białostockiego utrzymuje się bardzo wysoki poziom skolaryzacji netto na tym poziomie edukacji.

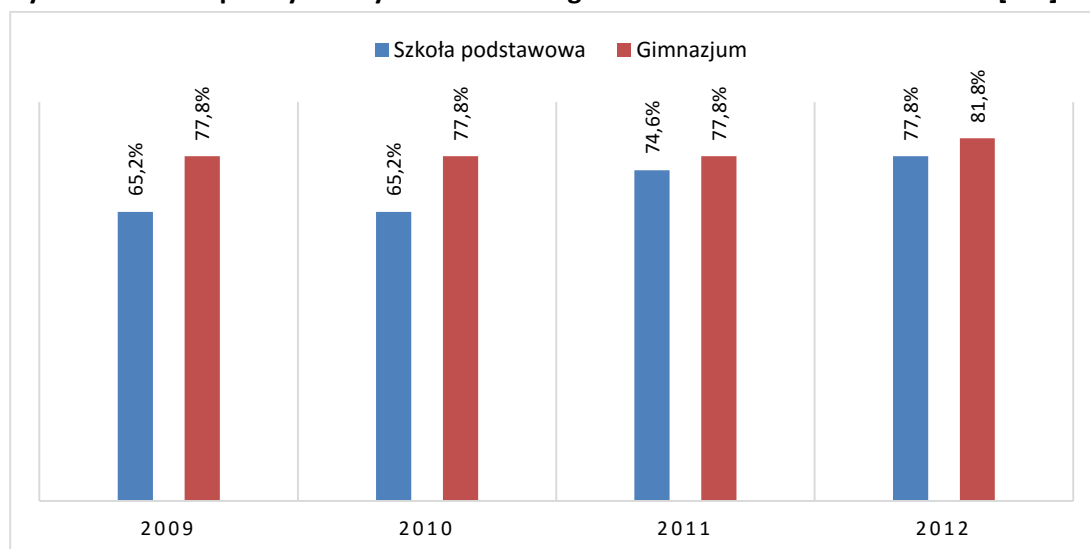
Tabela 9. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji netto [%]							
	szkoły podstawowe				gimnazja			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Gminy wiejskie powiatu białostockiego	-	-	82,91	81,24	-	-	80,57	78,79
Choroszcz	69,83	66,44	64,23	59,17	67,00	66,80	67,40	68,78
Czarna Białostocka	85,95	85,67	85,65	84,36	84,14	86,81	81,91	82,01
Dobrzyniewo Duże	84,56	85,66	86,56	82,95	70,57	66,78	65,96	67,48
<i>Gródek</i>	86,69	86,51	88,75	88,42	91,28	90,30	82,99	85,16
Juchnowiec Kościelny	80,22	78,23	76,75	76,76	96,43	90,65	87,50	80,52
Łapy	93,56	93,12	92,86	93,14	93,02	93,68	92,55	90,17
Michałow	85,76	83,07	81,56	78,30	84,36	82,12	87,79	86,47
Poświętne	83,14	81,71	81,71	82,35	88,95	89,93	88,06	84,38
Supraśl	50,66	50,72	50,30	50,28	49,51	46,65	46,48	43,12
Surz	82,03	76,32	82,41	83,50	77,78	86,75	84,81	85,71
Turośń Kościelna	86,70	82,63	82,25	78,19	73,17	74,90	71,66	75,97
Tykocin	86,07	82,72	81,70	82,56	88,38	88,39	88,67	87,36
Wasilków	77,88	75,03	73,77	74,92	76,30	78,34	81,55	79,49
Zabłudów	83,61	81,65	80,57	79,37	65,26	62,01	56,72	60,59
Zawady	93,05	92,78	100,64	96,71	88,11	91,53	92,04	93,07
Krynki	85,12	87,21	81,98	83,33	83,33	84,69	80,00	76,40
Szudziałowo	96,32	89,42	84,24	84,53	91,75	92,86	91,67	87,76

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Zespół Szkół w gminie Gródek jest dobrze wyposażony w komputery. W szkole podstawowej, większość komputerów, bo 88,42% służy bezpośrednio uczniom, nieco słabiej przedstawia się sytuacja na poziomie gimnazjalnym, gdzie 85,16% komputerów wykorzystywanych jest przez uczniów. Jednak w porównaniu z rokiem 2012 – wskaźnik ten wzrósł, co może wskazywać, że rosnąca tendencja będzie się utrzymywać.

Rysunek 13. Komputery do użytku uczniów w gminie Gródek w latach 2009-2012 [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Na tle gmin w powiecie, gmina Gródek pod kątem zaopatrzenia szkół w komputery dla uczniów wypada korzystnie, szczególnie na poziomie szkół gimnazjalnych (81%) – jest to wskaźnik wyższy od średniej dla gmin z powiatu białostockiego. W szkołach podstawowych dostęp do komputerów z internetem znacznie się poprawił w ostatnich latach osiągając w 2012 roku poziom 77,8%.

Gmina Gródek wypada bardzo korzystnie na tle gmin sąsiednich. W 2012 roku większy udział liczby komputerów przeznaczonych do użytku uczniów w ogólnej liczbie urządzeń w szkołach podstawowych, odnotowano tylko w gminie Szudziałowo (89,3%), a dla szkół gimnazjalnych tylko w gminie Supraśl (87,5%). Stopień udostępnienia komputerów szkolnych dla uczniów w gminie Gródek jest w odniesieniu do gmin w powiecie i gmin sąsiednich, bardzo wysoki, co prezentuje **tabela 10**.

Tabela 10. Komputery do użytku uczniów w szkołach gmin powiatu białostockiego oraz gmin sąsiadujących w latach 2011-2012

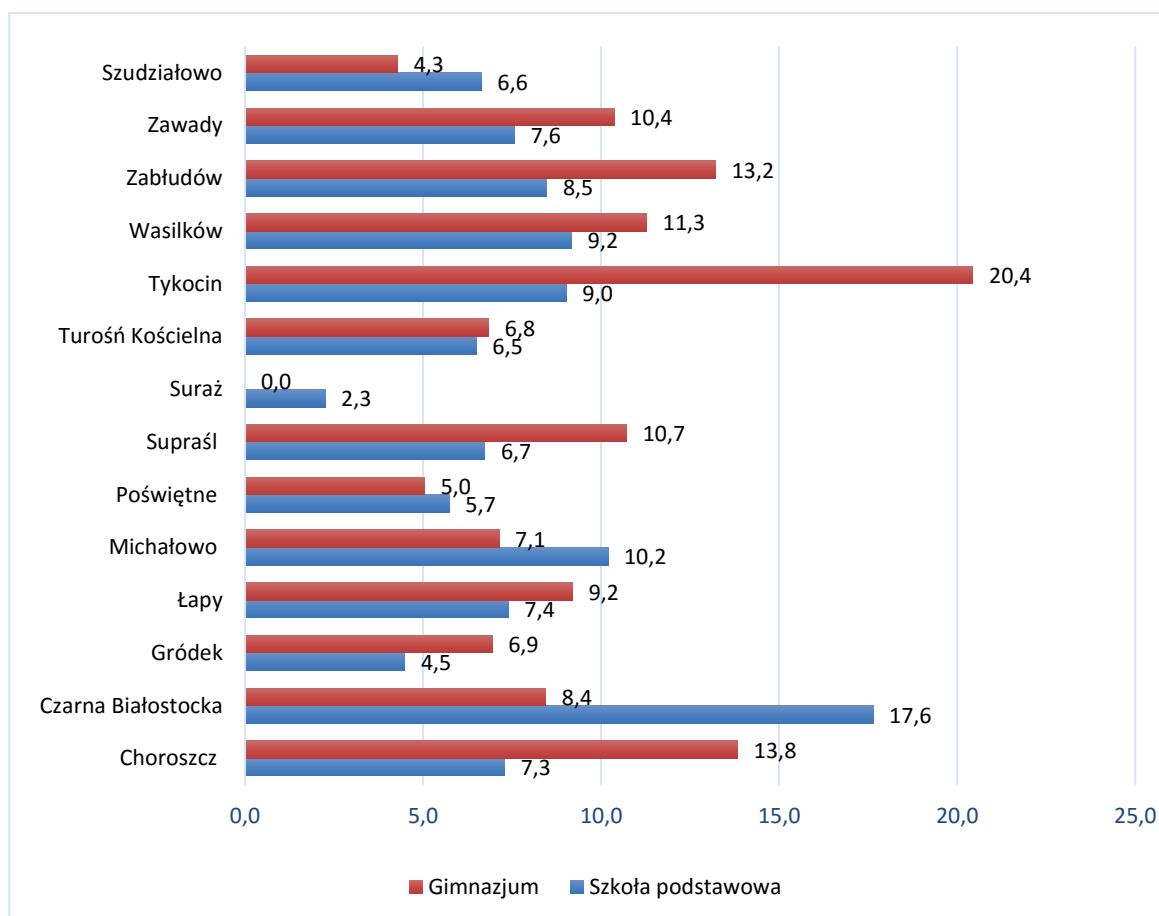
	Nazwa gminy	liczba komputerów w szkołach z dostępem do internetu				w tym % udział komputerów przeznaczonych do użytku uczniów [%]			
		Szkoła podstawowa		Gimnazjum		Szkoła podstawowa		Gimnazjum	
		2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
	Gródek	67	63	27	22	74,6%	77,8%	77,8%	81,8%
Gminy sąsiednie	Szudziałowo	28	28	27	27	89,3%	89,3%	77,8%	77,8%
	Krynki	31	31	25	25	77,4%	77,4%	72,0%	72,0%
	Supraśl	90	100	13	24	81,1%	65,0%	76,9%	87,5%
	Zabłudów	78	73	31	38	82,1%	71,2%	80,6%	36,8%
	Michałow	43	48	24	30	60,5%	54,2%	62,5%	73,3%
Gminy powiatu białostockiego	Choroszcz	85	88	28	35	83,5%	86,4%	85,7%	71,4%
	Czarna Białostocka	40	46	58	52	77,5%	71,7%	65,5%	73,1%
	Łapy	176	187	64	87	79,0%	79,7%	76,6%	81,6%
	Poświętne	29	40	29	31	86,2%	87,5%	82,8%	77,4%
	Suraż	34	49	0	0	85,3%	81,6%	0,0%	0,0%
	Turośń Kościelna	56	56	28	29	92,9%	92,9%	89,3%	89,7%
	Tykocin	44	44	14	14	84,1%	84,1%	64,3%	64,3%
	Wasilków	110	122	71	84	80,9%	60,7%	39,4%	46,4%
Zawady	24	24	11	11	87,5%	87,5%	100,0%	100,0%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL, 2015.

Innym najczęściej stosowanym wskaźnikiem zaopatrzenia szkół w sprzęt komputerowy jest również liczba uczniów w przeliczeniu na jeden szkolny komputer. W gminie Gródek w 2012 roku, w szkołach podstawowych, na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadło 4 osoby, zaś w szkołach gimnazjalnych 7 osób. Liczba ta jest zauważalnie mniejsza w stosunku do innych gmin z powiatu, chociaż w porównaniu z rokiem poprzednim liczba uczniów gimnazjum przypadających na 1 komputer nieznacznie wzrosła.

Uczniowie z gminy Gródek są w komfortowej sytuacji, ponieważ obciążenie jednego komputera stoi na jednym z najniższych poziomów w porównaniu z gminami w powiecie, jak i gminami sąsiednimi.

Rysunek 14. Średnia liczba uczniów na 1 komputer szkolny w gminie Gródek na tle innych gmin wg typu szkół – stan na 2012 rok [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

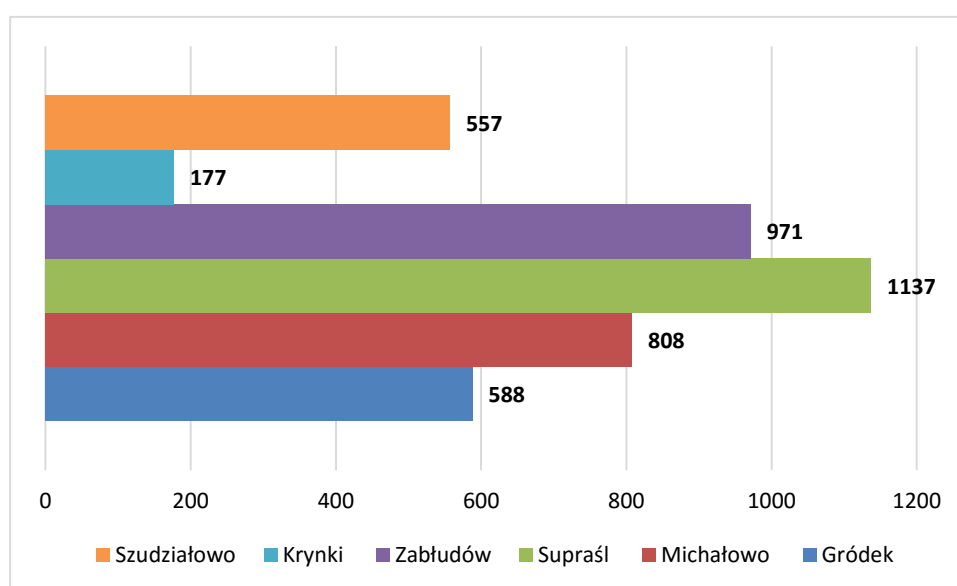
W związku z postępującą cyfryzacją ważnym aspektem jest również dostęp do Internetu w szkołach znajdujących się na terenie gminy Gródek. W 2012 roku w szkołach podstawowych oraz gimnazjach dostęp do Internetu miały wszystkie komputery przeznaczone do użytku uczniów. Wysoki stopień cyfryzacji jest niezmienny od roku 2006 i stale obejmuje wszystkie komputery.

2.5.4. Kultura i sport

Na terenie gminy działa prężnie Gminne Centrum Kultury w Gródku, które dysponuje dobrze wyposażonym, dużym obiektem, w którym mieści się także gminna biblioteka. Centrum kultury oraz Biblioteka Publiczna w Gródku wraz z Filią w Załukach, to podstawowe jednostki zajmujące się rozwojem kultury na terenie gminy.

Liczba czytelników w gminie Gródek stale wzrasta. Liczba książek wypożyczanych na jednego czytelnika waha się nieznacznie w latach 2002-2013 od 23,8 w 2002 roku, do 22 w roku 2013.

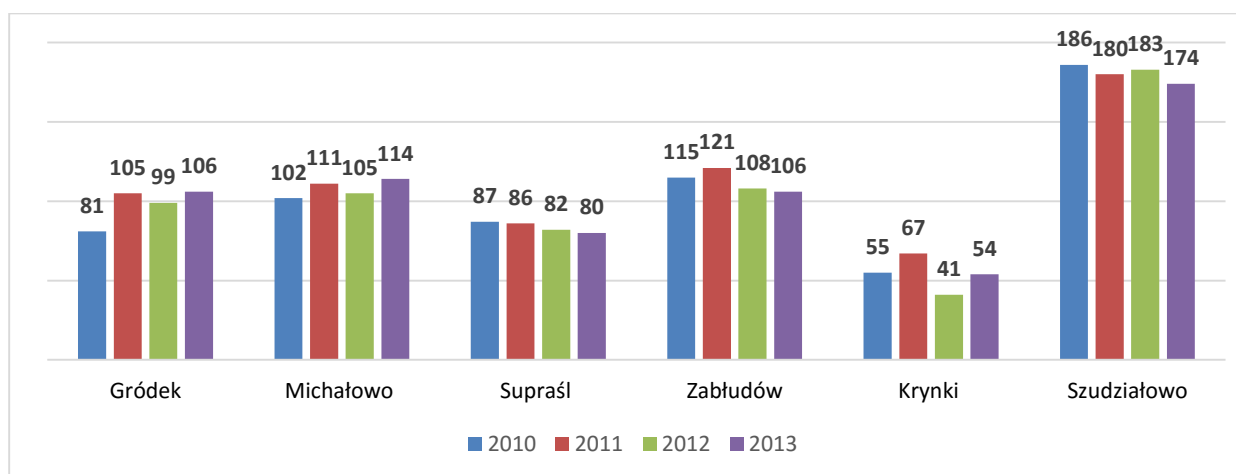
Rysunek 15. Liczba czytelników w bibliotekach na terenie gminy Gródek oraz w gminach sąsiednich w 2013 roku [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Na tle gmin sąsiednich z powiatu białostockiego, gmina Gródek notuje najmniejszą liczbę czytelników w ciągu roku, która w 2013 roku wyniosła 588 osób, zaś najwięcej czytelników odnotowano w gminie Supraśl - 1137 osoby. Wskaźnik liczby czytelników na 1000 mieszkańców w gminie osiąga przeciętną wartość na tle innych jednostek samorządowych.

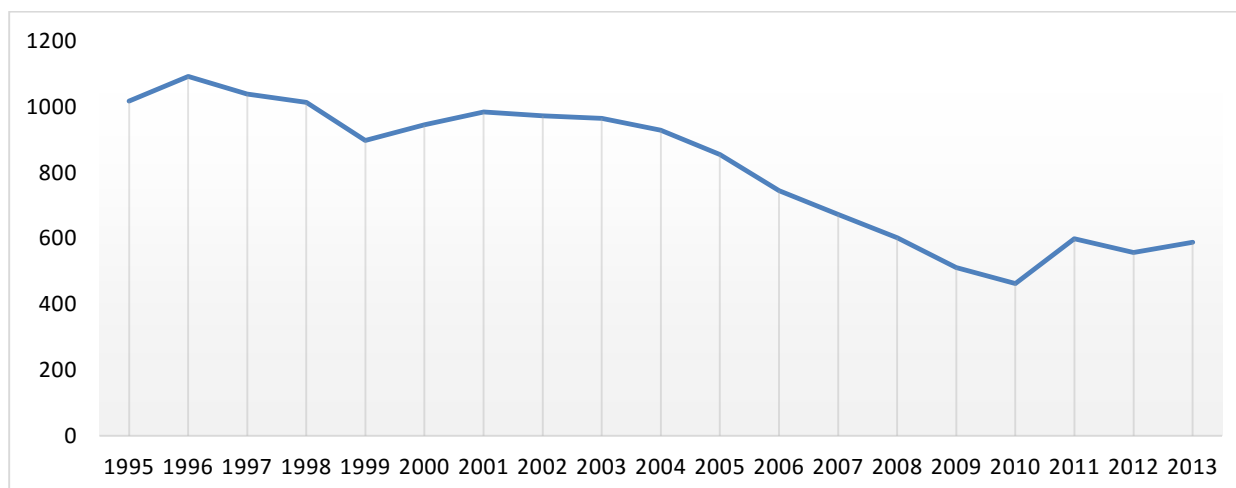
Rysunek 16. Liczba czytelników w bibliotekach w gminie Gródek i gminach sąsiednich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2010-2013 roku [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Na przestrzeni lat 2010-2013 obserwuje się wahania z tendencją wzrostową w liczbie czytelników w gminie Gródek. Mimo dużego spadku stałego od roku 2002 do 2010 roku liczba czytelników ponownie przyjęła wyraźną tendencję rosnącą. Tak silny trend jest unikalny na tle gmin sąsiednich, ponieważ tylko w gminie Gródek widoczny jest tak duży wzrost liczby czytelników w ostatnich latach. Wzrost odnotowuje się także w gminie Michałowó.

Rysunek 17. Dynamika zmian liczby czytelników w bibliotekach gminy Gródek w latach 1995-2013 [osoby]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Biblioteka współpracuje głównie z Gminnym Centrum Kultury oraz ze szkołą podstawową, gimnazjum, przedszkolem i organizuje lekcje biblioteczne, wycieczki i liczne konkursy dla swoich czytelników oraz spotkania autorskie. Bibliotekę odwiedzili m.in.: Joanna Papużyńska, Ewa Chotomska, Franciszek Kobryńczuk, Marta Fox, Beata Ostrowicka i inni autorzy książek.

W Bibliotece Publicznej w Gródku organizowane są różnego typu zajęcia cykliczne:

- *Koło Miłośników Książki*; do koła należą uczniowie z Zespołu Szkół w Gródku; zajęcia są różnorodne i dostosowane do potrzeb i zainteresowań dzieci: plastyczne, literackie, teatralne, recytatorskie, edukacyjne oraz różnego rodzaju gry i zabawy;
- *Dyskusyjny Klub Książki*; klub tworzą czytelnicy w różnym wieku, których łączy pasja czytania, poznawania nowych książek i ludzi;
- *Dyskusyjny Klub Filmowy*; klub zrzesza gimnazjalistów, których interesuje kino i jego historia oraz film rozumiany jako sztuka; głównymi działaniami są projekcje filmów i obrazów artystycznych lub poznawczych, uzupełnione prelekcjami, rozmowami, spotkaniami z twórcami, ewentualnie innymi działaniami (wystawy, konkursy);
- zajęcia komputerowe Latarnik, których zadaniem jest zachęcanie przedstawicieli pokolenia 50+ do zrobienia pierwszego kroku w Internecie.

W ostatnich latach zrealizowano także szereg interesujących warsztatów i spotkań, z których warto wspomnieć o takich jak:

- *Zajęcia teatralne z Karolem Smaczny*; warsztaty teatralne zostały stworzone dla młodzieży gimnazjalnej uczestniczącej w projekcie „Chodź, człowieku, coś Ci powiem”; warsztaty przybliżyły uczniom zawód artysty scenicznego;
- *Kreowanie własnego wizerunku w nowej przestrzeni edukacyjnej* – zajęcia prowadzone były przez Dominika Sołowieja;
- *Czyhanie na Tuwima – tworzymy numer specjalny gazetki*; celem warsztatów było przybliżenie sylwetki tego poety;
- *Spotkanie autorskie ze Stanisławem Srokowskim*;
- *Tydzień z internetem: 2012 - 2013* - zajęcia miały na celu zapoznanie seniorów z zasobami internetu; zajęcia w każdym roku prowadzone były w innej tematyce;
- Organizacja wycieczki do Supraśla w formie gry miejskiej dla gimnazjalistów z Gródka i Czarnej Białostockiej.

Biblioteka w ramach swojej działalności prowadziła w ostatnich latach następujące projekty:

- *Gminne forum teatralne* – projekt prowadzony przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce i skierowany był do dzieci i młodzieży w różnej grupie wiekowej;
- *Mali badacze* – projekt realizowany w ramach „Programu Rozwoju Bibliotek” przy wsparciu Fundacji Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego;
- *Idę w górę! Warsztaty dziennikarskie*;

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

- „NASZ ŚWIAT – poznaj sztukę dziennikarską” – zajęcia prowadzone były w ramach projektu „Równać Szanse 2011”;
- *Chodź, człowieku, coś Ci powiem*; projekt realizowany był od listopada 2014 do marca 2015 roku, którego celem była aktywizacja młodzieży poprzez warsztaty recytatorskie oraz konkursy literackie i recytatorskie.

W Gminnym Centrum Kultury w Gródku funkcjonuje wiele zespołów pieśni i tańca. Wśród nich należy wymienić:

- Razśpiewany Haradok (Rozśpiewany Gródek) – jeden z dwóch najstarszych na Białostocczyźnie białoruski zespół śpiewaczy funkcjonujący nieprzerwanie od 1954 roku;
- Śpiewaj Dusza – grupa solistów, którzy pasjonują się klimatami wschodnimi, czyli muzyką białoruską, mają również styczność z twórczością rosyjską oraz ukraińską;
- zespół wokalny dziecięco – młodzieżowy, który skupia się na kształceniu słuchu muzycznego, śpiewu i sposobu zachowywania się na scenie przez młodych artystów;
- zespół wokalny VENA – zespół powstał w 2010 roku, repertuar jest zróżnicowany: od znanych i lubianych piosenek polskich i białoruskich, aż po wielkie przeboje światowej estrady;
- VENA – mini;
- Formacja Tańca Nowoczesnego „BRAWO”;
- Kalinka - estradowy zespół młodzieżowy z Załuk;
- Zespół Kalina;
- Kapela Chutar – zespół powstał na bazie wcześniej istniejących zespołów „Grodzianie” (1971-1982) i "Haradockija Kałakolczyki" (1983-2003);
- Jesienny Liść – zespół emerytów i rencistów.

Gminne Centrum Kultury w Gródku jest również wydawcą gazety lokalnej „Wiadomości Gródeckie – Haradockija Nawiny”, która datuje swoje istnienie od 1 listopada 1994 roku. Od początku swojego istnienia gazeta ma ciekawą szatę graficzną dzięki fachowemu prowadzeniu jej przez Leona Tarasewicza. Gazeta zachowała charakterystyczne układy działów tematycznych i niespotykany w innych czasopiśmie dwujęzyczny tytuł oraz tekst. Gazeta w 1998 r. zdobyła I miejsce w rankingu prasy lokalnej województwa Białostockiego „za niebanalne traktowanie rodzimej kultury i interesującą szatę graficzną” oraz Nagrodę Specjalną w IV Konkursie Fundacji IDEE za „łączenie tradycji ze współczesnością”.⁷

W Gminnym Centrum Kultury w Gródku realizowane są również następujące formy działalności:

- Grupa Literacka „Kłosa”, w skład grupy wchodzi ludzie w dojrzałym wieku jak i młodzież, którzy piszą wiersze w języku polskim i białoruskim;
- siłownia sportowa „MASTER”;

⁷Opracowano na podstawie: Plan odnowy miejscowości Gródek

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

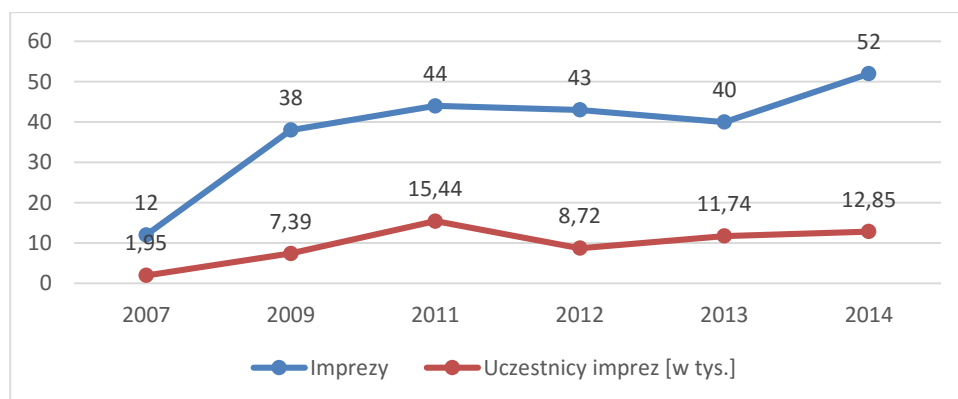
- ognisko muzyczne – zajęcia prowadzone są przez instruktorów muzycznych, którzy uczą grać na gitarze klasycznej, gitarze basowej, pianinie, flecie, akordeonie, keyboardzie;
- koło plastyczne – zajęcia skierowane do wszystkich chętnych, zainteresowanych poznaniem wszelakich technik plastycznych, jak batik, malowanie na szkle, praca z gipsem, wykonywanie suchych bukietów, ozdobnych ramek, kartek i stroików świątecznych.

W promocję gminy zaangażowane są także komercyjne zespoły muzyczne: *Prymaki* i *Skazka*. Na terenie gminy funkcjonuje również Gródecka Oficyna Wydawnicza, która ma w swoim dorobku 3 pozycje: „Pieśni białoruskie ziemi gródeckiej”, „Звончык/Калакольчык Zwonczyk/Kałakolczyk” i „Тут былі і будзем”.

Gmina organizuje liczne imprezy lokalne, w szczególności konkursy i imprezy turystyczne, jak i sportowo-rekreacyjne. Uczestnicy imprez to w dużej mierze przyjezdni, ale z imprez równie chętnie korzystają miejscowi. Zauważalny jest wzrost ilości imprez organizowanych w gminie Gródek w latach 2007-2014. Ilość organizowanych imprez przez gminę wzrosła z 12 w 2007 roku do 52 w roku 2014. Zwiększyła się również liczba uczestników imprez z niecałych 2 tys. w roku 2007 do prawie 13 tys. uczestników w 2014 roku.

Na terenie gminy cyklicznie organizowane są duże imprezy, np.: Noc Kupały - Kupalnoczka, Basowiszcza - Festiwal Muzyki Młodej Białorusi, Siabrouskaja Biesiada, dożynki i Wschodnie Bezdroża.

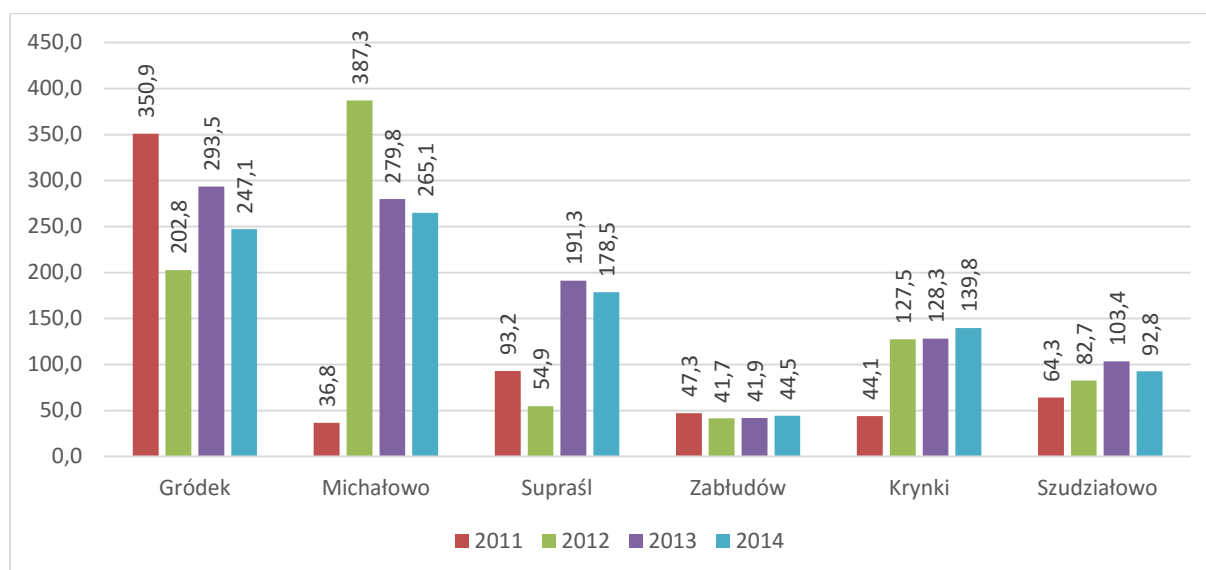
Rysunek 18. Ilość imprez i wydarzeń oraz ilość uczestników imprez i wydarzeń [w tys. osób] w gminie Gródek w latach 2007-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

Ilość uczestników przypadających na jedną imprezę wahała się w latach 2011-2014 pomiędzy 203 a 351 uczestników. W porównaniu do gmin sąsiednich liczba uczestników przypadających na jedną imprezę jest bardzo wysoka.

Rysunek 19. Ilość uczestników przypadająca na jedną imprezę w latach 2011-2014, w gminie Gródek i gminach sąsiednich

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2015.

Pod względem liczby imprez gmina Gródek w porównaniu z okolicznymi gminami wypada przeciętnie, natomiast liczba uczestników przypadających na jedną imprezę jest znacznie wyższa w porównaniu do średniej dla gmin powiatu. Świadczy to o tym, że w gminie Gródek odbywają się duże imprezy przyciągające wielu uczestników.

W gminie Gródek funkcjonują następujące kluby sportowe:

- Klub sportowy GKS „GRYF-CZARNI”, powstały w 2015 roku z połączenia Gminnego Klubu Sportowego "Gryf" i Gródeckiego Klubu Sportowego "Czarni",
- Uczniowski Klub Sportowy w Gródku – Sekcja Unihokeja, który działa od 1991 r. Zawodniczk klubowe z sekcji w sezonie 2003/2004 zdobyły tytuł Mistrza Polski, a trzy dziewczęta zostały powołane do Reprezentacji Polski, w sezonie 2005/2006 zdobyły tytuł Mistrza Polski Juniorek Starszych oraz brązowy medal w kategorii seniorek;
- Sekcja Wędkarstwa Rzutowego działająca od 2001 r. w ramach Koła Polskiego Związku Wędkarskiego w Gródku. Reprezentant sekcji w 2006 r. został najmłodszym Mistrzem Europy, a inny drużynowym Wicemistrzem Europy Juniorów w pięcioboju;
- Uczniowska Szkołka Sportowa „Gryfik” działająca od 2012 roku, zapewniająca dzieciom i młodzieży szkolnej zagospodarowanie czasu wolnego w sposób zorganizowany, bezpieczny, z dala od patologii i uzależnień, promująca zdrowy tryb życia oraz kształtująca zasady rywalizacji sportowej fair-play.

2.5.5. Obiekty dziedzictwa kulturowego

Do gminnej ewidencji zabytków gminy Gródek są wpisane 32 obiekty zabytkowe, z których 10 zostało wpisane decyzjami Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jako zabytki nieruchome do rejestru zabytków województwa podlaskiego. W gminie zidentyfikowano 13 pomników i mogił. Do obiektów zabytkowych na terenie gminy zalicza się również zachowany zabytkowy układ przestrzenny części miejscowości Gródek. Do atrakcji gminnych można zaliczyć także obiekty drewnianego budownictwa wiejskiego, które w największej ilości mieszczą się we wsiach nad Świsłoczą: Chomontowcach, Bobrownikach, Świsłoczanach i Mostowlanach.

Do rejestru zabytków województwa podlaskiego wpisane zostały następujące obiekty :

- Cerkiew cmentarna prawosławna w Gródku pw. Matki Boskiej Opiekuńczej – ulokowana na parafialnym cmentarzu prawosławnym w Gródku, wzniesiona w połowie XIX wieku,
- Cerkiew parafialna pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Gródku – wzniesiona w latach 1946-1970 w miejscu drewnianej XVIII-wiecznej cerkwi; jest to budowla na planie krzyża, reprezentująca typ cerkwi dwukopułowej; szczególnie interesujące jest wnętrze świątyni, jej ściany pokryte są w całości polichromią – ikonami autorstwa znanych artystów M. Stalony-Dobrzańskiego i Jerzego Nowosielskiego,
- Kościół rzymskokatolicki, parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Gródku wzniesiony w 1936 r. zbudowany na planie prostokąta,
- Cerkiew parafialna w Królowym Moście pw. Św. Anny - budowla w stylu eklektycznym, datowana na pierwszą ćwierć XX wieku,
- Kaplica dworna w Królowym Moście, rzymskokatolicka, pw. Św. Anny - budowla na planie prostokąta, z przylegającą od zachodu kruchtą, wzniesiona w połowie XIX w.,
- Cerkiew prawosławna, parafialna pw. Św. Apostoła Jana Teologa w Mostowlanach - budowla dwudzielna wzniesiona w 1862 r.,
- Cerkiew cmentarna w Mostowlanach pw. ŚŚ. Kosmy i Damiana - budynek na planie prostokąta z przedsionkiem, wzniesiony w 1855 r.,
- teren dawnego cmentarza żydowskiego w Gródku - usytuowany przy drodze leśnej, na północny-zachód od cmentarza rzymskokatolickiego; założony na przełomie XIX i XX wieku; nieczynny od 1943 roku,
- teren części miasta Gródek nad Supraślą (XVI-XIX w.),
- Park dworski- mieszczący się we wsi Jaryłówka, datowany na XVIII-XIX w.

Wśród zabytków archeologicznych wymienić można Grodzisko zwane „Górą Zamkową” w Gródku, które jest pozostałością twierdzy granicznej leżącej na szlaku łączącym Podlasie z Rusią Czarną. Obecność grodziska późnośredniowiecznego oraz ślady osadnictwa nowożytnego w tym miejscu potwierdziły badania archeologiczne. Innymi ciekawymi zabytkami archeologicznymi są dwa cmentarzyska kurhanowe w miejscowości Łużany oraz średniowieczne cmentarzysko w Załukach.

Tabela 11. Lista obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków oraz mogił i cmentarzy wojennych w gminie Gródek

L.p	Miejscowość	Ewidencja zabytków
1.	Bobrowniki	cmentarz prawosławny, parafialny
2.	Bobrowniki	cmentarz żołnierzy radzieckich
3.	Chomontowce	cmentarz prawosławny
4.	Gobiaty	mogiła zbiorowa żołnierzy radzieckich
5.	Gródek	rozplanowanie przestrzenne części miejscowości
6.	Gródek	cerkiew cmentarna prawosławna p.w. Matki Boskiej Opiekuńczej
7.	Gródek	cerkiew parafialna p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny
8.	Gródek	kościół rzymskokatolicki, parafialny p.w. Najświętszego Serca Jezusowego
9.	Gródek	dom mieszkalny
10.	Gródek	cmentarz rzymskokatolicki, parafialny
11.	Gródek	teren dawnego cmentarza przykościelnego
12.	Gródek	cmentarz prawosławny, parafialny
13.	Gródek	teren dawnego cmentarza przycerkiewnego
14.	Gródek	teren dawnego cmentarza ewangelickiego
15.	Gródek	teren dawnego cmentarza żydowskiego
16.	Gródek	teren dawnego cmentarza wojennego żołnierzy rosyjskich z czasów I wojny światowej
17.	Jakubin	pozostałości założenia dworsko-ogrodowego
18.	Jaryłówka	pozostałości parku dworskiego
19.	Kołodno	mogiła zbiorowa z 1863 roku
20.	Królowy Most	cerkiew parafialna, prawosławna p.w. Św. Anny
21.	Królowy Most	kaplica dworna, rzymskokatolicka p.w. św. Anny
22.	Królowy Most	cmentarz prawosławny
23.	Łużany	cmentarz prawosławny, d. parafii w Hołówkach (obecnie Białoruś)
24.	Mostowlany	cerkiew prawosławna, parafialna p.w. św. Apostoła Jana Teologa
25.	Mostowlany	cerkiew cmentarna p.w. śś. Kosmy i Damiana
26.	Mostowlany	pozostałości założenia dworsko-ogrodowego
27.	Mostowlany	cmentarz prawosławny
28.	Mostowlany	teren dawnego cmentarza przycerkiewnego
29.	Nowosiółki	mogiła wojenna z 1941 roku
30.	Waliby	pozostałości parku dworskiego
31.	Waliby-Stacja	budynek nadleśniczego, obecnie administracyjny nr 5 w zespole nadleśnictwa
32.	Załuki	teren cmentarzyska ze stelami oraz cmentarza epidemicznego
L.p	Miejscowość	Mogiły i cmentarze wojenne
1.	Bobrowniki	Mogiła zbiorowa - pomnik 120 żołnierzy radzieckich poległych w roku 1941
2.	Gobiaty	Mogiła zbiorowa 149 żołnierzy radzieckich poległych w roku 1941
3.	Gródek	Nagrobek na mogile zbiorowej 4 partyzantów poległych w roku 1942
4.	Gródek	Pomnik na mogile zbiorowej 3 mieszkańców wsi Mieleszki zamordowanych przez Niemców w 1942 roku
5.	Gródek	Mogiła zbiorowa (ilość żołnierzy nieznana) nieznanymi żołnierzy radzieckich poległych w 1941 roku

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

6.	Gródek	Mogiła żołnierzy radzieckich poległych w latach 1941-1945 oraz załogi czołgu 194 poległej w 1944 roku
7.	Gródek	Nagrobek na mogile 2 partyzantów poległych w latach 1943-1944
8.	Waliły-Stacja	Teren dawnego cmentarza żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej 1915 r.
9.	Królowy Most	Pomnik na mogile zbiorowej 37 mieszkańców wsi Popówka spacyfikowanej przez Niemców w 1943 roku.
10.	Podozieran	Mogiła zbiorowa- pomnik 15 żołnierzy Wojska Polskiego i Armii radzieckiej poległych w latach 1939-1944
11.	Przechody	36 żołnierzy radzieckich i 2 żołnierzy niemieckich poległych w roku 1944
12.	Uroczysko Piereciosy	Mogiła zbiorowa 42 powstańców poległych w Powstaniu Styczniowym w 1863 roku
13.	Waliły	Mogiła 1 partyzanta oddziału Baćki zamordowanego w 1943 roku

Źródło: Urząd Gminy Gródek, 2015.

2.5.6. Aktywność obywatelska

Aktywność obywatelską mieszkańców można mierzyć ilością działających organizacji pozarządowych, frekwencją wyborczą lub uczestnictwem w organizowanych w gminie imprezach oraz udziałem w zajęciach kulturalnych i sportowych. Uwzględniając ten ostatni czynnik, można stwierdzić, iż pod tym względem aktywność mieszkańców jest zdecydowanie ponadprzeciętna.

Warto również wspomnieć o stowarzyszeniach i instytucjach pozarządowych, w których działalność angażują się mieszkańcy gminy. Obecnie w gminie Gródek funkcjonuje kilkanaście stowarzyszeń i instytucji pozarządowych takich jak: Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Gródeckiej, Stowarzyszenie "Załuki nad Supraślą", Uczniowski Klub Sportowy "UKS" w Gródku, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy w Gródku, Uczniowska Szkołka Sportowa "Gryfik" w Gródku, "CARITAS" Archidiecezji Białostockiej - Stacja Opieki w Gródku, Ochotnicza Straż Pożarna w Gródku, Ochotnicza Straż Pożarna w Załukach, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Regionalny w Gródku oraz Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Lepsze Jutro".

W porównaniu do gmin sąsiednich ilość organizacji pozarządowych w gminie Gródek wypada poniżej średniej. Mniej jednostek funkcjonuje jedynie w sąsiednich gminach z powiatu sokólskiego (Krynki Szudziałowo).

Tabela 12. Ilość organizacji pozarządowych w gminie Gródek i gminach sąsiednich w 2014 roku.

Jednostka terytorialna	Fundacje	Stowarzyszenia i organizacje społeczne
Gródek	1	16
Michałow	4	20
Supraśl	3	35
Zabłudów	3	25
Krynki	4	11
Szudziałowo	0	11

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Według danych na koniec 2014 roku, od roku 2008 w gminie powstała 1 nowa fundacja „MY Z POMOCĄ INNYM” (powstała 10 marca 2011 r.) i 3 nowe stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Organizacje pozarządowe mają duży wkład w realizację zadań z zakresu kultury i sztuki oraz ochrony dóbr kultury i tradycji, upowszechniania kultury fizycznej i sportu, jak i turystyki. Wspierany jest również rozwój aktywności na obszarach wiejskich.

Jedną z najbardziej prężnych organizacji na terenie gminy jest „Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Gródeckiej”. Organizacja funkcjonuje od roku 1994. Najważniejszym celem Stowarzyszenia jest podtrzymywanie tradycji historycznych regionu, rozwijanie jego kultury i zapewnienie mu poczesnego miejsca w życiu województwa i kraju. W ostatnich latach towarzystwo realizowało takie projekty jak: „Izba regionalna. Ocalić od zapomnienia”, „Gródek dawniej i dziś”, „Dla przyszłości” (w ramach programu „Świetlica moje miejsce” Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży), prowadzenie świetlicy środowiskowej „Świetliki”, „A to płótno tylko...”, „Muzyczne podróże z Kazką”, „Znani Nieznani” i „Kadr z Gródka”.

Aktywność obywatelska określa to, jak dane środowisko jest gotowe do budowania społeczeństwa obywatelskiego. Jednym ze wskaźników określających gotowość ludzi do współtworzenia środowiska w którym żyją, jest frekwencja wyborcza pokazująca jaki odsetek osób upoważnionych do głosowania skorzystała z takiej możliwości.

Tabela 13. Frekwencja wyborcza w wyborach prezydenckich w 2015 roku.

Obszar	I tura	II tura
Kraj	48,96 %	55,34 %
Województwo	46,88 %	52,49 %
Powiat białostocki	49,70 %	55,35 %
Gródek	37,69%	45,01 %
Michałowó	38,10%	43,26%
Supraśl	54,60 %	64,89%
Zabłudów	44,21%	50,73%
Krynki	44,00 %	47,27%
Szudziałowó	38,57%	45,62%

Źródło: <http://prezydent2015.pkw.gov.pl>.

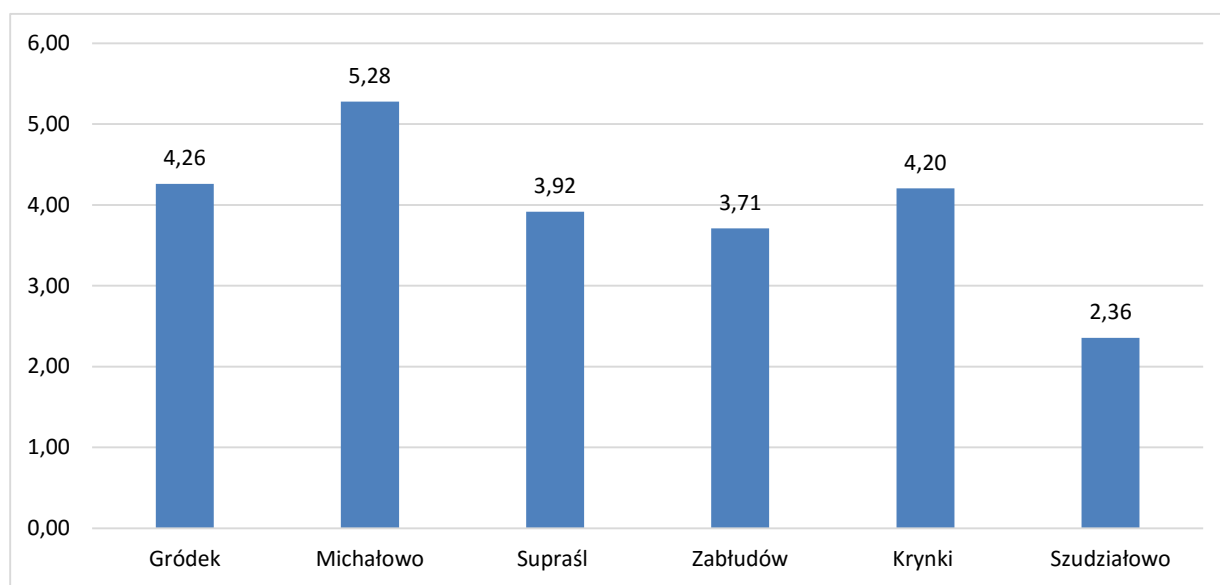
W gminie Gródek frekwencja prezentuje się o ok 20% gorzej w stosunku do wyników dla powiatu białostockiego, województwa i kraju. Wynik gminy rysuje się podobnie w porównaniu z gminami sąsiadującymi z północy (Krynki, Szudziałowó) i południa (Michałowó). Gmina wypada także gorzej pod względem frekwencji na tle gmin sąsiadujących z zachodu (Zabłudów i Supraśl).

2.5.7. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy ogółem funkcjonują 3 jednostki ochrony zdrowia w tym Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Gródku. Na terenie gminy przyjmuje 3 lekarzy. W 2014 roku funkcjonowały 2 apteki,

w których pracowało 3 magistrów farmacji. Na jedną aptekę w gminie przypada 2 744 osoby. W gminie w 2014 roku udzielono 23378 porad lekarskich. W 2014 roku w Gródku, udzielono dużo więcej porad w przeliczeniu na jednego mieszkańca niż w większości gmin sąsiednich. Więcej porad zostało udzielonych tylko w gminie Michałowo.

Rysunek 20. Ilość porad udzielonych na jednego mieszkańca w gminie Gródek i gminach sąsiednich w roku 2014

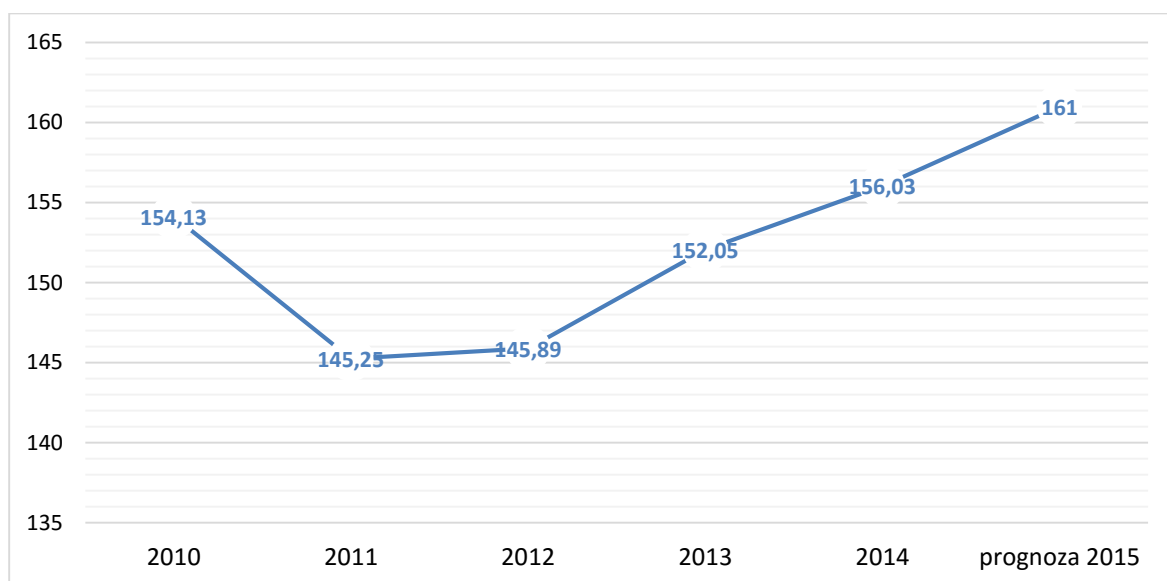

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

2.5.8. Pomoc społeczna

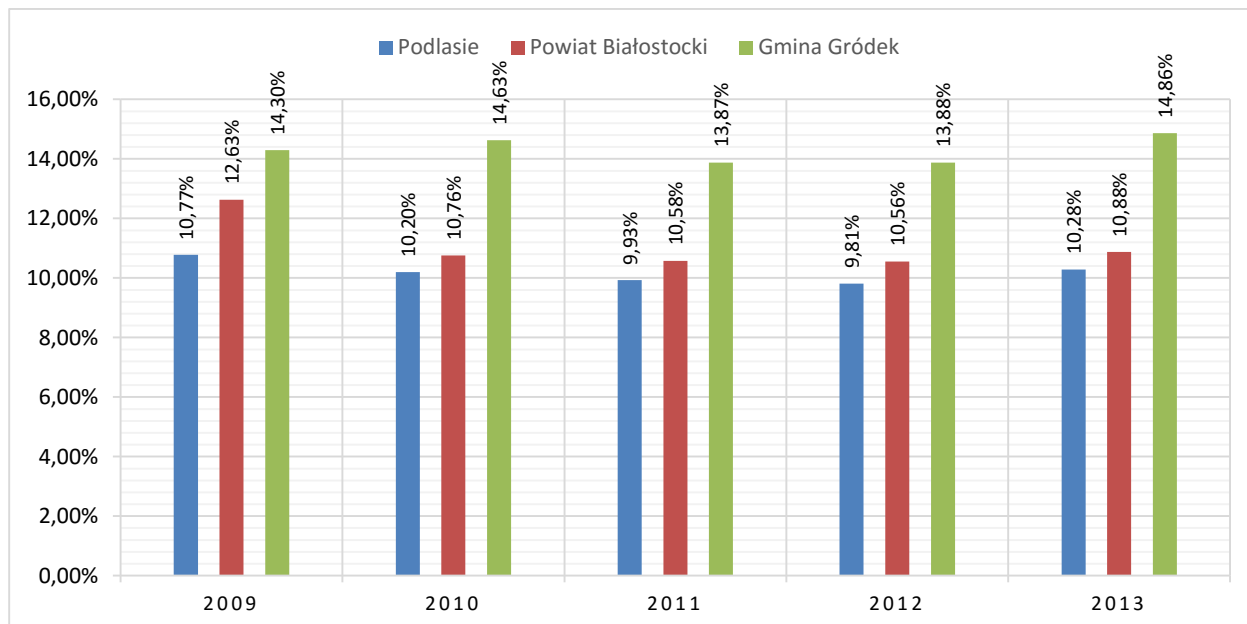
Gmina Gródek charakteryzuje się niskim poziomem zamożności, dlatego też problem ubóstwa to drugi idący w parze z bezrobociem, powód przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Wypełnianie zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej jest realizowane m.in. poprzez wydawanie posiłków, wypłacanie zasiłków losowych, pochówek, pracę socjalną oraz zasiłki stałe, okresowe i celowe. Zadania realizowane są przez pracowników GOPS. Ponadto jednostki pomocy społecznej z terenów Gródka współpracują z wieloma organizacjami pozarządowymi. Z roku na rok zwiększa się udział osób w społeczeństwie, które korzystają z pomocy społecznej (**rysunek 21** i **rysunek 22**).

Rysunek 21. Wartość wskaźnika: liczba mieszkańców w rodzinach którym przyznano świadczenie na 1000 mieszkańców w roku 2014.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gródku, 2014.

Rysunek 22. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2009-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Zauważalny jest wzrost wielkości świadczeń i zasiłków rodzinnych. Stale wzrasta również udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu ludności. W 2013 roku wskaźnik ten wyniósł prawie 15% społeczeństwa gminy Gródek.

Tabela 14. Świadczenia udzielone w gminie Gródek w latach 2011-2013

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
Świadczenia pomocy społecznej				
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	316	316	342	365
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	13,87%	13,88%	14,86%	15,72%
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	288	267	264	243
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku [tys. zł]				
Kwota świadczeń rodzinnych	1150	1395	1340	1130
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	790	760	805	749
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych	179	188	202	198

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015. Ocena zasobów pomocy społecznej w Gródku

Kierunek zmian wyżej wymienionych typów pomocy społecznej w latach oraz w odniesieniu do pozostałych gmin w powiecie oraz na tle województwa i powiatu przedstawiono w formie tabelarycznej (**tabela 15**). Liczba świadczeń udzielanych w gminie Gródek rośnie w ostatnich latach, rośnie również wysokość wypłacanych świadczeń i jest to zjawisko typowe dla analizowanych jednostek terytorialnych.

Na tle gmin sąsiadujących z powiatu białostockiego gmina Gródek wypłaciła ogółem mniejszą wartość zasiłków pielęgnacyjnych. W gminie Gródek i w gminach sąsiadujących zauważalny jest spadek rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne.

W 2014 roku GOPS w Gródku pokrywał w całości koszty posiłków, średnio miesięcznie dla 230 uczniów z najuboższych rodzin. W przypadku udzielania pomocy osobom bezdomnym rozmiar udzielanej pomocy jest znikomy, gdyż gmina rejestruje pojedyncze osoby bezdomne. GOPS w Gródku rozpatruje także wnioski o udzielenie pomocy mieszkańcom gminy, którzy w wyniku zaistniałych zdarzeń losowych ponieśli znaczne straty.

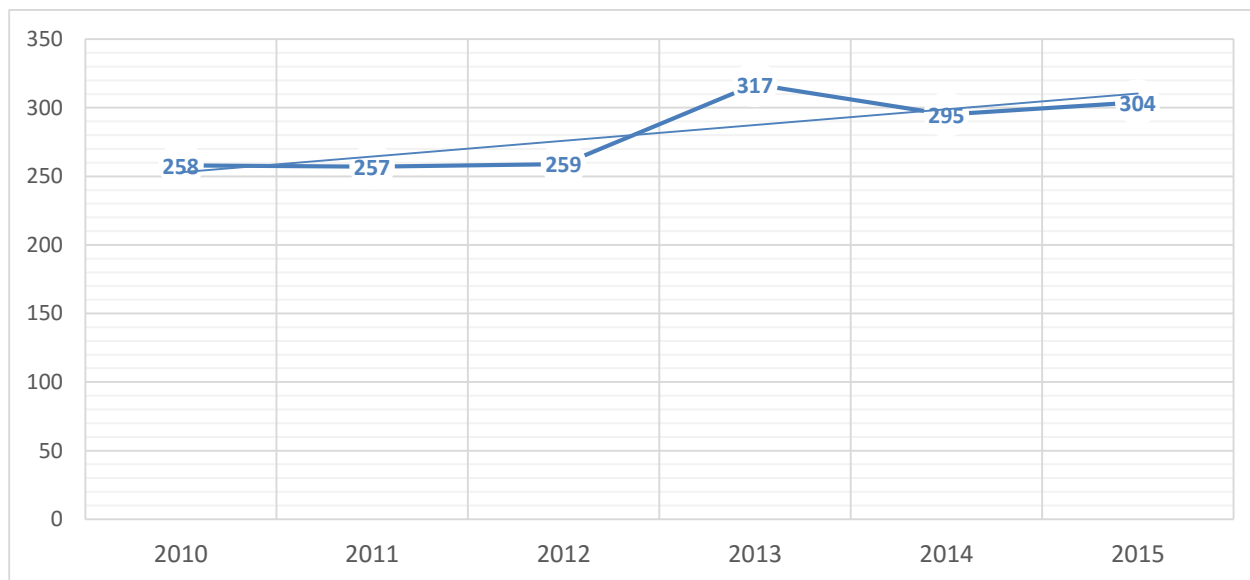
Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 15. Udzielone świadczenia w ramach pomocy społecznej w gminie Gródek oraz gmin sąsiadujących oraz na tle województwa i powiatu w latach 2009,2011,2013

Rodzaj pomocy społecznej	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci			Kwota zasiłków pielęgnacyjnych [tys. zł]		
	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013
Jednostka terytorialna									
Podlaskie gminy wiejskie	14181	13227	14100	24062	21050	18085	11950	12085	12302
Powiat białostocki	5715	5563	6026	7016	5965	5128	4239	4557	4821
Gródek	304	316	342	316	288	264	169	179	202
Michałowó	277	283	291	372	284	213	406	460	427
Supraśl	294	327	388	480	358	299	296	319	352
Zabłudów	327	310	298	467	386	314	220	241	273
Krynki	170	174	203	206	183	139	107	114	106
Szudziałowó	130	119	132	189	152	121	87	88	81

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Rysunek 23. Średnia wysokość zasiłku okresowego w gminie Gródek w latach 2010-2015

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w Gródku za 2015.

2.6. Infrastruktura techniczna i komunalna

2.6.1. Sieć drogowa i kolejowa

Sieć drogową na terenie gminy Gródek tworzą:

- droga krajowa Nr 65 relacji granica państwa – Ełk – Białystok – Bobrowniki – granica państwa, o długości 38 km, co stanowi 23,9% łącznej długości sieci komunikacyjnej,
- droga wojewódzka Nr 686 relacji Zajma – Michałowo – Jałówka o długości 3 km, co stanowi 1,9% długości całej sieci komunikacyjnej,
- drogi powiatowe o łącznej długości na terenie gminy wynoszą 84 km, co stanowi 52,8% długości całej sieci komunikacyjnej,
- drogi gminne o łącznej długości 34 km, co stanowi 21,4% długości całej sieci komunikacyjnej.

Jakość nawierzchni dróg powiatowych i gminnych jest zróżnicowana, w tym wiele dróg to drogi o nawierzchni szutrowej. Gmina modernizuje stale drogi na swoim terenie, jednak działania tego typu są utrudnione ze względu na to, że większość dróg lokalnych stanowią drogi powiatowe. Na decyzje dotyczące modernizacji tych dróg gmina ma ograniczony wpływ. Mimo, to dzięki współpracy z samorządem powiatowym, stan dróg sukcesywnie się poprawia.

Przez teren gminy Gródek przebiega linia kolejowa nr 37 Białystok – Waliły Stacja. Linia wybudowana została w 1886 roku. Długość linii na terenie gminy wynosi 24,3 km. Ruch osobowy zawieszono w 2000 roku, aktualnie linia wykorzystywana jest okazjonalnie.

2.6.2. Gospodarka energetyczna

Na obszarze gminy Gródek funkcjonuje 6 znacznych źródeł wytwarzania energii cieplnej obsługujących budynki użyteczności publicznej oraz budynki usługowe. Są to głównie źródła zasilane olejem opałowym i miazem węglowym. Większość mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł ciepła o zróżnicowanej charakterystyce, w tym pieców węglowych, na drewno, pellet, olejowych lub gazowych. Rośnie powoli także liczba gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Obecnie długość czynnej sieci gazowej – przemysłowej na terenie gminy Gródek wynosi 37,56 km. Na obszarze gminy przebiega trasa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Rembelszczyzna – Wyszków – Białystok – Bobrowniki. Zarządca sieci PGNiG S.A. zakłada, że źródłem gazu dla gminy będzie istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia.

Głównym źródłem zasilania w energię elektryczną na terenie gminy Gródek jest stacja transformatorowo – rozdzielcza RPZ 110/15 kV w Michałowie, poprzez rozdzielnię sieciową RS 15/15 kV zlokalizowaną w miejscowości Gródek. Zasilana jest ona dwoma liniami średniego napięcia (SN) 15 kV relacji Michałowo – Gródek. RS w Gródku ma również wsparcie linią SN 15 kV RPZ4 Białystok – Gródek. Z RS 15/15 kV wychodzą główne linie SN 15 kV w kierunkach: Supraśla, Bobrownik, Podozieran

i pierścienia miejscowości Gródek. Przez teren gminy przebiega też linia wysokiego napięcia 220 kV ROŚ – GZP 1 Białystok. Linia stanowi połączenie systemu polskiego z białoruskim.

Pomimo prowadzenia modernizacji i rozbudowy sieci średniego napięcia, ich stan jest niezadowalający i w znacznej części wykazuje duży stopień niedoinwestowania. Wiele obszarów wykazuje, że zdolności przesyłowe linii są przekroczone, czego efektem jest pogorszenie jakości energii dostarczanej odbiorcom, tj. częste przekroczenia dopuszczalnych odchyień napięcia, lokalne występowania dużej asymetrii napięcia oraz zwiększenie awaryjności sieci.⁸

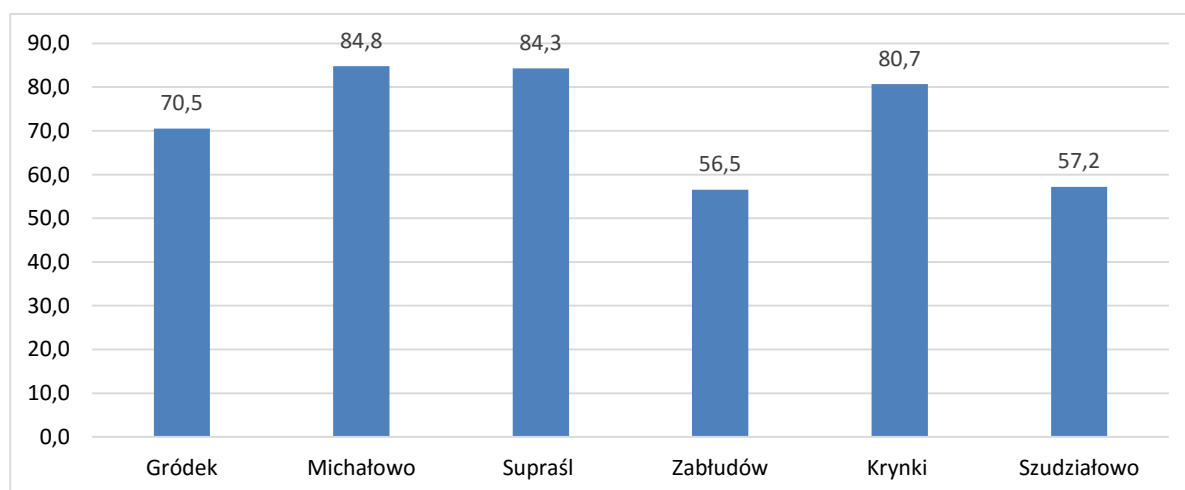
2.6.3 Gospodarka wodno-ściekowa i odpady

Zaopatrzenie w wodę

Ludność gminy Gródek zaopatrywana jest w wodę z zasobów wód podziemnych. Ujęcia wód podziemnych zlokalizowane są w pięciu punktach o łącznym dobowym poborze równym 507 m³. Ujęcia znajdują się w: Waliłach, dwa w Gródku, Bobrownikach i Bielewiczach. Na terenie gminy funkcjonuje jedno przykładowe ujęcie wody w miejscowości Waliły Dwór. Głębokość ujęć wodociągów wiejskich na terenie gminy waha się od 43 m do 151 m.

W 2014 roku długość czynnej sieci wodociągowej wyniosła 55 km, przy 1 182 podłączeniach prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego mieszkalnictwa. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej stanowiła 70,5% (3 932) ludności. Długość sieci wodociągowej w przeliczeniu na jednostkę powierzchni na terenie gminy osiągnęła wartość 12,8 km/km². Dostęp do wodociągów jest niewiele niższy od średniej dla gmin sąsiednich (średnio 72,3%). Wartość ta jest od 10 do 15% niższa niż w gminach Michałowo, Supraśl i Krynki.

Rysunek 24. Korzystający z wodociągów w % względem ogółu ludności dla gminy Gródek i gmin sąsiednich w 2013 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

⁸ B. Waclaw, *Program Ochrony Środowiska Gminy Gródek na lata 2015-2018 – aktualizacja*.

Kanalizacja

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Gródek w 2014 roku wyniosła 26,9 km, przy 652 podłączeniach do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Ludność korzystająca z sieci stanowiła 44,7% (2504) ludności. Długość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na jednostkę powierzchni wynosi 6,3 km/km².

Gmina oczyszcza ścieki poprzez komunalną oczyszczalnię ścieków, która znajduje się w miejscowości Gródek oraz Waliły-Dwór. Charakteryzują się one odpowiednio średnią przepustowością 400 m³/d oraz 28 m³/d. Są to oczyszczalnie biologiczne. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Supraśl.

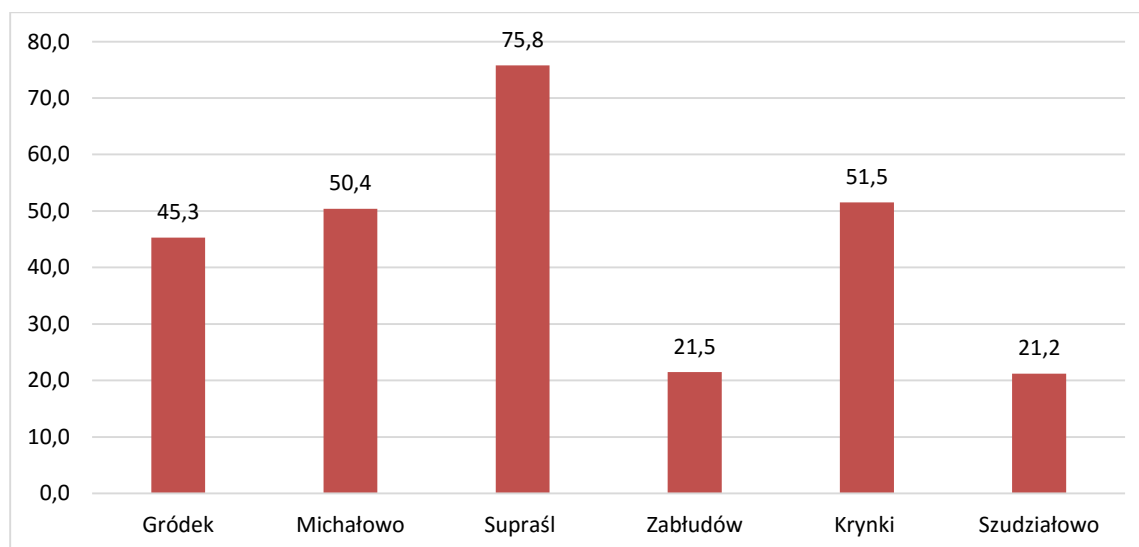
Gminna oczyszczalnia ścieków w Gródku została rozbudowana i zmodernizowana w dwóch etapach. Pierwszy etap został zrealizowany w 2014 r. i obejmował budowę reaktora biologicznego SBR i budynku mechanicznego oczyszczania ścieków. Drugi etap został wykonany w maju 2015 r. i obejmował wymianę instalacji do odwadniania osadów ściekowych oraz dostosowanie istniejącego reaktora do nowych funkcji technologicznych. Łączny koszt inwestycji wyniósł 2 900 893,50 zł brutto.

W 2014 roku na terenie gminy Gródek powstało 93 dam³ ścieków komunalnych. Do wód lub ziemi odprowadzono 100% ścieków wymagających oczyszczenia. W latach 2009-2013 ilość wytwarzanych ścieków w gospodarstwach domowych spadła o 14,5 dam³. Zwiększyła się natomiast ilość oczyszczonych ścieków wraz z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi o 6 dam³.

Na terenie gminy Gródek funkcjonują także 3 przyzakładowe oczyszczalnie ścieków i funkcjonuje 77 przydomowych oczyszczalni.

Gmina Gródek charakteryzuje się zbliżonym poziomem wskaźnika dostępu do kanalizacji do średniej dla gmin sąsiednich. Znacznie wyższy stopień mieszkańców korzystających z kanalizacji jest w gminach Supraśl, Krynki i Michałowo, znacznie niższy w gminach Zabłudów i Szudziałowo.

Rysunek 25. Korzystający z kanalizacji w % względem ogółu ludności dla gminy Gródek i gmin sąsiednich w 2013 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r. poz. 1399 z późn. zm.) gmina ma obowiązek zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi. W gminie Gródek od dnia 01.01.2015 odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości realizuje wyłoniona w przetargu firma - MPO sp. z o.o.

Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) prowadzony jest przez Komunalny Zakład Budżetowy w Gródku. Punkt znajduje się w Gródku przy ulicy A. i G. Chodkiewiczów. Odpady dostarczane przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych położonych na terenie gminy Gródek, przyjmowane są w ramach miesięcznej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przyjmowane są: papier i makulatura, odpady opakowaniowe ze szkła, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane leki oraz odpady remontowo budowlane. Odbiorem odpadów zajmuje się w gminie wybrane w wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przedsiębiorstwo branżowe. Odpady przekazywane są :

- 1) do regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) określonych w uchwale Nr XX/234/12 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie wykonania „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2012 r. poz. 2017);
- 2) zgodnie z Porozumieniem Międzygminnym z dnia 2 lipca 2010 r. zawartym pomiędzy Gminą Miasta Białystok, a Gminą Gródek, po oddaniu do eksploatacji instalacji realizowanych w ramach projektu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ) pn.: „Zintegrowany system gospodarki odpadami dla aglomeracji białostockiej” Gmina Gródek ma obowiązek przekazywania wszystkich odpadów komunalnych do ZUOK Białystok i ZUOK w Hryniewiczach.

W roku 2014 zebrano łącznie 750,2 Mg odpadów komunalnych, z czego 150,2 Mg w sposób selektywny i 600 Mg w sposób zmieszany. Odpady zmieszane zostały dostarczone do Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach w ilości 11,9 Mg oraz do Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadami w Studziankach w ilości 588,1 Mg.⁹

Zebrano następujące ilości poszczególnych rodzajów odpadów w sposób selektywny:

- opakowania z papieru i tektury – 12,2 Mg,
- opakowania z tworzyw sztucznych – 9,1 Mg,
- zmieszane odpady opakowaniowe - 87,1 Mg,
- opakowania ze szkła – 1,4 Mg,

⁹ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Gródek za 2014 rok.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

- odpady wielkogabarytowe – 12 Mg (do masy odpadów doliczono 2,4 Mg odpadów wielkogabarytowych poddanych w 2013 roku magazynowaniu, które zostały w 2014 roku poddane procesowi odzysku i recydingu),
- zużyte opony – 9,8 Mg,
- odpady betonu oraz gruz budowlany z rozbiórek i remontów – 0,4 Mg,
- inne zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu – 0,5 Mg,
- urządzenia zawierające freon – 0,8 Mg,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne zawierające niebezpieczne składniki – 1,3 Mg,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne – 3,3 Mg,
- odpady ulegające biodegradacji – 2,2 Mg (doliczono 0,41 Mg odpadów magazynowanych w 2013 roku, przeznaczonych w 2014 roku do kompostowania),
- inne odpady nieulegające biodegradacji 10,1 Mg.

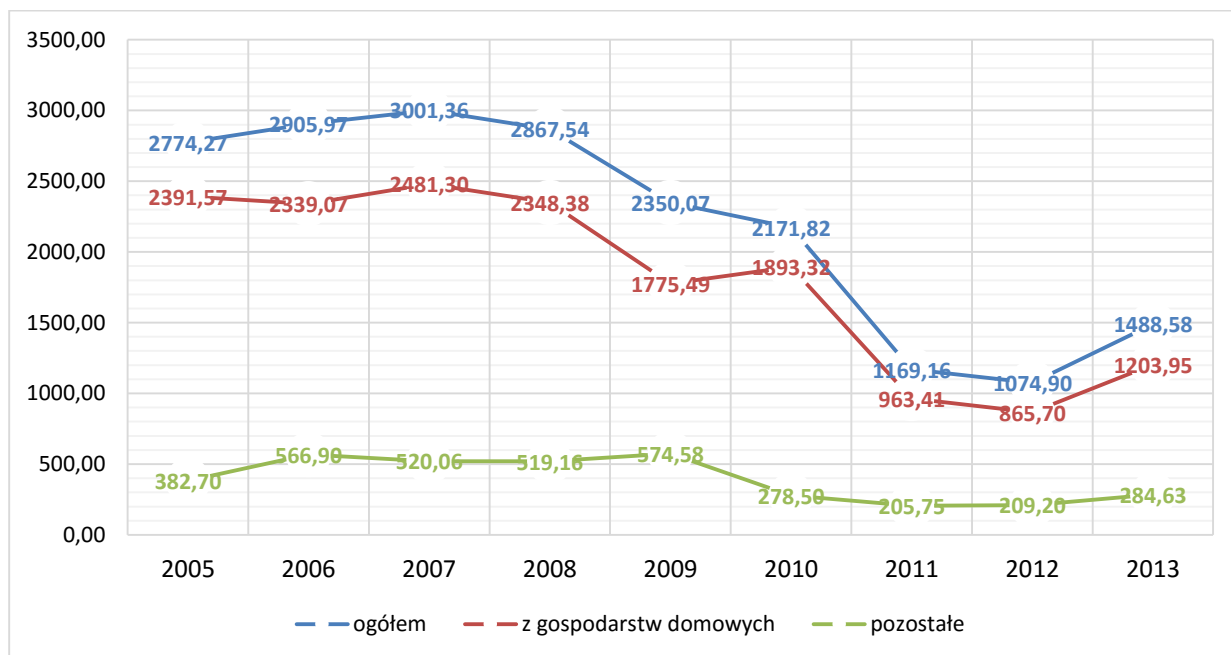
Pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania są prowadzone na składowisku ZUOK w Hryniewiczach. W 2014 r. łączna masa odpadów po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu zmieszanych odpadów niespełniających wymagań Ministra Środowiska na podstawie art. 14 ust ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach wyniosła 43,81 Mg.

Z pobranych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi gmina pokrywa koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, które obejmują:

1. odbieranie, transport, zbieranie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych,
2. tworzenie i utrzymanie punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
3. obsługę administracyjną systemu,
4. edukację ekologiczną.

Koszty gminne związane z zagospodarowaniem odpadami wyniosły w 2014 roku 400 888,60 zł w tym 273 408,07 zł przeznaczono na odbiór, transport, zbieranie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych, 42 366,59 zł przeznaczono na utrzymanie punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, a 85 113,94 przeznaczono na obsługę administracyjną systemu.

Rysunek 26. Zmieszane odpady komunalne zebrane w gminie Gródek w latach 2005-2013 [tony]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

2.6.4. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina posiada 14 planów zagospodarowania przestrzennego sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym oraz na podstawie ustawy z 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi planami wynosi 84,16 ha, co stanowi on 0,2% powierzchni gminy.

W latach 2009-2013 wydawano średnio ponad pięćdziesiąt decyzji o warunkach zabudowy, w tym głównie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Tabela 16. Decyzje o warunkach zabudowy w gminie Gródek w latach 2009 – 2014 [szt.]

Rodzaj decyzji o warunkach zabudowy	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	56	45	53	68	44	40	
Decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	37	24	23	26	23	17	
Decyzje dotyczące zabudowy zagrodowej	14	15	17	33	9	7	
Decyzje dotyczące zabudowy usługowej	2	1	6	2	4	3	
Decyzje dotyczące zabudowy produkcyjnej	0	2	1	2	2	2	
Decyzje dotyczące innej zabudowy	3	3	6	5	6	11	
Rodzaj decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	
Decyzje o warunkach zabudowy publicznej ogółem	9	6	10	13	8	15	
Decyzja o budowie i utrzymaniu przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej	3	2	3	5	4	4	
Decyzja o budowie i utrzymaniu publicznych urządzeń służących do zaopatrywania ludności w wodę oraz do odprowadzania i oczyszczania ścieków	0	1	1	0	1	5	
Decyzja o budowie dróg publicznych	2	1	1	2	1	0	
Decyzja o budowie oraz utrzymaniu obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska	1	1	2	2	1	5	
Decyzje dotyczące innej zabudowy	3	1	3	4	1	1	
Decyzje o warunkach zabudowy przyznane dla inwestorów spoza gminy Gródek	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy	57	45	53	68	44	51	53
Ilość wydanych decyzji dla inwestorów spoza gminy Gródek	24	25	32	39	19	16	19
Procentowy udział inwestorów spoza gminy Gródek	42,11	55,56	60,38	57,35	43,18	31,37	35,85

*decyzje przyznane od początku roku 1.01.2014 do 01.10.2014

Źródło: Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Gródek zatwierdzona uchwałą Rady Gminy Gródek Nr XLV/337/14 z dnia 31 października 2014 r; dane Urzędu Gminy Gródek.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 17. Zestawienie powierzchni nieruchomości gminy Gródek nie oddanych w użytkowanie wieczyste na rok 2015

Lp	Obręb geodezyjny	Ilość działek	Łączna powierzchnia [ha]
1	Bielewice	7	7,5825
2	Bobrowniki	19	5,712
3	Borki	5	1,5336
4	Chomontowce	13	3,0027
5	Downiewo	4	1,1151
6	Dzierniakowo	1	1,2514
7	Gobiaty	6	1,697
8	Gródek	161	58,1719
9	Grzybowce	11	3,7282
10	Jaryłówka	4	2,22
11	Józefowo	3	1,2092
12	Kolonia Mielaszki	7	7,6207
13	Kołodno	6	2,65
14	Królowe Stojo	7	3,53
15	Łużany	11	5,4867
16	Mieleszki	8	1,98294
17	Mostowlany	6	9,599
18	Narejki	5	2,2776
19	Nowosiółki	6	1,7079
20	Pieszczaniki	3	0,4551
21	Podzierany	16	6,7048
22	Podziałuki	10	1,59
23	Przechody	2	0,4633
24	Radunin	3	6,3923
25	Skroblaki	5	2,03
26	Słuczanka	5	2,27
27	Straszewo	4	3,3062
28	Świsłoczany	7	5,965
29	Waliły	18	7,5129
30	Waliły Stacja	2	1,0916
31	Wiejki	6	9,8841
32	Wierobie	4	0,9267
33	Załuki	9	4,2287
34	Zarzeczany	11	22,5538
35	Zielona	4	4,2672
36	Zubki	6	10,81
37	Zubry	16	6,2355

Źródło: Plan wykorzystania zasobu nieruchomości gminy Gródek na lata 2015-2017.

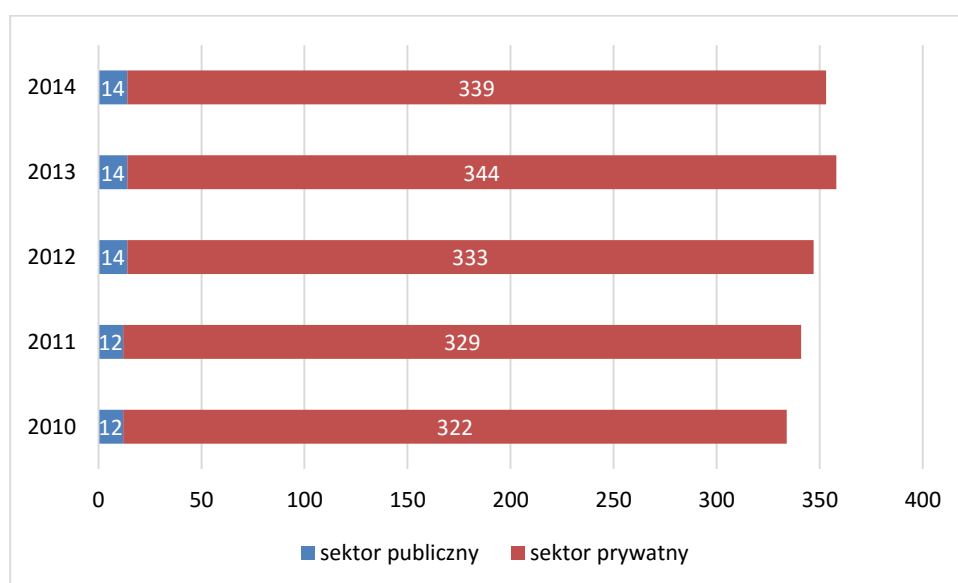
Na terenie gminy znajduje się 431 działek w tym 10 znajduje się w użytkowaniu wieczystym. Najwięcej działek znajduje się na terenie obrębu geodezyjnego Gródek (161) o łącznym obszarze ok. 58 ha.

2.7. Potencjał gospodarczo-ekonomiczny

2.7.1. Gospodarka

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego aktywność gospodarcza w gminie Gródek z roku na rok ciągle wzrasta. Zarówno w sektorze publicznym, jak i w sektorze prywatnym liczba podmiotów rośnie. W roku 2013 stosunku do roku 2012 odnotowano wzrost o 11 liczby jednostek gospodarczych w sektorze prywatnym. W latach 2010-2013 notowany był stały wzrost jednostek w sektorze prywatnym. Jedynie w 2014 roku zanotowano spadek o 5 jednostek.

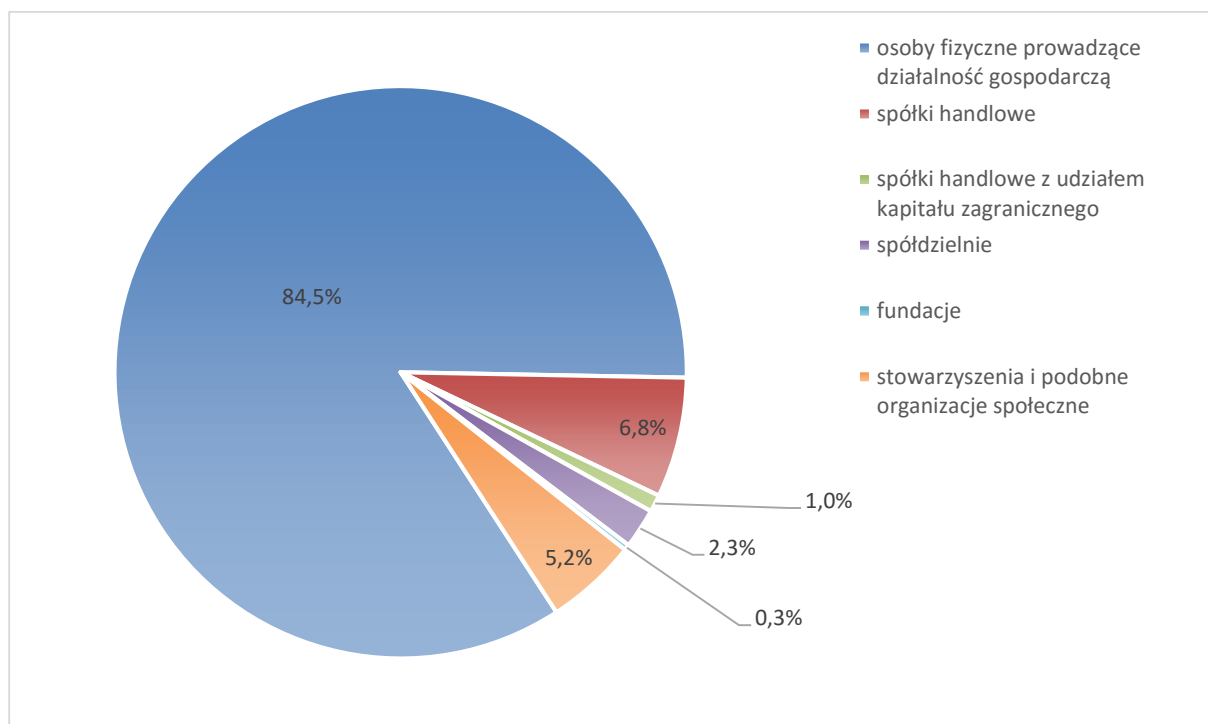
Rysunek 27. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Gródek wg sektorów własnościowych w latach 2009-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Na koniec grudnia 2014 roku na terenie gminy Gródek działalność gospodarczą prowadziły 353 podmioty gospodarcze, z czego 14 w sektorze publicznym. Większość, bo 130 przedsiębiorstw, to działalność osób fizycznych. Przewaga tej formy prowadzenia działalności gospodarczej jest zjawiskiem typowym w polskiej rzeczywistości gospodarczej i gmina nie odbiega od trendów krajowych w tym zakresie.

Tabela 18. Podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym w gminie Gródek według typów – stan na 31 XII 2014 roku [%]

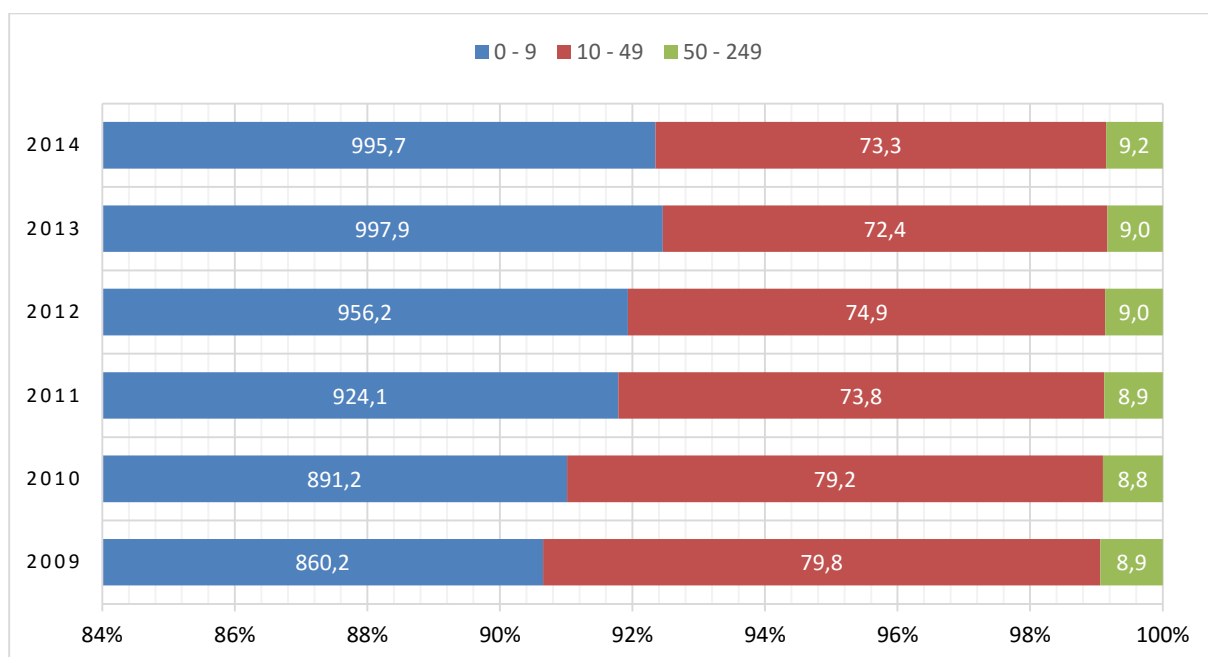

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Analizując przedsiębiorstwa gminy Gródek pod kątem klas wielkości na 10 tys. mieszkańców, zauważalne jest, iż zdecydowaną większość (ponad 90%) przedsiębiorstw w gminie stanowią mikroprzedsiębiorstwa. Ich liczba wciąż rośnie, w przeciwieństwie do małych przedsiębiorstw, których liczba w porównaniu z 2009 rokiem spada systematycznie i wynosi 73 jednostki gospodarcze. Niewielki i dość stały udział w strukturze wykazują przedsiębiorstwa średnie, których udział to ok. 9 jednostek gospodarczych.

Trend zwiększającej się rokrocznie liczby mikroprzedsiębiorstw jest powszechny również w pozostałych gminach w powiecie oraz w gminach sąsiednich. Gminy sąsiednie (Michałowó, Supraśl, Krynki) notują większy udział przedsiębiorstw średnich w porównaniu do Gminy Gródek. Jedyną gminą, na terenie której występują duże przedsiębiorstwa jest gmina Supraśl. Na terenie gminy Gródek nie funkcjonują duże przedsiębiorstwa.

Rysunek 28. Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Gródek w latach 2009-2014 [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Większość jednostek funkcjonujących na terenie gminy Gródek działa w sekcji G: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów. Druga, równie pokaźna grupa, ma związek z pozyskiwaniem, pielęgnacją lub przetwórstwem drewna. Wiele jednostek zajmuje się budownictwem, w tym robotami budowlanymi specjalistycznymi. Poza tym znaczący udział mają: transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i wyżywienie, finansowa i ubezpieczeniowa, naukowa, profesjonalna i techniczna.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 19. Ilość zarejestrowanych jednostek gospodarczych w gminie Gródek według podziału PKD 2007

Sekcja PKD	Ilość
A. ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	36
01. UPRAWY ROLNE, CHÓW I HODOWLA ZWIERZĄT, ŁOWIECTWO, WŁACZAJĄC DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWĄ	13
02. LEŚNICTWO I POZYSKIWANIE DREWNA	23
C. PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	37
10. PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	3
11. PRODUKCJA NAPOJÓW	1
14. PRODUKCJA ODZIEŻY	1
15. PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONYCH	2
16. PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	18
19. WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	1
20. PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	1
22. PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	1
22. PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	2
31. PRODUKCJA MEBLI	6
33. NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	1
D. WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	2
E. DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE CIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	1
37. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	1
F. BUDOWNICTWO	48
41. ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW	10
42. ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	3
43. ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	35
G. HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁACZAJĄC MOTOCYKLE	69
45. HANDEL HURTOWY I DETALICZNY POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	13
46. HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	21
47. HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	35
H. TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	19
49. TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	17
52. MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	2
I. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	22
55. ZAKWATEROWANIE	7
56. DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	15
J. INFORMACJA I KOMUNIKACJA	4
59. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIKOWYCH I MUZYCZNYCH	1
62. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	3
K. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	15
66. DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE	15
L. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	11
M. DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	17

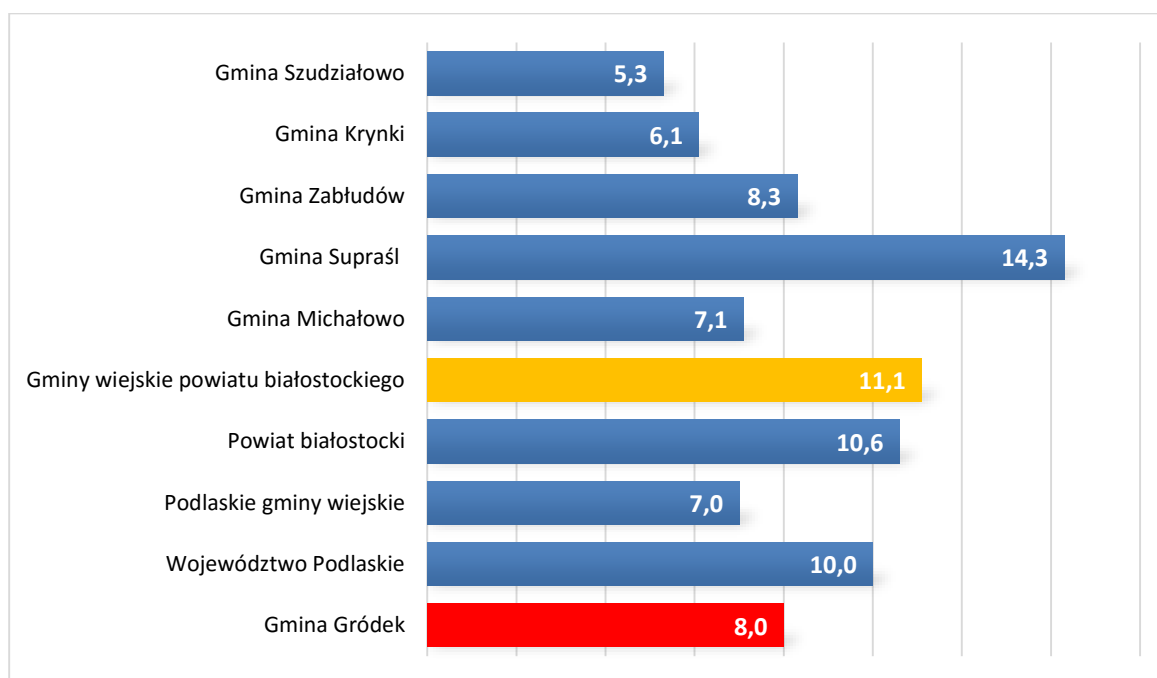
Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

69. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNICZA, RACHUNKOWO-KSIĘGOWA I DORADZTWO PODATKOWE	4
70. DZIAŁALNOŚĆ FIRM CENTRALNYCH (HEAD OFFICES); DORADZTWO ZWIĄZANE Z ZARZĄDZANIEM	3
71. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE ARCHITEKTURY I INŻYNIERII; BADANIA I ANALIZY TECHNICZNE	3
73. REKLAMA, BADANIE RYNKU I OPINII PUBLICZNEJ	1
74. POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	5
75. DZIAŁALNOŚĆ WETERYNARYJNA	1
N. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	15
77. WYNAJEM I DZIERŻAWA	1
78. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	1
81. DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	12
82. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	1
O. ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	6
P. EDUKACJA	8
Q. OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	10
86. OPIEKA ZDROWOTNA	8
88. POMOC SPOŁECZNA BEZ ZAKWATEROWANIA	2
R. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	9
90. DZIAŁALNOŚĆ TWÓRCZA ZWIĄZANA Z KULTURĄ I ROZRYWKĄ	3
91. DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK, ARCHIWÓW, MUZEÓW ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ	2
93. DZIAŁALNOŚĆ SPORTOWA, ROZRYWKOWA I REKREACYJNA	4
S. POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	24
94. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI CZŁONKOWSKICH	14
95. NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKULÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	2
96. POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA, 97. GOSPODARSTWA DOMOWE ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW i 98. GOSPODARSTWA DOMOWE PRODUKUJĄCE WYROBY I ŚWIADCZĄCE USŁUGI NA WŁASNE POTRZEBY	8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Gmina Gródek w odniesieniu do innych analizowanych sąsiednich gmin, pod względem liczby podmiotów w przeliczeniu na aktywnych mieszkańców w wieku produkcyjnym prezentuje się całkiem korzystnie. Wskaźnik ukazujący liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (**rysunek 29**) jest na przeciętnym poziomie. Poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy Gródek jest przeciętny na tle okolicznych gmin.

Rysunek 29. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku w gminach powiatu białostockiego oraz gminach sąsiednich [szt.]

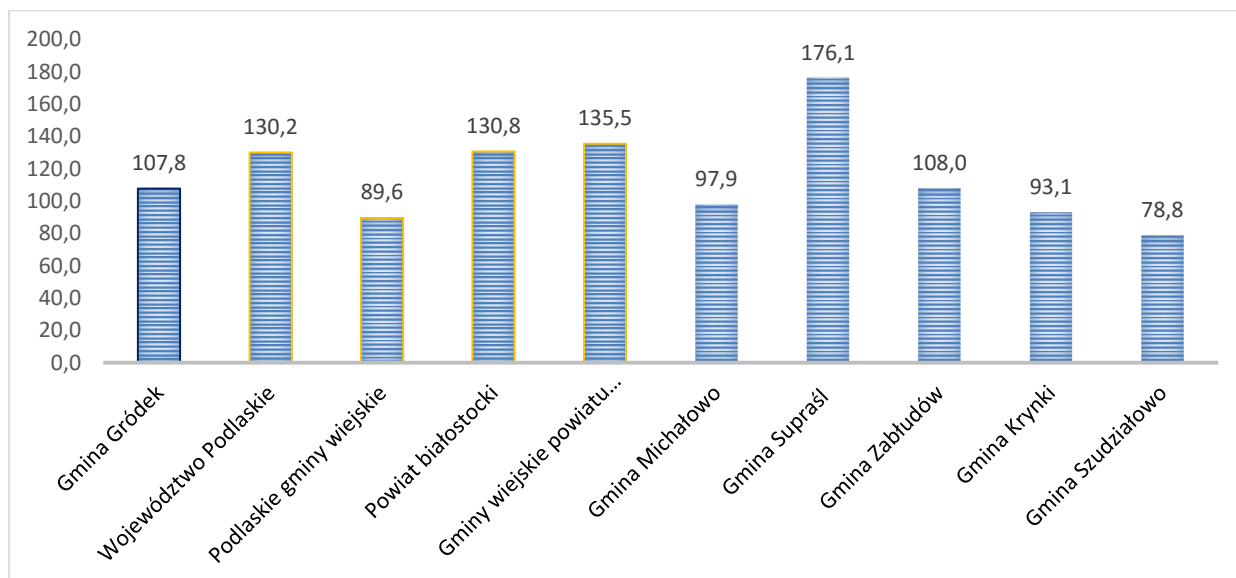
Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

W latach 2009-2014 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób, zwiększyła się z 7,2 w roku 2009 do 8 w 2013 roku. Taki sam poziom utrzymał się w 2014 roku, gdzie średnia dla gmin wiejskich powiatu białostockiego wynosi 11,1. Na tle gmin sąsiadujących gmina Gródek zajmuje 3 miejsce pod względem najwyższego wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób, ustępując znacznie gminie Supraśl (14,3) i niewiele tracąc do gminy Zabłudów (8,3).

Wykorzystując wskaźnik liczby podmiotów na 1000 mieszkańców, można stwierdzić, że gminy powiatu cechują się coraz większą aktywnością podmiotów gospodarczych. Najbardziej przedsiębiorczą gminą jest jednak gmina Supraśl (176,1 podmiotów/1000 mieszkańców) – drugą pod względem wielkości wskaźnika jest gmina Zabłudów (108 podmiotów/1000 mieszkańców). Na trzecim miejscu z niewielką stratą jest właśnie gmina Gródek, dla której wskaźnik ten w 2014 roku wyniósł 107,8 podmiotów na 1000 mieszkańców.

W latach 2006-2014 większość gmin podlaskich cechowała się wzrostem przedsiębiorczości. Na tle podlaskich gmin wiejskich gmina Gródek cechuje się wysokim wskaźnikiem liczby podmiotów na 1000 mieszkańców. Mniej korzystnie gmina Gródek wypada na tle wskaźnika gmin wiejskich powiatu białostockiego co ukazuje **rysunek 30**.

Rysunek 30. Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w gminie Gródek w gminach sąsiednich oraz na tle województwa podlaskiego, powiatu białostockiego i gmin wiejskich z tych obszarów - stan na 2014 rok [szt]

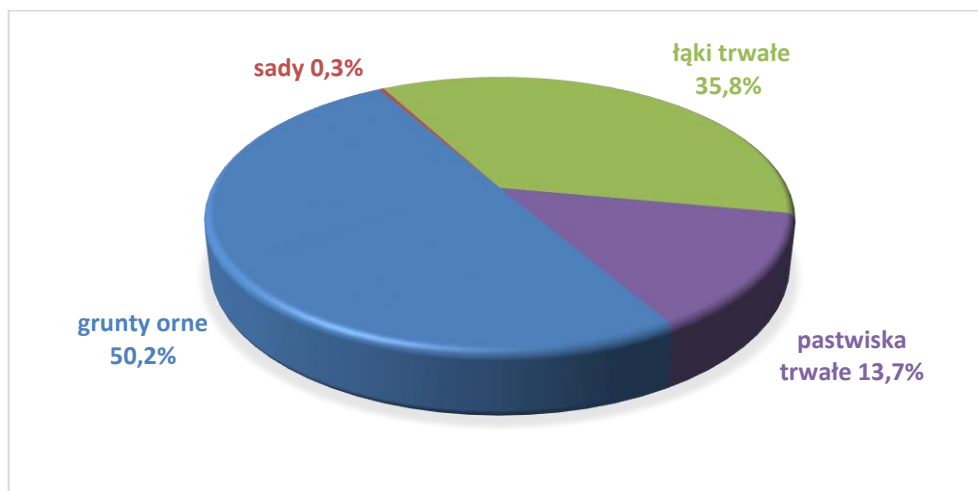
Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Analiza danych wskazuje, że gminy powiatu białostockiego korzystają z potencjału stolicy regionu dla rozwoju przedsiębiorczości. Gmina Gródek, ze względu na duże obszary puszczańskie oraz relatywnie dalsze położenie od stolicy województwa dużej jej części, nie korzysta tak silnie z wpływu Białegostoku.

2.7.2. Rolnictwo

W strukturze użytkowania powierzchni gminy Gródek użytki rolne stanowią 13 210 ha, z tego 6 306 ha zajmują grunty rolne, a 6 257 ha użytki zielone.

Rysunek 31. Struktura wykorzystania użytków rolnych w gminie Gródek – stan na 2014 r.

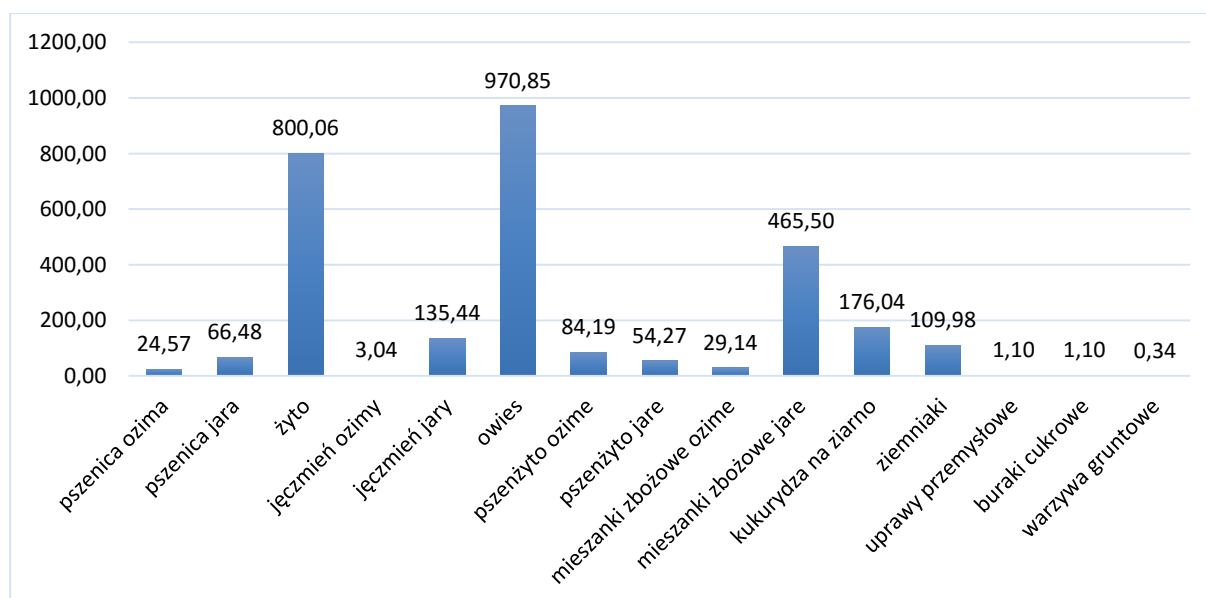

Źródło: : Bank Danych Lokalnych, 2015.

Na podstawie danych GUS można zauważyć, iż na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat nie nastąpiły istotne zmiany, co do sposobu użytkowania gruntów w gminie Gródek. Nieznacznie tylko wzrósł udział łąk i pastwisk w strukturze użytków rolnych.

Mimo mało korzystnych warunków klimatycznych do prowadzenia działalności rolniczej w gminie Gródek, rolnictwo jest jedną z głównych dziedzin gospodarki. Użytki rolne stanowią ok. 22% powierzchni ogólnej obszaru. Kierunki prowadzonej działalności roślinnej i zwierzęcej są dopasowane do warunków klimatycznych i glebowych. W gminie Gródek uprawiane są głównie zboża, takie jak: owies, żyto, mieszanki zbożowe jare, jęczmień jary oraz ziemniaki i kukurydza.

Rysunek 32. Powierzchnia zasiewów [ha] w gminie Gródek – stan na 2010 rok

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Jeżeli zaś chodzi o produkcję zwierzęcą – w gminie Gródek dominuje chów bydła i drobiu z naciskiem na chów drobiu kurzego, co jest powszechne w całym województwie.

Tabela 20. Pogłowie wybranych zwierząt gospodarskich w gminie Gródek

Gospodarstwa rolne ogółem											
Liczba gospodarstw [szt.]						Zwierzęta gospodarskie [szt.]					
bydło razem	bydło krowy	trzoda chlewna razem	trzoda chlewna lochy	konie	drób	bydło razem	bydło krowy	trzoda chlewna razem	trzoda chlewna lochy	konie	drób
167	142	95	16	54	149	147	3428	1761	307	22	4107

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

W gminie Gródek istnieje 1107 gospodarstw rolnych, w tym zdecydowaną większość bo 1103 stanowią gospodarstwa rolne indywidualne. Działalność rolniczą prowadziło 69,2% (766) gospodarstw ogółem.

Na terenie gminy Gródek dominują gospodarstwa rozdrobnione o powierzchni do 5 ha (66%). Najwięcej jest gospodarstw o powierzchni 1-5 ha – 403, przy czym 73 % z nich prowadzi działalność rolniczą.

Drugą grupę pod względem liczebności stanowią gospodarstwa do 5 ha – 328 sztuk, przy czym 40% z nich prowadzi działalność rolniczą. Nieco mniej jest gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha – 201, z tego 87% prowadzi działalność rolniczą. Gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha jest 109 (działalność prowadzi 105), zaś gospodarstw o powierzchni od 10 do 15 ha jest 66, z tego 92% prowadzi działalność rolniczą.

W gminie Gródek przeważająca liczba gospodarstw domowych utrzymuje się z działalności rolniczej. W stosunku do ogółu (1107), gospodarstwa te stanowią 69%, jest to jednak niski wskaźnik na tle kraju (82%) i regionu (powiat białostocki - 79%).

2.7.3. Turystyka

W gminie obserwuje się zwiększoną orientację na turystykę, mimo że rolnictwo wciąż jest najważniejszą funkcją gminy. Mimo to uważana jest ona za gminę turystyczną, gdzie istnieje kilka większych ośrodków oraz kwater agroturystycznych.

Szczególnie w sezonie letnim, ze względu na swoje walory przyrodnicze i rekreacyjne gmina jest chętnie odwiedzana przez turystów. Zachęca do tego stale rozwijana przez mieszkańców oferta gospodarstw agroturystycznych oraz ośrodków wypoczynkowych. Obserwuje się także rozwój zabudowy mieszkalnej o charakterze letniskowym.

Ważnym elementem określającym turystyczny charakter gminy jest obecność lasów. Większą część gminy obejmuje Puszcza Knyszyńska. Ze względu na obecność w gminie cennych ekosystemów przyrodniczych i walorów krajobrazowych, niezbędne są działania mające na celu takie ukierunkowanie

ruchu oraz aktywności turystycznej i rekreacyjnej, by te walory i ekosystemy zachować, a jednocześnie wykorzystać jako atrakcje turystyczne.

Przez teren gminy Gródek przebiega szereg szlaków turystycznych o łącznej długości ponad 200 km.

Pętla rowerowa

„Kresowe wędrówki” (kolor zielony, żółty, całkowita długość szlaku 280 km). Szlak o charakterze obwodnicy rowerowej Puszczy Knyszyńskiej, pomiędzy dwoma krańcami puszczy – wschodnim oraz zachodnim, rozpoczyna się i kończy w Krynkach.

Szlaki rowerowe:

- Białystok – Czarna Białostocka – Janów (niebieski, 92 km),
- Jałówka – Królowy Most (kolor żółty, 68 km),
- Kresowe Wędrówki (kolor zielony, 149,5 km) trasa: Krynki – Królowy Most,
- Green Velo – 28,6 km na terenie gminy.

Szlaki piesze:

- „Skrajem Puszczy Knyszyńskiej” (kolor żółty, 56 km) trasa: Wierobie-Sobolewo,
- Narewka – Waliły Stacja (kolor zielony, 67 km),
- „Wzgórz Świętojańskich” (kolor czerwony, 27 km) trasa: Sokole – Supraśl,
- „Tatarski Mały” (kolor niebieski, 19 km) trasa: Kruszyniany – Waliły Stacja,
- „Powstania Styczniowego” (kolor czerwony, 49 km) trasa: Waliły Stacja – Sokółka,
- „Napoleoński” (kolor niebieski, 36 km),
- „Do Góran” (kolor żółty, 14,80 km) trasa Waliły Stacja – Góran,
- „Szlak duch puszczy” – szlak przechodzi przez najciekawsze miejsca puszczy; łączy Górną Dolinę Narwi z Puszcza Knyszyńską, Górną Dolinę Narwi z Puszcza Białowieską.

Szlaki kajakowe:

- Kresowe Wędrówki (kolor niebieski) rz. Supraśl – 76,60 km, rz. Sokółka – 23,60 km,
- Szlak Płoski (kolor niebieski) – 8 km.

Szlak konny

Kresowe Wędrówki (kolor pomarańczowy, 119,7 km) Folwarki Tylwickie – Krynice, szlak łączy dwa krańce puszczy: wschodni i zachodni, umożliwia kilkudniową wycieczkę po obszarze Puszczy Knyszyńskiej i jej okolicach, umożliwia dobre poznanie zróżnicowania przyrodniczego i kulturowego.

Szlak samochodowy

Kresowe Wędrowniki – trasa samochodowa „Skrajem Puszczy” to szlak objazdowy, umożliwiający poznanie walorów przyrodniczych i kulturowych całego obszaru.

Ścieżki edukacyjne:

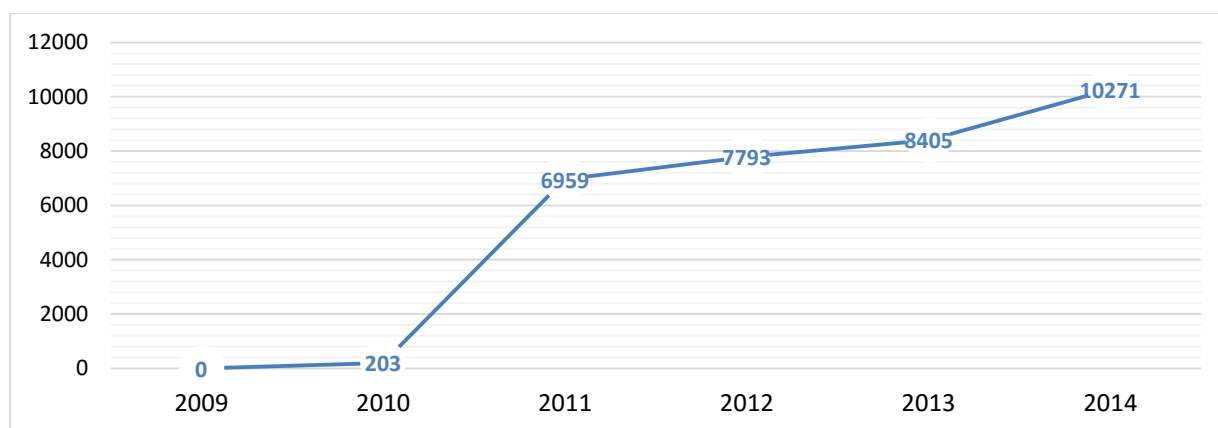
- „Życie w zbiornikach wodnych i w ich okolicy” – trasa ścieżki edukacyjnej zlokalizowana jest wokół sztucznego zbiornika wodnego Wyżary na rzece Raduninka, w Leśnictwie Radunin;
- „Drzewa naszych lasów” – ścieżka zlokalizowana jest w obrębie szkółki leśnej, w Leśnictwie Lipnik;
- „Ścieżka Szlakiem Powstania Styczniowego” – ścieżka Szlakiem Powstania Styczniowego przeznaczona jest dla turystyki pieszej i rowerowej.

Jednym z głównych obiektów rekreacyjnych jest zalew w Zarzeczanach, który powstał w 2000 roku. Dzięki funduszom unijnym okolice zalewu zyskały parking oraz nowoczesne boisko sportowe z zapleczem socjalnym. Część terenu przystosowano również do imprez masowych (scena, obiekty sanitarne, miejsce na ognisko i pole namiotowe).

BAZA NOCLEGOWA

Gmina Gródek realizuje funkcje turystyczne dzięki m.in. istniejącej bazie noclegowej, z której korzystają turyści z Polski i z zagranicy. Gmina wykorzystując swoje walory krajobrazowe daje do dyspozycji turystom 112 hotelowych miejsc noclegowych oraz ponad 250 miejsc w innych obiektach. Niepokojący jest fakt iż liczba turystów zagranicznych od 2012 roku gwałtownie spada.

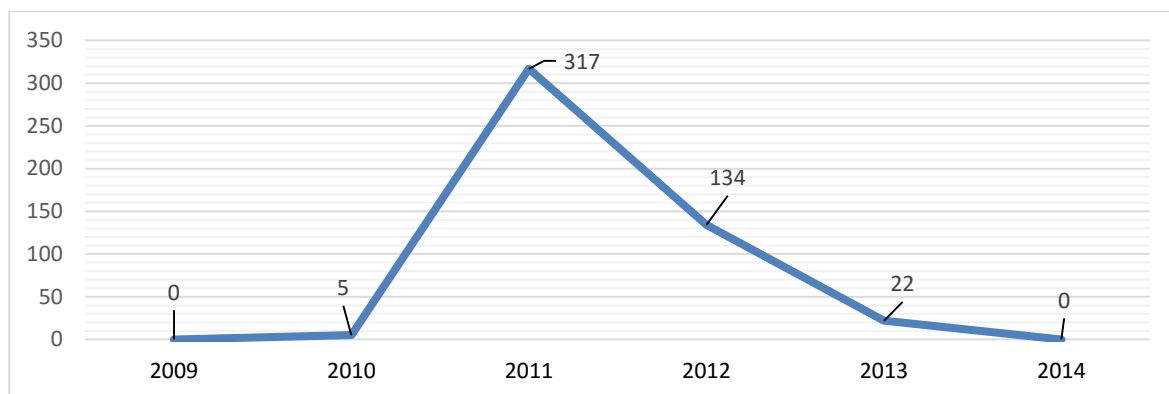
Rysunek 33. Liczba noclegów udzielonych polskim rezydentom w gminie Gródek w latach 2009-2014 [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Stale powiększa się ogólna liczba udzielonych noclegów i w 2014 roku w porównaniu do roku 2013 wzrosła o 1866 osiągając liczbę 10271.

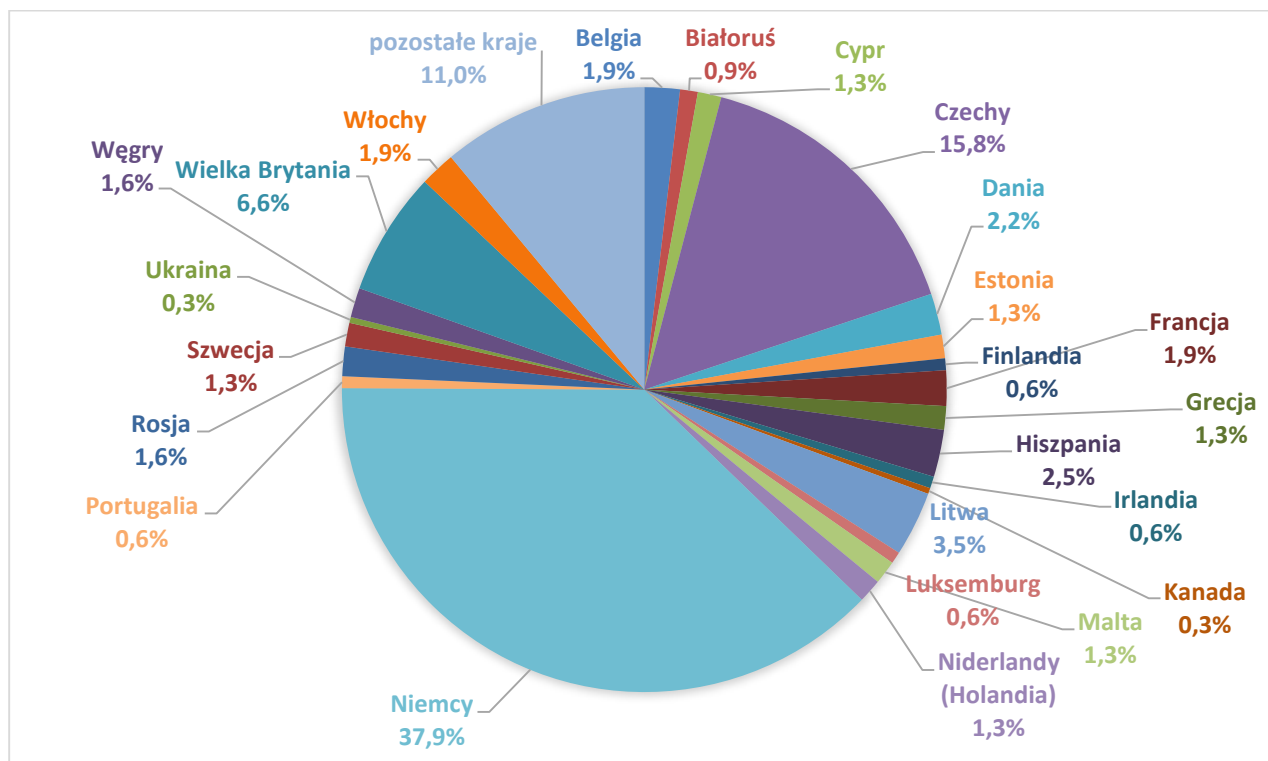
Rysunek 34. Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w gminie Gródek [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

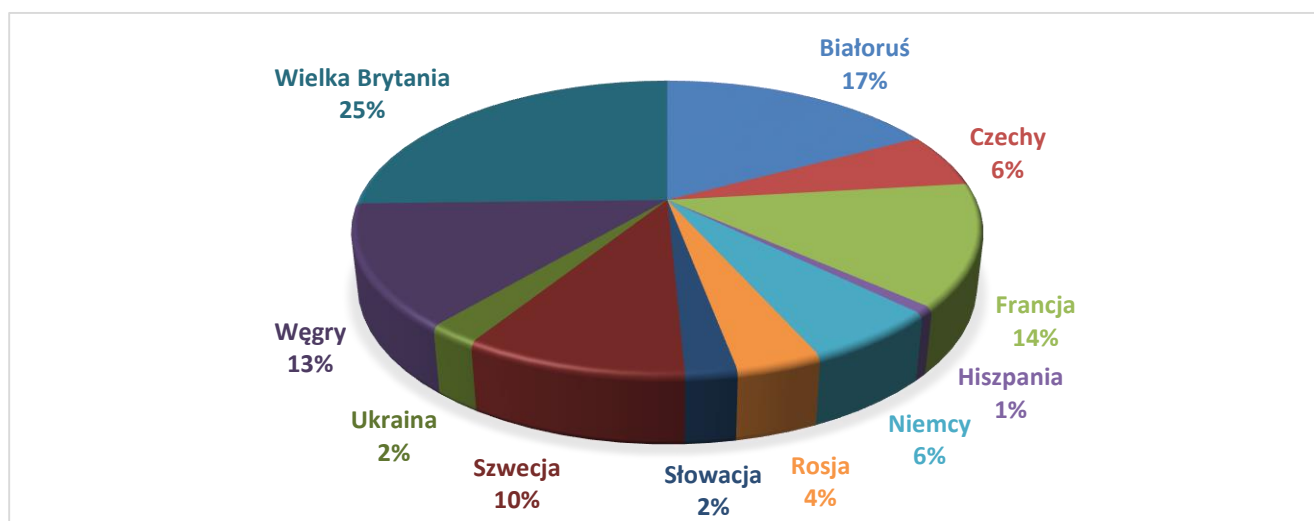
Warto zwrócić uwagę na strukturę i udział turystów zagranicznych najczęściej korzystających z noclegów w gminie Gródek w roku 2011 i 2012, co zaprezentowano na rysunkach poniżej.

Rysunek 35. Udział turystów zagranicznych z wybranych państw w noclegach ogółem udzielonych w gminie Gródek turystom z zagranicy w 2011 roku [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Rysunek 36. Udział turystów zagranicznych z wybranych państw w noclegach ogółem udzielonych w gminie Gródek turystom z zagranicy w 2012 roku [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

W 2011 roku najliczniejszą grupą turystów byli Niemcy. Drugą liczną grupą turystów stanowili Czesi. W tym roku widoczna była duża różnorodność narodów odwiedzających Gródek. W 2012 roku najliczniejszą grupę turystów stanowili Anglicy. Równie pokaźna grupa turystów pochodziła z Białorusi, Węgier i Francji. Widać wyraźnie, że przyjazdy turystów zagranicznych są niestabilne w czasie, a ich struktura uzależniona od pojedynczych grup przyjazdowych.

Obiektami turystycznymi posiadającymi największą ilość miejsc noclegowych na terenie gminy są poniżej zaprezentowane.

1. Centrum Konferencyjno-Bankietowe „ROZŁOGI” mieści się w miejscowości Waliły – Osada; obiekt zapewnia miejsce na zorganizowanie szkoleń, konferencji, wesel oraz spotkań integracyjnych. Na terenie Centrum znajduje się restauracja, pub oraz duże miejsce ogniskowo – grillowe, kort tenisowy ze sztuczną nawierzchnią oraz boisko wielofunkcyjne, w sezonie letnim – basen. Do dyspozycji gości oddane jest 40 pokoi jedno i dwuosobowych oraz dwa luksusowe apartamenty z kominkami

2. „Zajazd Przy Granicy” jest położony w miejscowości Waliły Stacja, przy drodze krajowej nr 65 na trasie Białystok – Bobrowniki. Obiekt oddaje do dyspozycji 15 pokoi jedno-, dwu- i trzyosobowych oraz luksusowy apartament i dwie sale kominkowe. Oferuje również salę konferencyjną na 40 osób. Do dyspozycji gości jest również restauracja z barem i sklep.

3. „Lipowy Most”. W skład obiektu wchodzi: dworek staropolski z salą kominkową oraz pokojami gościnnymi (5 pokoi 2-osobowych), pole golfowe, trzygwiazdkowy hotel Lipowy Most posiadający 42 wysokiej klasy pokoje hotelowe wykończone w stylu angielskim. Hotel jest przystosowany do przeprowadzania szkoleń, konferencji, imprez integracyjnych, prezentacji produktów czy organizacji bankietów. Organizowane są tu także turnieje golfowe oraz indywidualne lekcje golfu z instruktorem.

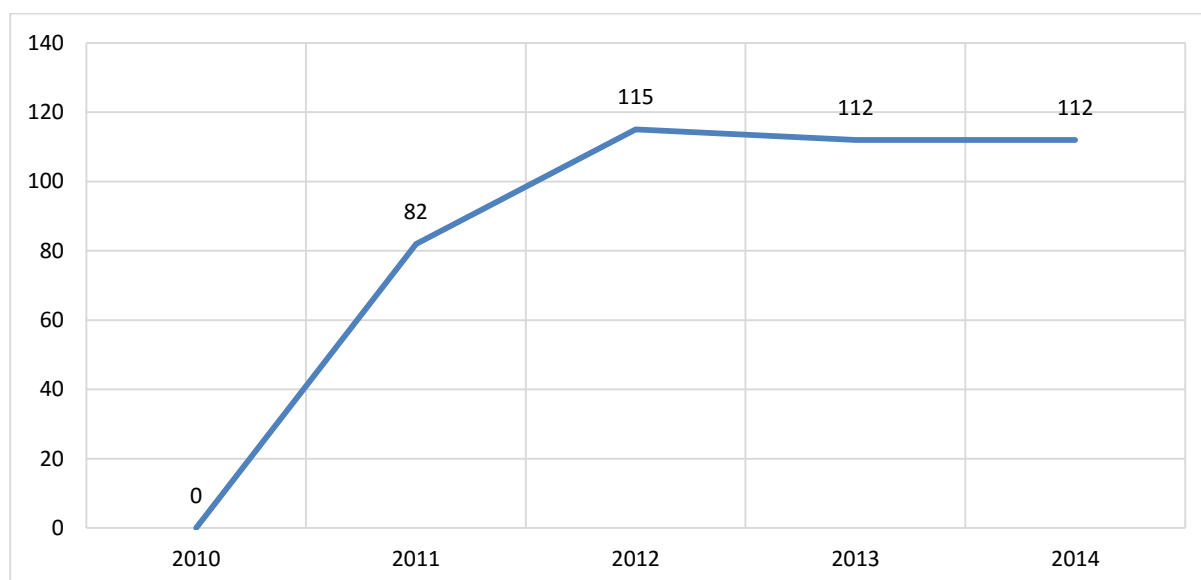
Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

4. „Leśny Zakątek”. Obiekt oferuje dobrze wyposażone i indywidualnie zaaranżowane domki o wysokim standardzie, altankę kominkową, saunę, huśtawkę, plac zabaw, rowery, quady, parking na terenie posesji, możliwość uprawiania narciarstwa biegowego.

5. „Maciejówka” oferuje 22 miejsca noclegowe. Oferowane atrakcje to: spływy kajakowe, kuligi, ogniska, atrakcyjne trasy rowerowe a zimą trasy biegowe, własne kąpielisko i możliwość łowienia ryb.

6. „Wojciechówka” oferuje 15 miejsc noclegowych. Ośrodek do dyspozycji gości salon z dwoma kominkami i biblioteką, jadalnia, na podwórzu – altany, zadaszona sala kominkowa, boisko do siatkówki, plac zabaw dla dzieci, rowery do wypożyczenia Ośrodek oferuje takie atrakcje jak: ogniska, pikniki, wczasy indywidualne i grupowe, imprezy okolicznościowe, leśne spacery, domową kuchnię, wygodne pokoje, przyjęcia świąteczne i sylwestrowe, a także zjazdy szkoleniowo-integracyjne do dwudziestu osób.

Rysunek 37. Liczba miejsc noclegowych hotelowych ogółem w gminie Gródek w latach 2010-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Ponadto na terenie gminy Gródek funkcjonuje wiele innych obiektów noclegowych – głównie agroturystycznych, których wykaz znajduje się w poniższej tabeli.

Ważnym wskaźnikiem jest również stopień wykorzystania bazy noclegowej, który w gminie Gródek, biorąc pod uwagę wszystkie obiekty noclegowe: całoroczne jak i sezonowe, na przestrzeni lat 2011-2014 oscylował w zakresie od 19% do 25%.

Porównując ów potencjał z innymi sąsiednimi gminami wiejskimi województwa podlaskiego oraz średnią dla gmin wiejskich powiatu białostockiego, gmina Gródek wykazuje wysoki stopień wykorzystania bazy noclegowej.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 21. Obiekty agroturystyczne, pokoje do wynajęcia w gminie Gródek

Nazwa	Lokalizacja	Ilość miejsc noclegowych	Oferty i atrakcje
„U Joanny”	Załuki	4	ognisko, grill, basen, staw, bezpośredni dostęp do rzeki, altanka, kominek, sauna, zjeżdżalnia dla dzieci, możliwość wypożyczenia pontonu, rowerów, internet bezprzewodowy
„Kwatera Agroturystyczna”	Gródek	4	wyprawy ścieżkami przyrodniczymi i szlakami turystycznymi
„Przy chlebowym piecu”	Radunin	5	wypraw ścieżkami przyrodniczymi i szlakami turystycznymi, możliwość wypożyczenia roweru, plac zabaw dla dzieci, warsztaty pieczenia chleba na tradycyjnym zakwasie
Kwatera agroturystyczna	Załuki	5	zbieranie grzybów i jagód organizowane przez gospodarzy, wyprawy ścieżkami przyrodniczymi i szlakami turystycznymi
AGROTURYSTYKA–WALIŁY	Waliły	5	wyprawy ścieżkami przyrodniczymi i szlakami turystycznymi, możliwość jazdy konnej, wypożyczenia roweru i połowu ryb
Kwatera agroturystyczna	Nowosiółki	6	wyprawy ścieżkami przyrodniczymi i szlakami turystycznymi, możliwość wypożyczenia roweru, plac zabaw, regionalne potrawy, istnieje możliwość zorganizowania ogniska i kuligu, rozpalenia grilla, posiada salę konferencyjną
„Gospodarstwo Gościnne”	Gródek	6	wycieczki piesze i rowerowe po okolicy- właścicielka udostępnia własne rowery, możliwość grillowania, przed domem znajduje się miejsce wypoczynkowe z huśtawkami dla dzieci
„Pod Modrzewiem”	Wierobie	6	domowe ciasta, staw rekreacyjny, miejsce na ognisko i grill, wycieczki piesze i rowerowe po okolicy (właścicielka udostępnia rowery)
Kwatera agroturystyczna	Królowy Most	6	wycieczki piesze i rowerowe po okolicznych lasach, łowienie ryb, punkt obserwacyjny, miejsce na ognisko i grill, możliwość skorzystania z rowerów, przetwory domowe; możliwość kosztowania maśła, sera i wędlin własnego wyrobu
„Ewa”	Królowy Most	7	wypożyczalnia rowerów, konie, świadczenie usług przewodnictwa turystycznego
Agroturystyka	Waliły-Stacja	7	bania fińska, zwierzęta domowe, wycieczki piesze i rowerowe, możliwość skorzystania z rowerów i leżaków, ogródek grillowy, miejsce ogniskowe, plac zabaw dla dzieci
„Uroczysko Borki”	Borki	10	wypożyczalnia rowerów, nart i kajaków
KWATERA AGROTURYSTYCZNA, Eugenia Gruszevska	Gródek	10	kąpiel w zalewie, piesze i rowerowe wycieczki

Źródło: GMINA GRÓDEK - Przewodnik Turystyczny; Urząd Gminy Gródek.

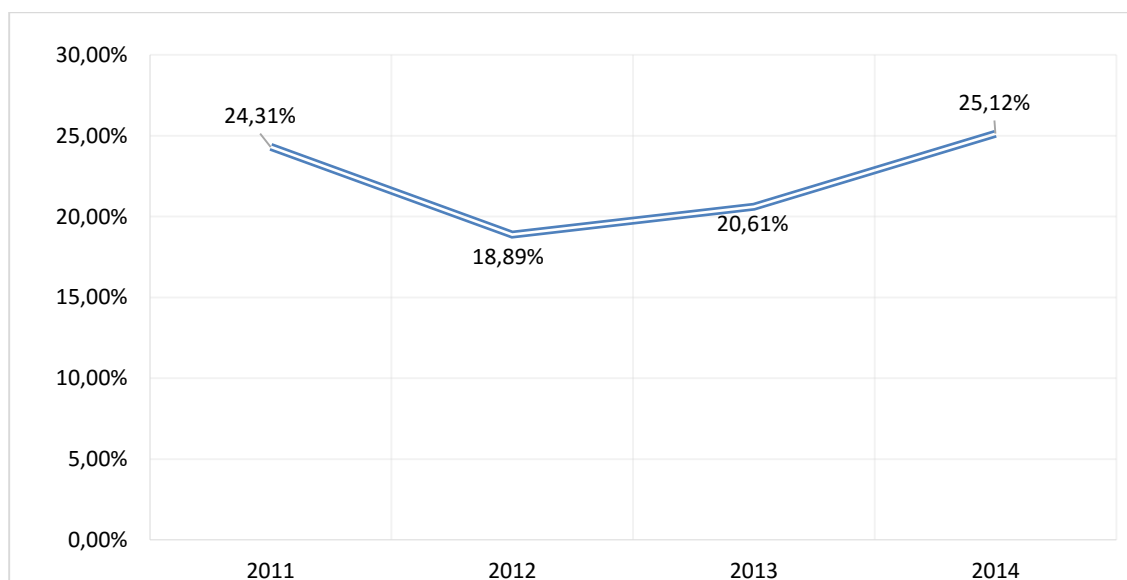
Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Gmina Gródek w przeciwieństwie do gmin sąsiednich ma wysoki stopień wykorzystania baz noclegowych. Baza noclegowa i ilość turystów w gminie Gródek jest nieporównywalnie większa w stosunku do gmin sąsiednich. Świadczy to o wysokim potencjale turystycznym gminy.

W gminie Gródek w 2014 roku zdecydowana większość przybyłych turystów (9558 udzielonych noclegów) nocowała w obiektach hotelowych, podczas gdy w pozostałych obiektach: w domach letniskowych, kwaterach agroturystycznych, zarejestrowano zaledwie 713 noclegów, co nie oznacza, że jest to faktyczna liczba, z uwagi na fakt, że część noclegów nie jest ewidencjonowana.

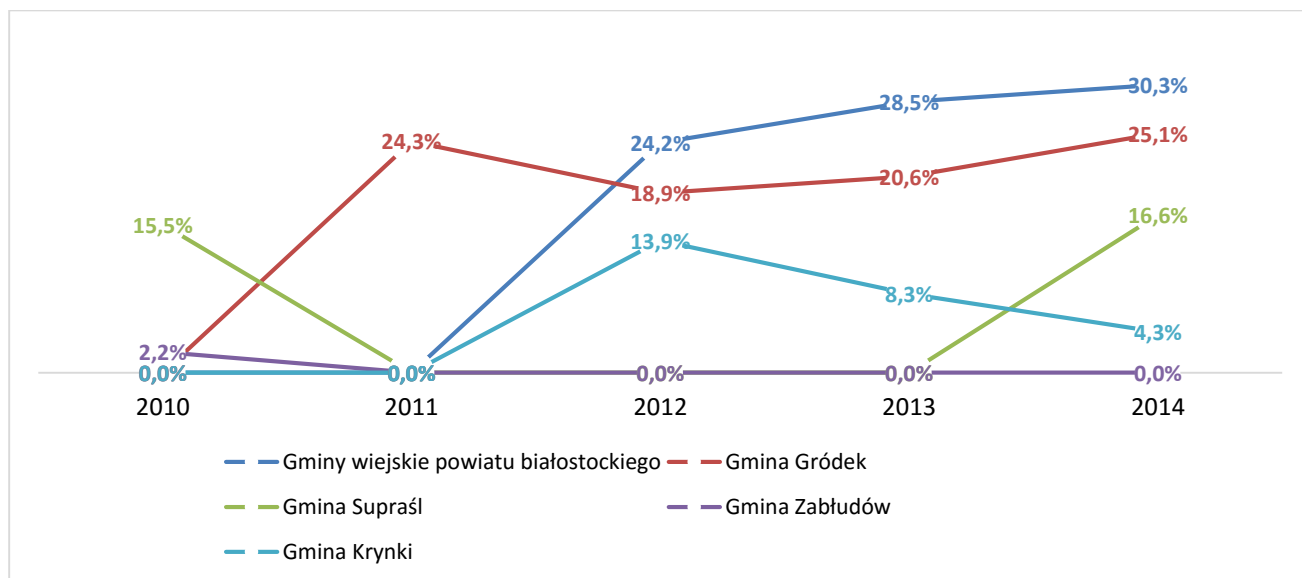
Zestawione dane o przepływie turystów i wskaźniki wykorzystania bazy noclegowej, świadczą o tkwiącym w gminie potencjale do tworzenia nowych ośrodków turystycznych.

Rysunek 38. Stopień wykorzystania bazy noclegowej w gminie Gródek w latach 2011-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Rysunek 39. Stopień wykorzystania bazy noclegowej ogółem w gminie Gródek oraz gminach sąsiednich i na tle gmin wiejskich powiatu białostockiego w latach 2010-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

3. Wyniki badań mieszkańców gminy

Proces opracowania strategicznego planu rozwoju z założenia miał mieć charakter partycypacyjny, uwzględniający opinię mieszkańców. W miesiącach lipiec – sierpień 2015 roku przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców.

Badanie objęło następujące bloki tematyczne:

- poziom zadowolenia z życia na terenie gminy,
- ocena zmian jakie zaszły w gminie w ostatnich latach,
- główne problemy rozwoju gminy,
- potrzebne rodzaje działań i konkretne inwestycje,
- rozpoznawalność gminy w percepcji mieszkańców,
- słabe i mocne strony gminy,
- kierunki rozwoju gminy.

Celem bezpośrednim badań było umożliwienie zespołowi autorskiemu dokonania korekty wypracowanych elementów programu rozwoju uwzględniającej wyniki uzyskane w drodze ankietowania.

Akcję ankietowania mieszkańców przeprowadzono za pomocą bezpośredniej dystrybucji poprzez: udostępnienie papierowych kwestionariuszy w urzędzie gminy, dostarczenie ich do sołtysów wsi wchodzących w skład gminy, a także kolportaż poprzez radnych gminy i osoby zaangażowane w prace nad Programem.

Otrzymano zwrot 114 ankiet wypełnionych przez mieszkańców gminy Gródek. Badania przeprowadzono w lipcu i sierpniu 2015 roku, udział w badaniach był anonimowy i dobrowolny.

3.1. Informacje o respondentach

Zdecydowana większość osób badanych stanowiły kobiety – 68,4% wszystkich respondentów. Mając na uwadze wiek respondentów, najliczniejszą grupę stanowili ankietowani w przedziale wiekowym 50-64 lata – 43% ankietowanych. Drugą liczną grupę stanowiły osoby w wieku 35-49 lat – 24,6%, oraz osoby w wieku od 25 do 34 roku życia – 19,3% badanych. Mniej liczną grupę tworzą najstarsi respondenci w wieku powyżej 65 lat – 9,6%. Najmniejsza grupa respondentów to osoby w wieku 18-24 lata – 3,5% badanych.

Największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim – 37,5% wszystkich badanych. Co trzeci ankietowany legitymował się wykształceniem wyższym; prawie co szósty ankietowany posiadał wykształcenie zawodowe; co jedenasty wykształcenie pomaturalne. Najmniejszą część stanowili ankietowani z wykształceniem podstawowym – 2,7% badanych.

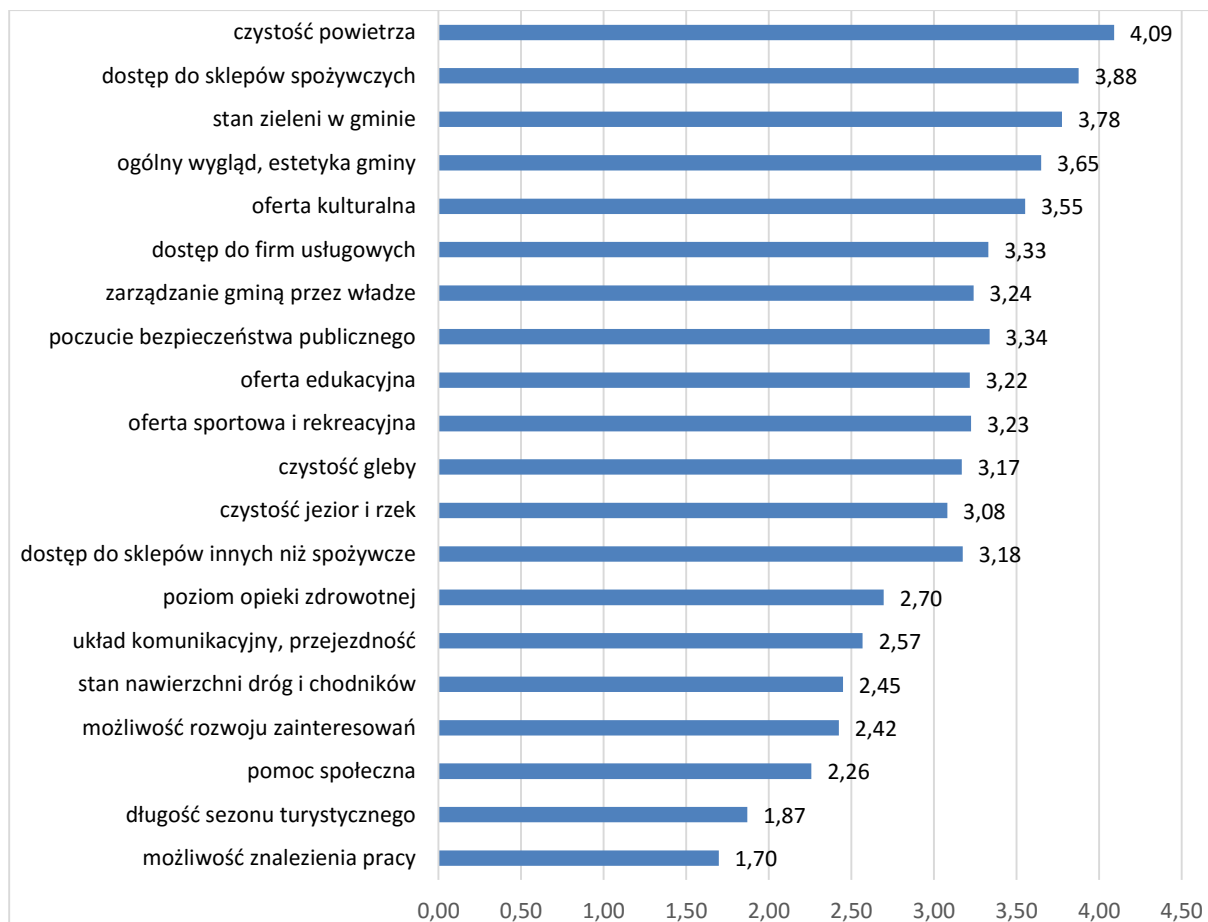
Wśród respondentów największy odsetek stanowili rolnicy oraz emeryci i renciści – 18,2%, pracownicy administracyjno-biurowi – 15,5%, inni – 10,9%, specjaliści – 10%, następną grupą to robotnicy – 8,2%, prywatni przedsiębiorcy – 7,3%, kierownicy, dyrektorzy, menadżerowie – 4,5% oraz pracownicy handlu i usług – 4,5%, bezrobotni – 1,8%.

Ponad połowa, bo aż 68% ankietowanych mieszka na terenie gminy Gródek od urodzenia, zaś pozostała część osób (32%) nie pochodzi z terenu gminy, przy czym osoby te deklarują, że na teren gminy sprowadziły ich więzy rodzinne i pokrewieństwo (60%) oraz spokój i przyroda (18,5%). Średni okres zamieszkiwania tych osób na terenie gminy wyniósł 24,52 roku.

3.2. Ocena poziomu usług na terenie gminy

Respondenci mieli możliwość wyrażenia swojej opinii w 5 – stopniowej skali (5 – bardzo dobrze, 4 – dobrze, 3 – ani dobrze, ani źle, 2 – źle, 1 – bardzo źle) na temat poszczególnych elementów dotyczących gminy Gródek. Pierwsze pytanie dotyczyło oceny stanu aktualnego. W drugim pytaniu badani zostali poproszeni o ocenę zmian jakie zaszły w różnych obszarach funkcjonowania gminy w okresie ostatnich 5 lat.

Pytanie 1. Jak Pan/i ocenia aktualny poziom wybranych elementów na terenie gminy Gródek?

Źródło: Opracowanie własne.

Respondenci najlepiej ocenili: czystość powietrza – 4,09, dostępność do sklepów spożywczych – 3,88 oraz stan zieleni w gminie – 3,78 i ogólny wygląd, estetykę gminy – 3,65.

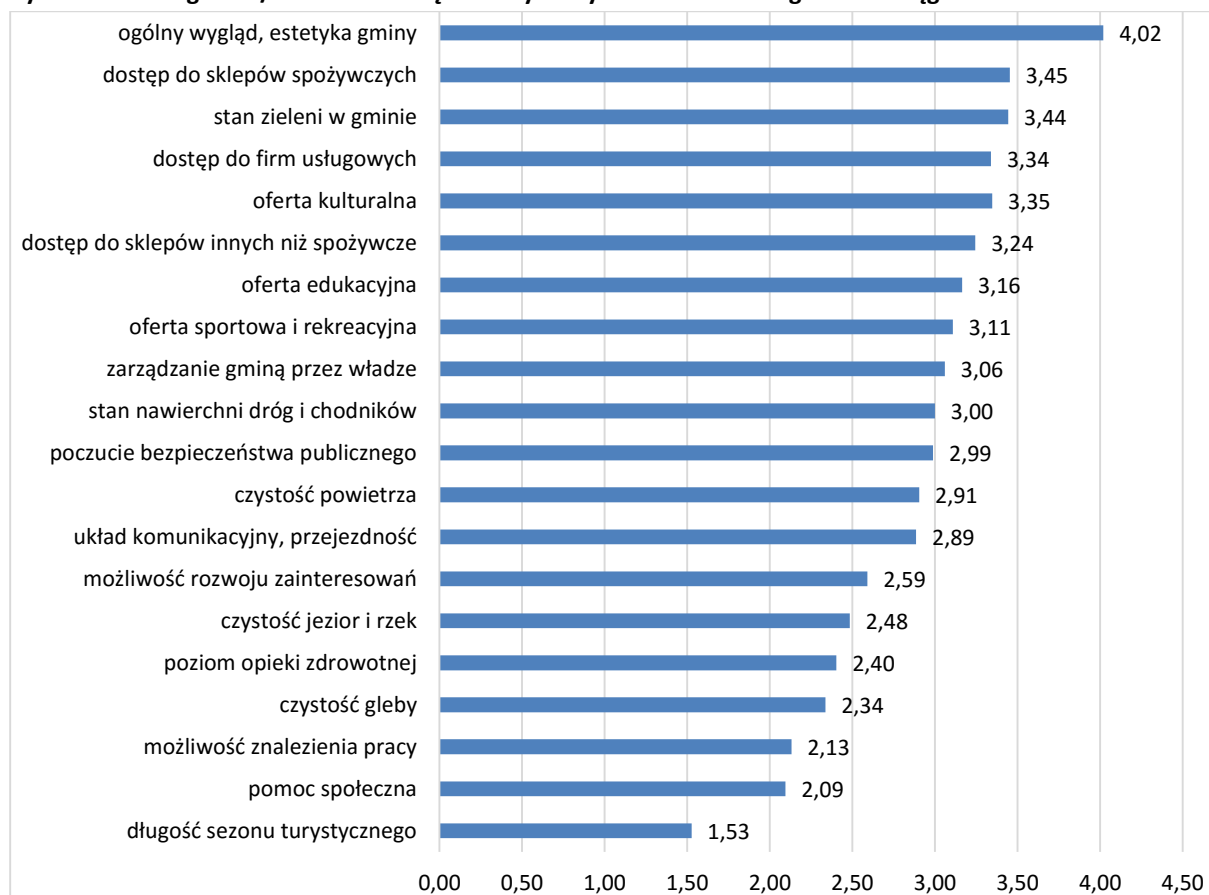
Nieco słabiej, jednak nadal dość pozytywnie, oceniono: ofertę kulturalną – 3,55, poczucie bezpieczeństwa publicznego – 3,34, dostęp do firm usługowych – 3,33, zarządzanie przez władze gminy – 3,24 i ofertę sportową i rekreacyjną – 3,23.

Na przeciętnym poziomie oceniono ofertę edukacyjną, czystość gleb, jezior i rzek oraz dostęp do sklepów innych niż spożywcze. Niestety powodem niezadowolenia badanych mieszkańców są: poziom opieki zdrowotnej, stan nawierzchni dróg i chodników, układ komunikacyjny, możliwości rozwoju własnych zainteresowań, pomoc społeczna, długość sezonu turystycznego, a przede wszystkim możliwość znalezienia pracy – 1,70, aż 78,3% ankietowanych uznało poziom lokalnego rynku pracy pod względem możliwości znalezienia zatrudnienia, jako bardzo zły i zły.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Ocena kierunków zmian wyżej wskazanych elementów w gminie, w ciągu 5 lat, w skali 5 – stopniowej (5 – zdecydowana poprawa, 4 – poprawa, 3 – niewiele się zmieniło, 2 – pogorszyło się, 1 – zdecydowanie się pogorszyło) przyniosła szereg interesujących wniosków.

Pytanie 2. Jak wg Pana/Pani zmienił się stan wybranych elementów w gminie w ciągu ostatnich 5 lat?

Źródło: Opracowanie własne.

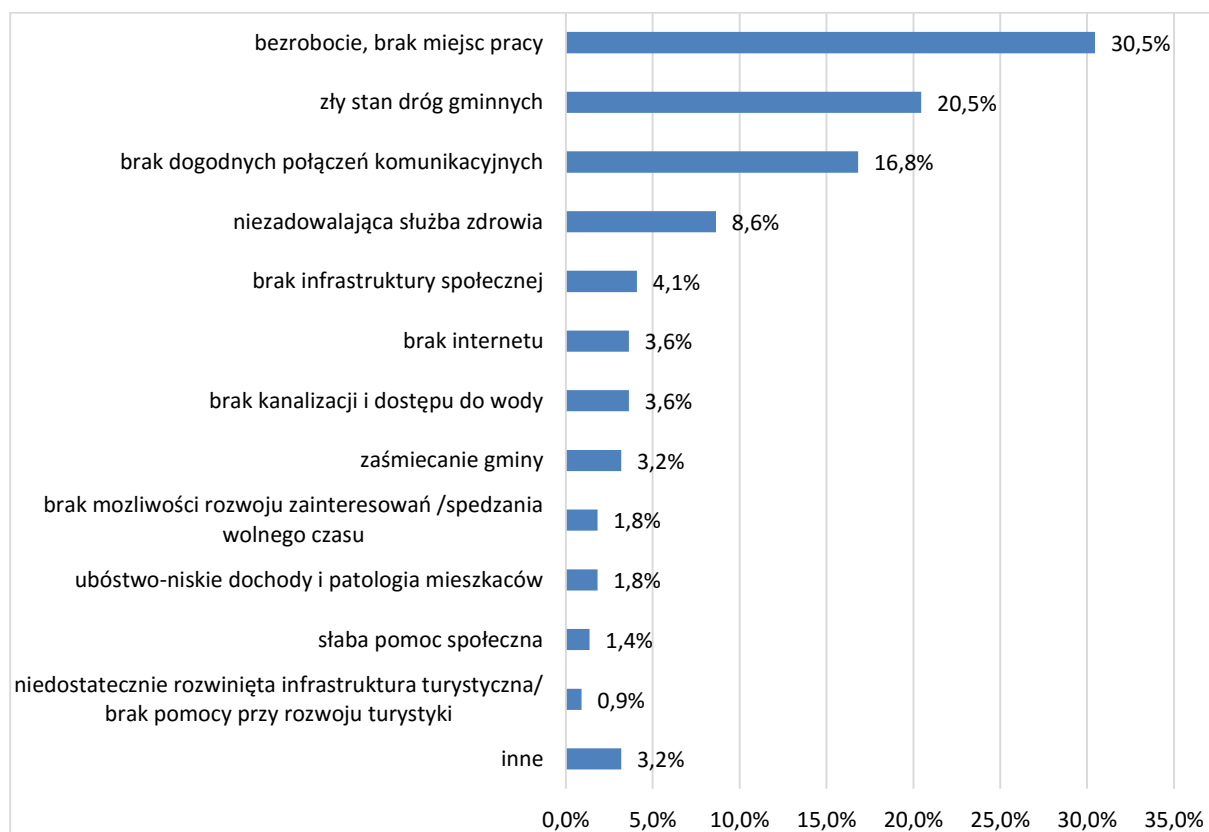
Zdecydowaną poprawę zauważono w ogólnym wyglądzie – estetyce gminy (4,02), dostępie do sklepów spożywczych, stanie zieleni, dostępie do firm usługowych. Zwraca uwagę fakt, iż są to wysoko oceniane obszary życia gminy także obecnie. Badani oceniają umiarkowanie pozytywnie zmiany w dostępie do oferty kulturalnej, dostępu do sklepów innych niż spożywcze, oferty edukacyjnej, oferta sportowa i rekreacyjna, zarządzanie gminą przez władzę. Umiarkowanie oceniono stan nawierzchni dróg i chodników, mimo że ich stan obecny oceniono dość słabo.

Niestety dość słabo oceniono zmiany w zakresie: czystości powietrza, układu komunikacyjnego, poziomu opieki zdrowotnej, czystości gleby, kwestię czystości zbiorników wodnych i rzek, możliwość znalezienia pracy a zwłaszcza długość sezonu turystycznego, który uzyskał najniższy wskaźnik wynoszący 1,53. Według badanych, zmiany w tych obszarach były negatywne. Jest to zjawisko niepokojące, dotyczy to bowiem tych sfer, w których od lat upatruje się szansy rozwojowej gminy.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Respondenci zapytani o trzy największe problemy mieszkańców gminy, najczęściej podawali problemy takie jak: bezrobocie – brak miejsc pracy (30,5% odpowiedzi), zły stan dróg (20,5%), brak dogodnych połączeń komunikacyjnych (16,8%), zwłaszcza ze wsi do Gródka lub innych miejscowości gminy i powiatu, niezadowolająca służba zdrowia (8,6%). Za ważny problem gminy uznano również brak infrastruktury społecznej (szczególnie powtarzana jest potrzeba budowy sklepu typu „Biedronka” (4,1%)), brak dostępu do internetu (3,6%), brak kanalizacji i dostępu do wody (3,6%) oraz zaśmiecenie gminy (3,2%).

Pytanie. 3. Jakie są Pana/Pani zdaniem 3 największe problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy?

Źródło: opracowanie własne

3.3. Najpilniejsze sprawy do realizacji na terenie gminy

W kolejnym pytaniu respondenci mieli za zadanie wskazać te obszary funkcjonowania życia gminnego, w których należy interweniować jak najszybciej, w sferze gospodarczej, społecznej oraz w zakresie infrastruktury i środowiska naturalnego.

Dokonując wyboru 3 priorytetowych elementów spośród 13 propozycji w zakresie rozwoju gospodarczego gminy, respondenci uznali za najpilniejsze:

- przyciąganie inwestorów z zewnątrz (18,18% wskazań),
- wspieranie tworzenia nowych firm przez mieszkańców (16,36%),
- wspieranie rozwoju istniejących przedsiębiorstw i tworzenie warunków do pozyskiwania nowych mieszkańców na terenie gminy (10 %).

Za istotne uznano także tworzenie warunków do pozyskiwania nowych mieszkańców na teren gminy oraz doradztwo dla firm i rolników.

Pytanie 4.A. Którymi z poniższych aspektów należy zająć się w gminie, w pierwszej kolejności? – w zakresie rozwoju gospodarczego

Obszar życia gminy	Udział % wskazań
Przyciąganie inwestorów z zewnątrz	18,18%
Wspieranie tworzenia nowych firm przez mieszkańców	16,36%
Wspieranie rozwoju istniejących firm	10,00%
Tworzenie warunków do pozyskiwania nowych mieszkańców na teren gminy	9,39%
Doradztwo dla firm i rolników	8,79%
Tworzenie produktów lokalnych	6,06%
Poprawa realizacji działalności rolniczej	6,06%
Rozwój infrastruktury turystycznej	5,76%
Rozwój bazy turystycznej i okołoturystycznej	5,76%
Promocja turystyczna	3,94%
Promocja gospodarcza gminy (firm i produktów lokalnych)	5,45%
Tworzenie nowych miejsc pracy/tworzenie zakładów pracy	1,82%
Rozwój informacji gospodarczej i turystycznej	2,12%
Zmniejszenie podatków	0,30%

Źródło: opracowanie własne

W zakresie infrastruktury i środowiska naturalnego, najpilniejsze potrzeby zmian dotyczyły:

- poprawy stanu dróg i chodników gminnych (26,99% wskazań),
- modernizacji i rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej/przydomowych oczyszczalni (13,80%),
- poprawy dostępu do sieci Internet (12,58%).

Jako równie istotne uznano również: rozbudowę systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury turystycznej oraz usprawnienie układu komunikacyjnego wewnątrz gminy (po 11,96%). Do nieco mniej pilnych, ale równie istotnych problemów zaliczono: poprawę komunikacji z Białymstokiem, poprawę estetyki budynków i otoczenia oraz modernizację oświetlenia ulicznego.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Pytanie 4.B. Którymi z poniższych aspektów należy zająć się w gminie, w pierwszej kolejności? – w zakresie infrastruktury i środowiska naturalnego

Obszar życia gminy	Udział % wskazań
Poprawa stanu dróg i chodników gminnych	26,99%
Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej/przydomowe oczyszczalnie	13,80%
Poprawa dostępu do sieci Internet	12,58%
Rozbudowa systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury turystycznej	11,96%
Usprawnienie układu komunikacyjnego wewnątrz gminy	11,96%
Poprawa komunikacji z Białymstokiem	8,59%
Poprawa estetyki budynków i otoczenia	5,83%
Modernizacja oświetlenia ulicznego	6,13%

Źródło: Opracowanie własne

Natomiast w zakresie kwestii społecznych, jako priorytetowe uznano takie kierunki działań jak:

- wzrost poziomu opieki zdrowotnej w gminie (23,20%),
- większy udział mieszkańców w zarządzaniu gminą (12,85%),
- likwidacja zjawisk patologicznych (12,23%).

W kwestiach społecznych często wskazywanymi były również takie elementy: rozwój form opieki społecznej (9,40%), szkolenia zawodowe i rozwój postaw przedsiębiorczych (9,09%), a także poprawa współpracy pomiędzy mieszkańcami i organizacjami w gminie (8,15%) oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego (5,96%).

Pytanie 4.C. Którymi z poniższych aspektów należy zająć się w gminie, w pierwszej kolejności? – w zakresie kwestii społecznych

Obszar życia gminy	Udział % wskazań
Poziom opieki zdrowotnej w gminie	23,20%
Większy udział mieszkańców w zarządzaniu gminą	12,85%
Likwidacja zjawisk patologicznych	12,23%
Rozwój form opieki społecznej	9,40%
Szkolenia zawodowe i rozwój postaw przedsiębiorczych	9,09%
Poprawa współpracy pomiędzy mieszkańcami i organizacjami w gminie	8,15%
Poprawa bezpieczeństwa publicznego	5,96%
Podniesienie poziomu oświaty	4,08%
Rozszerzenie oferty kulturalnej i rozrywkowej gminy	4,08%
Rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej	3,45%
Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej	3,45%
Poprawa stopnia identyfikacji mieszkańców z gminą	2,82%

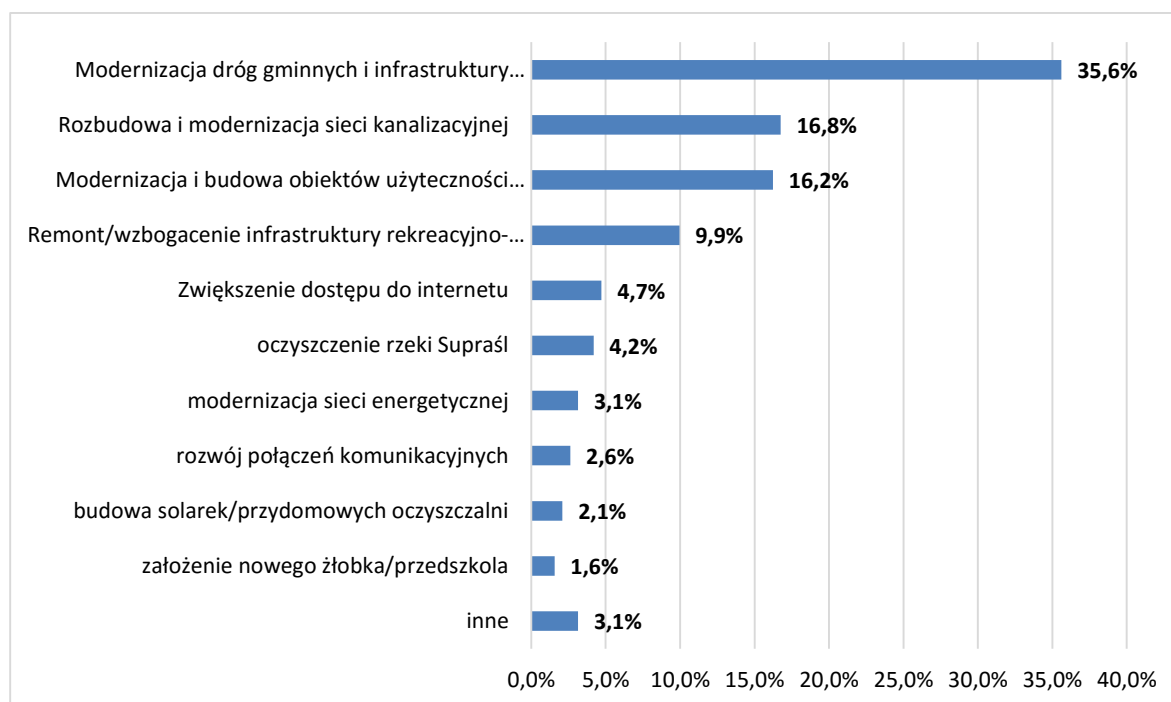
Źródło: Opracowanie własne

3.4. Najważniejsze projekty do realizacji

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie najważniejszych inwestycji publicznych, które powinny być zrealizowane na terenie gminy w ciągu najbliższych 5 lat. Najczęściej wskazywano działania z zakresu infrastruktury, tj.:

- modernizacja dróg gminnych, szczególnie modernizacja drogi w Raduninie oraz we wsi Załuki i Pieszczaniki a także budowa infrastruktury drogowej, np. chodniki, oświetlenie ulic – 35,6% odpowiedzi,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej i jej modernizacja – 16,8% odpowiedzi,
- modernizacja obiektów użyteczności publicznej, szczególnie Urzędu Gminy Gródek i budowa świetlic we wsiach, placów zabaw, boisk, siłowni – 16,2 % wskazań.

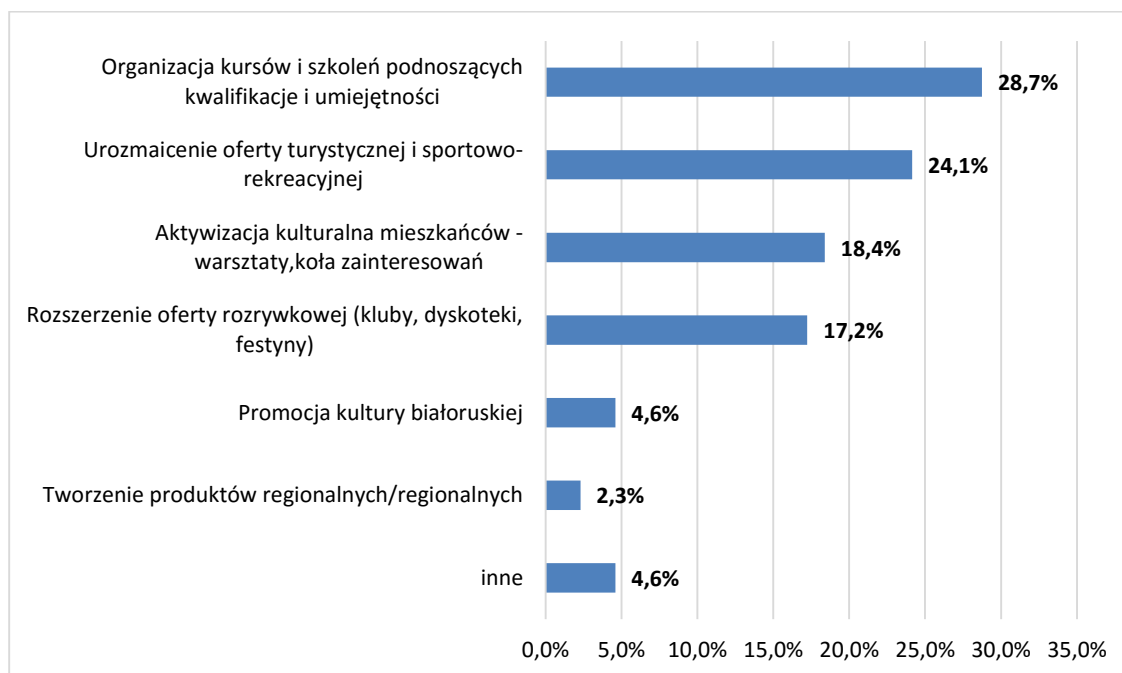
Pytanie 5. Jakiego Pana/Pani zdaniem konkretne inwestycje publiczne powinny zostać zrealizowane na terenie gminy w ciągu następujących 5 lat?

Źródło: Opracowanie własne

Mieszkańcy gminy proponowali również takie rozwiązania, jak modernizacja i rozbudowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej i turystycznej (budowa wieży widokowej w Gródku, budowa pływalni, zagospodarowanie Góry Zamkowej, budowa ścieżek rowerowych, budowa infrastruktury noclegowej przy zalewie Zarzeczany oraz dalsze rozszerzenie istniejącej infrastruktury. Wśród pomysłów znalazły się również: zwiększenie dostępu do internetu, oczyszczenie rzeki Supraśl, rozwój połączeń komunikacyjnych oraz przede wszystkim modernizacja sieci energetycznej (wycinka drzew i gałęzi z linii elektrycznych we wsi Wierobie (zagrożenie p.poż.).

Pytanie 6. Jakiego Pana/Pani zdaniem konkretne działania (poza inwestycjami publicznymi) powinny zostać zrealizowane na terenie gminy w ciągu następnych 5 lat?

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie niezbędnych działań, poza inwestycjami publicznymi. Najwięcej odpowiedzi udzielono z zakresu kwestii społecznych:

- organizacja kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje i umiejętności (kursy pozyskiwania środków z UE, kursy językowe, kursy dla rolników, kursy zawodowe, kursy pomagające dzieciom radzić sobie z nauką, kursy segregacji śmieci, szkolenia z zakresu żywienia (28,7% wskazań),
- urozmaicenie oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej: zajęcia fitness, organizacja zawodów między wsiami, wyznaczenie większej ilości tras rowerowych, lepsze oznaczenie obiektów turystycznych, budowa świetlic we wsiach, rozbudowa sieci ścieżek rowerowych (24,1 % wskazań),
- aktywizacja kulturalna mieszkańców np. koła gospodyń wiejskich, organizowanie spotkań mieszkańców z ciekawymi ludźmi (18,4% wskazań),
- rozszerzenie oferty rozrywkowej: organizacja kina letniego „pod chmurką”, częstsza organizacja dyskotek, organizacja zabaw we wsiach, szersza promocja „Ściany Wschodniej Team” (17,2 % wskazań),
- promocja kultury białoruskiej (4,6 % wskazań),
- tworzenie produktów regionalnych (2,3% wskazań).

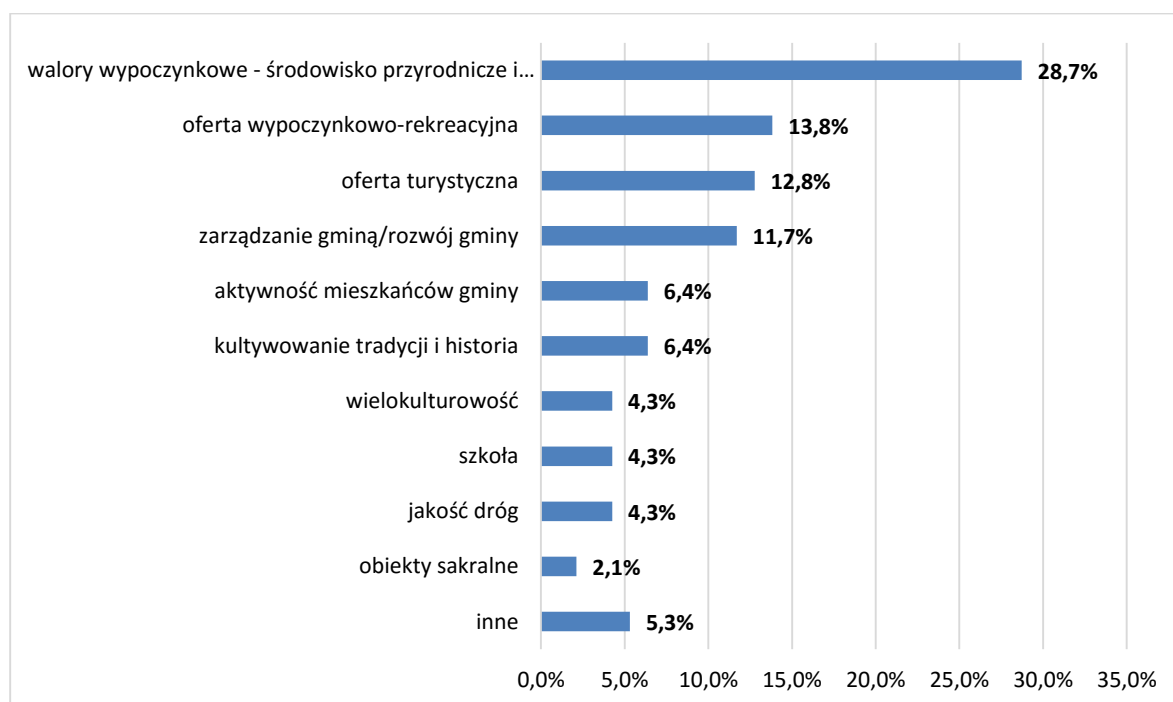
3.5. Postrzeganie gminy

Mieszkańcom zadano pytanie dotyczące wyróżnika gminy, czegoś szczególnego z czego są dumni. Wśród udzielonych przez respondentów odpowiedzi znalazły się:

- walory wypoczynkowe: atrakcyjne środowisko przyrodnicze i urozmaicone krajobrazy (26,8%),
- oferta wypoczynkowo-rekreacyjna (14,6%),
- oferta turystyczna (13,4%),
- zarządzanie gminą/rozwój gminy (8,5%).

W dalszej kolejności wymieniono: aktywność mieszkańców gminy: zainteresowanie mieszkańców sprawami gminy i ich aktywność w tym kierunku, działania zespołów folklorystycznych i innych (7,3%), kultywowanie tradycji i historia (6,1%), wielokulturowość (4,9%), szkoła (jakość edukacji, wygląd) (4,9%), jakość dróg, w tym łączność z Białymstokiem (4,9%), obiekty sakralne (2,4%) i inne czynniki (6,1%).

Pytanie 7. Z czego jest Pan/i najbardziej dumny/a jako mieszkaniec gminy Gródek?

Źródło: opracowanie własne

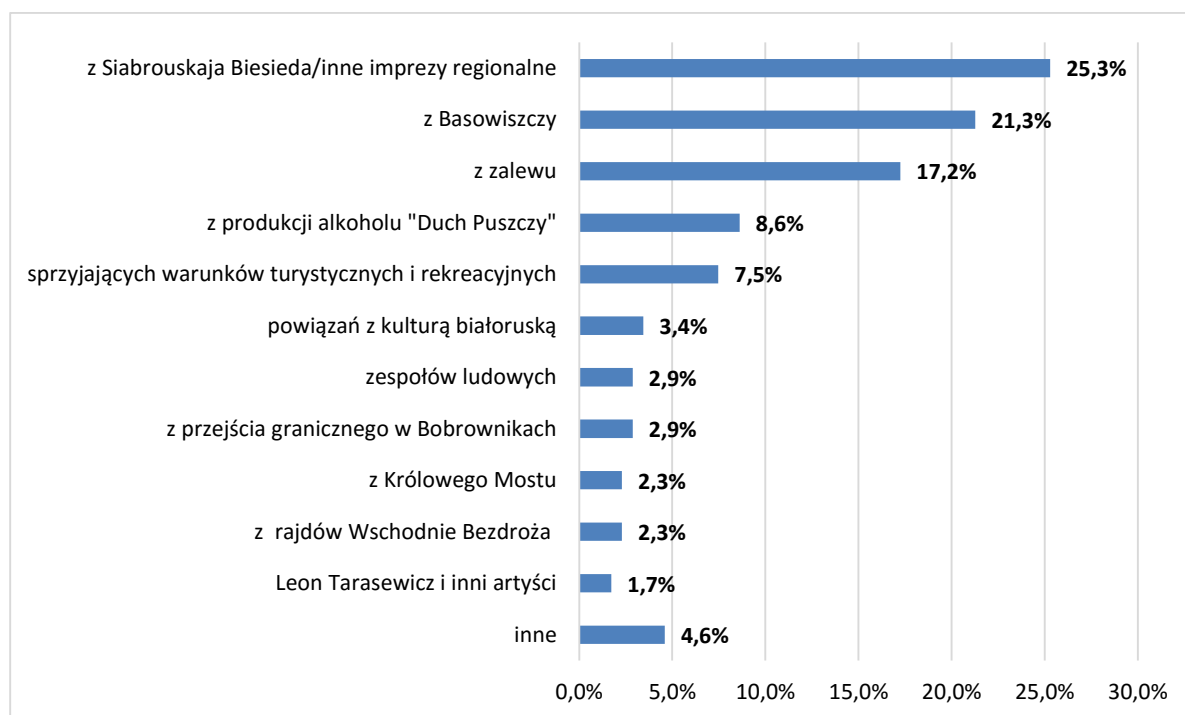
Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Kolejne pytanie dotyczyło postrzegania gminy przez mieszkańców innych gmin, turystów, ale w percepcji badanych. Według mieszkańców, gmina Gródek dla osób spoza jej obszaru znana jest głównie z:

- z Siabrowskaja Biesieda lub innych imprez regionalnych o podobnym charakterze (25,3% odpowiedzi),
- z Basowiszczy (21,3%),
- zalewu w Zarzeczanach (17,2%),

W dalszej kolejności wymieniano: produkcja alkoholu „Duch Puszczy” (8,6%), sprzyjające walory turystyczne i rekreacyjne (7,5%), powiązania z kulturą białoruską (3,4%), zespoły ludowe i przejście graniczne w Bobrownikach (po 2,9%), rajdy Wschodnie Bezdroża i Królowy Most (2,3%), z Leona Tarasewicza i innych artystów (1,7 %) oraz inne czynniki (4,6%).

Pytanie 8. Z czego wg Pana/Pani najbardziej znana jest gmina Gródek dla ludzi spoza gminy?

Źródło: opracowanie własne.

3.6. SWOT gminy w percepcji mieszkańców

W kolejnych pytaniach, badanych poproszono o określenie trzech najważniejszych atutów, słabości oraz szans i zagrożeń dla rozwoju gminy.

Najważniejszymi atutami gminy, według respondentów są: warunki naturalne/czyste powietrze (19% odpowiedzi), puszcza knyszyńska/lasy (15,5%), atrakcje turystyczne/infrastruktura wypoczynkowa (12%).

Jako następne wymieniono: dobra lokalizacja/bliskość przejścia granicznego z Białorusią (9,2%), krajobraz i wielokulturowość (po 8,5%), spokój pozamiejski/dobre warunki do wypoczynku (7,7%), infrastruktura techniczna (w tym stan niektórych dróg, dojazd do Białegostoku – 5,6%), gościnność społeczności gminnej (4,2%), zarządzanie gminą (w tym dokonywane inwestycje – 3,5%), skuteczne pozyskiwanie środków z UE (2,8%) oraz inne atuty (2,8%), jak np.: ceny mieszkań.

Pytanie 9. Proszę wymienić 3 najważniejsze atuty gminy

Źródło: opracowanie własne.

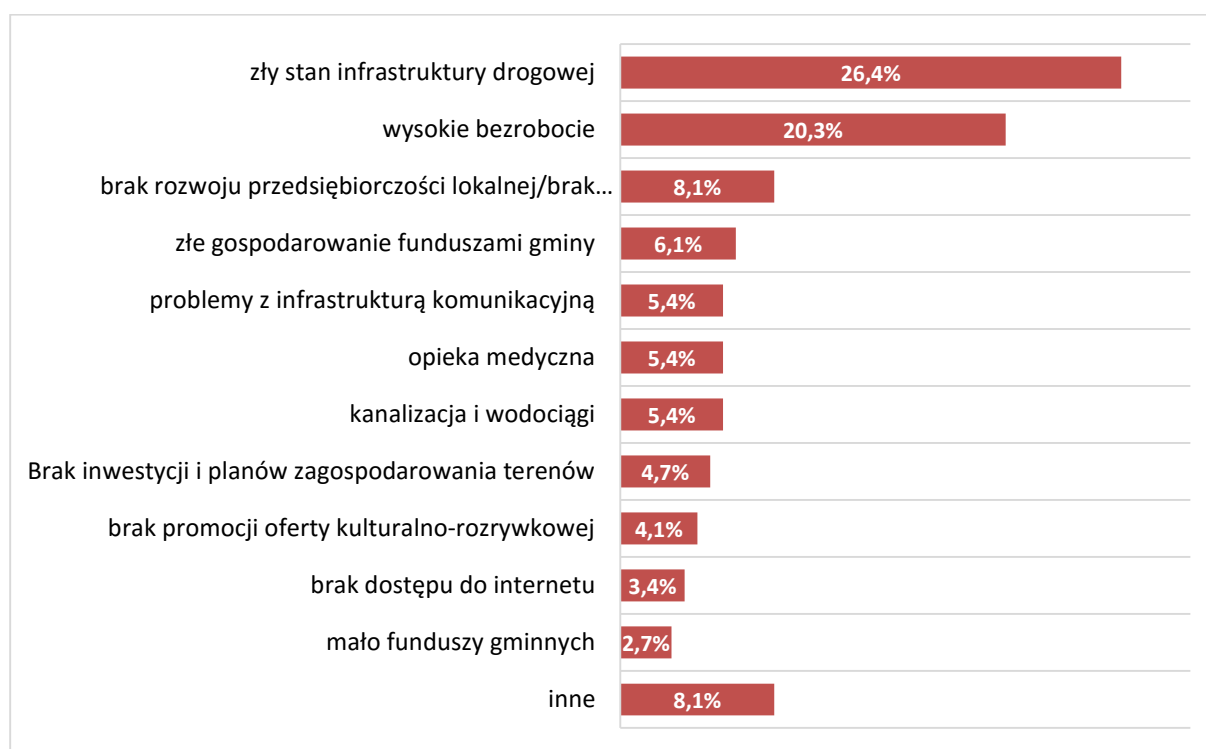
Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

W opinii respondentów najważniejszymi słabościami gminy są:

- zły stan infrastruktury drogowej (26,4%),
- wysokie bezrobocie (20,3%)
- brak przedsiębiorczości lokalnej/brak inwestorów (8,1%),

ale również: złe gospodarowanie funduszami gminy (6,1%) – złe zarządzanie funduszami społecznymi, słaba komunikacja mieszkańców z władzami, opieka medyczna, problemy z infrastrukturą komunikacyjną, kanalizacja i wodociągi (po 5,4%), brak inwestycji i planów zagospodarowania terenów (4,7%), brak promocji oferty kulturalno-rozrywkowej (4,1%), brak dostępu do internetu (3,4%), mało funduszy gminnych (2,7%) oraz inne (8,1%), jak brak patroli policyjnych, brak żłobka, duże odległości między wsiami.

Pytanie 10. Proszę wymienić 3 najważniejsze słabości gminy

Źródło: opracowanie własne.

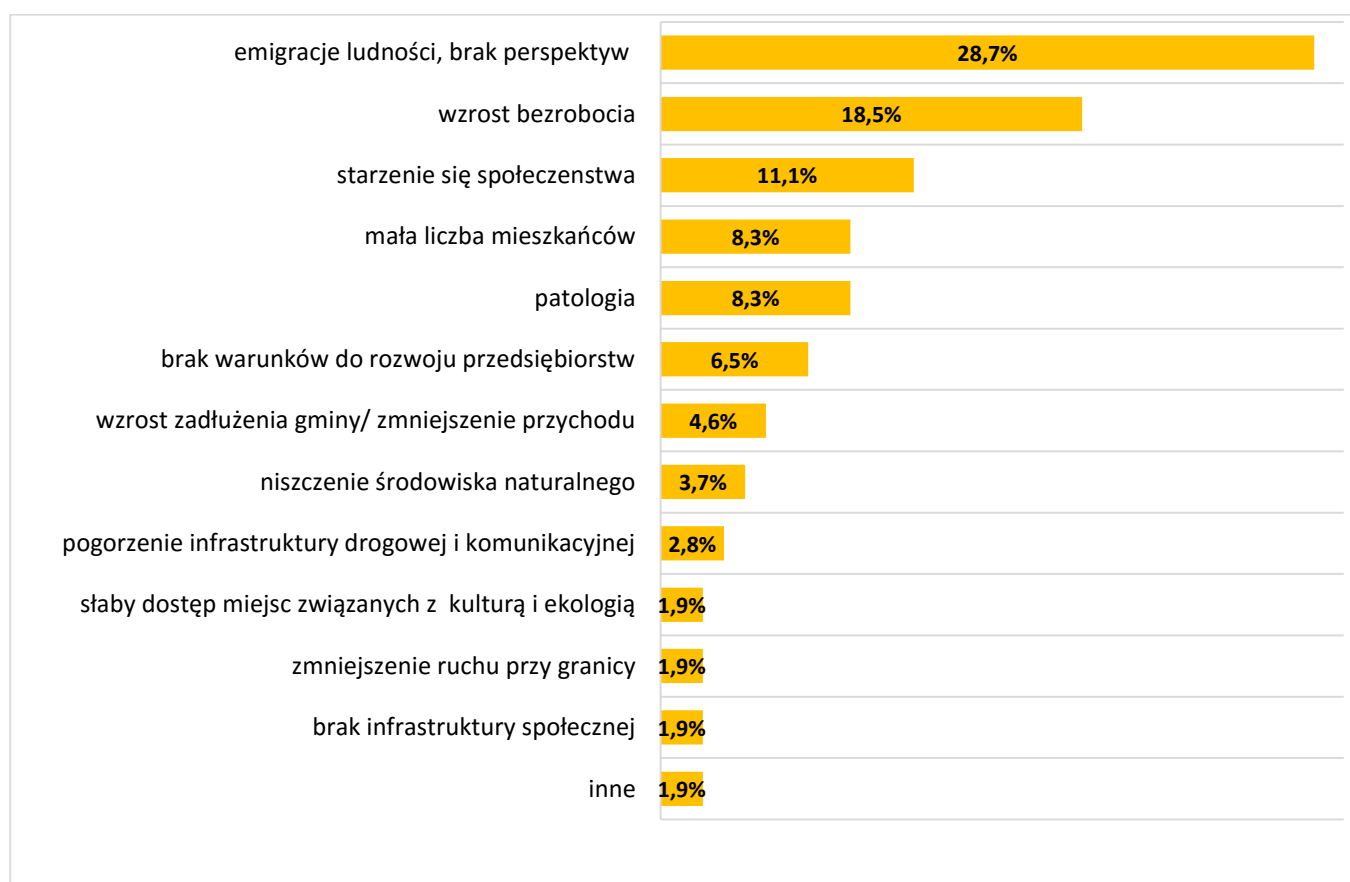
Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Jako najważniejsze zagrożenia dla rozwoju gminy ankietowani mieszkańcy najczęściej wymieniali:

- emigracja ludności (28,7%) – wyludnienie gminy, m.in. ze względu na brak perspektyw na przyszłość,
- wzrost bezrobocia (18,5%),
- starzenie się społeczeństwa (11,1%),

ale również: mała liczba mieszkańców i patologie (po 8,3%), brak warunków do rozwoju przedsiębiorstw (6,5%), wzrost zadłużenia/zmniejszenie dochodów gminy (4,6%), pogorszenie infrastruktury drogowej i komunikacyjnej (2,8%), słaby dostęp do miejsc związanych z kulturą i ekologią, zmniejszenie ruchu przy granicy, brak infrastruktury społecznej oraz inne (po 1,9%) – faworyzacja miejscowości: Gródek, Królowy Most, Załuki oraz afrykański pomór świń.

Pytanie 11. Proszę wymienić 3 najważniejsze zagrożenia dla rozwoju gminy

Źródło: opracowanie własne.

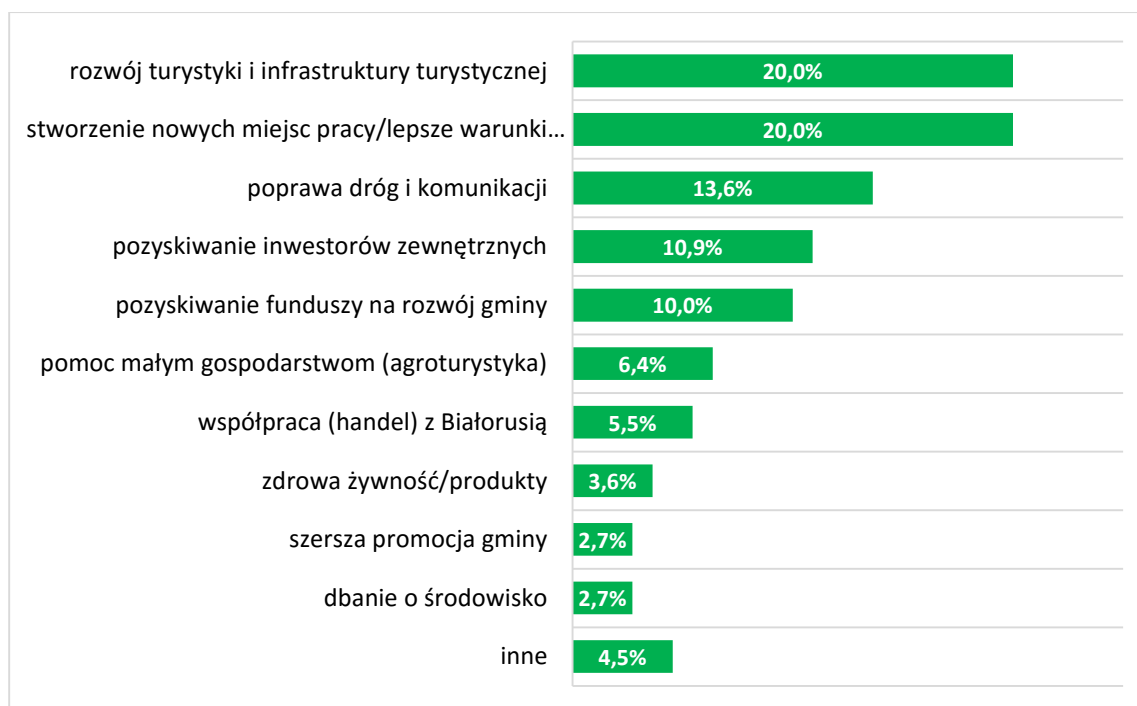
Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Według ankietowanych najważniejsze szanse dla rozwoju gminy to:

- rozwój turystyki i infrastruktury turystycznej przy wykorzystaniu walorów gminy zarówno naturalnych jak i historycznych (20%),
- stworzenie nowych miejsc pracy/lepsze warunki do zakładania firm (20%),
- poprawa dróg i komunikacji (13,6%),
- pozyskiwanie inwestorów z zewnątrz (10,9%),
- pozyskanie funduszy na rozwój gminy – w tym nowi mieszkańcy, powrót emigrantów, fundusze UE (10%),

jak również: pomoc małym gospodarstwom (min. poprzez promowanie agroturystyki i rozszerzenie bazy agroturystycznej) (6,4%), współpraca i handel z Białorusią (5,5%), zdrowa żywność/ produkty, w tym opatentowanie produktów regionalnych (3,6%), szersza promocja gminy i dbanie o środowisko (2,7%) oraz inne (6,4), w tym rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

Pytanie 12. Proszę wymienić 3 najważniejsze szanse dla rozwoju gminy

Źródło: opracowanie własne.

3.7. Kierunki rozwoju gminy

Mieszkańcy gminy zostali poproszeni o wskazanie kierunku zmian, w jakim powinna rozwijać się gmina w przyszłości. Najczęściej opowiadali się za takimi propozycjami, jak:

- gmina przyciągająca nowych mieszkańców i związane z tym korzyści (podatki, inwestycje, popyt na usługi) – 18,1%,
- dogodne miejsce do życia dla rodzin z dziećmi – 18,1% wskazań,
- miejsce wytwarzania produktów lokalnych (zdrowa żywność i rękodzieło) – 13,8%,
- ośrodek turystyczny, w tym agroturystyczny – 12,2%.

Pytanie 13. W jakim kierunku Pana/Pani zdaniem powinna rozwijać się gmina w przyszłości?

Kierunek rozwoju	Udział % wskazań
gmina przyciągająca nowych mieszkańców i związane z tym korzyści (podatki, inwestycje, popyt na usługi)	18,1%
dogodne miejsce do życia dla rodzin z dziećmi	18,1%
miejsce wytwarzania produktów lokalnych (zdrowa żywność i rękodzieło)	13,8%
ośrodek rozwoju nieuciążliwego przemysłu	12,2%
dogodne miejsce do życia dla ludzi starszych	9,9%
dogodne miejsce do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców spoza gminy	9,9%
ośrodek turystyczny, w tym agroturystyczny	7,9%
dogodne miejsce do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców gminy	4,9%
ośrodek rozwoju nowoczesnego, w tym specjalistycznego rolnictwa	4,9%
gmina przyciągająca nowych inwestorów i przedsiębiorców na skalę krajową	0,3%

Źródło: opracowanie własne

4. Analiza strategiczna gminy

4.1. Analiza SWOT

Przy opracowywaniu analizy strategicznej posłużono się metodą SWOT. Analiza SWOT została opracowana za pomocą szeregu technik pozyskiwania danych. Pierwszą techniką, którą wykorzystano do identyfikacji słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń dla rozwoju gminy była analiza *desk research*. Na podstawie udostępnionych informacji przez Urząd Gminy w Gródku oraz innych wtórnych źródeł danych, opracowano listę słabych i silnych stron gminy.

Drugą z technik gromadzenia danych na potrzeby analizy były badania ankietowe zrealizowane wśród mieszkańców gminy. Trzecią z technik były przeprowadzone wywiady pogłębione z mieszkańcami gminy.

Następnie grupa ekspercka dokonała agregacji i uporządkowania zaproponowanych czynników oraz uzupełniła analizę o zestaw czynników zewnętrznych.

Czynniki te poddano ocenie eksperckiej w skali od 1 do 3 (nadano czynnikom wagi), gdzie: 1 – oznaczało czynnik ważny, 2 – czynnik bardzo ważny, 3 – czynnik o kluczowym znaczeniu dla rozwoju gminy.

Przyjęto sposób realizacji analizy swot, w którym szanse i zagrożenia są jednocześnie czynnikami zewnętrznymi, na które gmina nie ma wpływu i dotyczą one przyszłości, w tym sensie, że będą miały istotny wpływ na gminę w perspektywie najbliższych lat, ale już dzisiaj dostrzegane są oznaki tych zmian lub możemy je przewidywać. Natomiast w przypadku mocnych i słabych stron, przyjęto że są to czynniki aktualnie istniejące, wewnętrzne i zależne od gminy.

W analizie swot dokonano agregacji czynników, w taki sposób, aby uchwycić strategiczne słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia. W analizie zadbane także o jak największą rozłączność czynników. Osiągnięcie kompletnej rozłączności czynników jest bardzo trudne, ponieważ procesy i wzajemne oddziaływanie różnych czynników w gminie praktycznie to uniemożliwia.

Przygotowana w ten sposób analiza swot wskazała na podstawowe bariery rozwojowe gminy, problemy obszaru i stanowiła punkt wyjścia do ustalenia wizji gminy oraz celów strategicznych rozwoju.

Tabela 22. Analiza SWOT gminy Gródek

Waga	Czynniki wewnętrzne	Waga	Czynniki zewnętrzne
1 - 3	Mocne strony	1 - 3	Szanse
3	Istniejące walory przyrodnicze. Gmina dysponuje dużą powierzchnią zwartych kompleksów leśnych, z czystym środowiskiem przyrodniczym, walorami krajobrazowymi, bogatą fauną i florą, runem leśnym.	3	Pozyskanie funduszy unijnych na rozwój gminy.
3	Potencjał kulturowy i różnorodność kulturowa. Gmina posiada bardzo duży potencjał kulturowy dotyczący historii, języka, miejsc pamięci, kultury niematerialnej.	3	Zjawisko suburbanizacji. Wzrasta liczba mieszkańców na terenach wiejskich, i wzrasta saldo migracji mieszkańców z Białegostoku na tereny gmin sąsiednich.
3	Relatywnie wysoki wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców.	3	Stale rosnąca świadomość higieny pracy i życia, skutkująca coraz większą chęcią odpoczynku na łonie natury, na polskiej wsi, konsumpcji zdrowej żywności, kontaktu z kulturą.
2	Szeroka oferta usług kultury opartej o regionalne i lokalne dziedzictwo kulturowe.	2	Rozwój technologii ICT (Rozwój sektora e-commerce).
2	Wypromowane duże imprezy kulturalne.	1	Polityka Unii Europejskiej w zakresie przeciwdziałania niekorzystnym zmianom demograficznym.
2	Położenie przy granicy z Białorusią.	1	Promocja regionu i obszarów przyrodniczo-cennych przez władze krajowe i regionalne.
2	Wysoki potencjał do produkcji ekologicznej żywności, przetwórstwa, produktów regionalnych.	1	Rozwój współpracy z samorządami z kraju i zza zagranicy.
1	Duża aktywność mieszkańców w zakresie udziału w kulturze opartej o regionalne i lokalne dziedzictwo kulturowe.		
1	Relatywnie wysoka jakość usług oświatowych. Gminę charakteryzuje wysoki wskaźnik skolaryzacji netto. Szkoły są dobrze wyposażone w komputery. Relatywnie wysoki poziom czytelnictwa.		

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Waga	Czynniki wewnętrzne	Waga	Czynniki zewnętrzne
1 - 3	Słabe strony	1 - 3	Zagrożenia
3	Słabe skomunikowanie wewnątrz gminy i niezadowalający stan dróg lokalnych (nawierzchnia, oświetlenie, oznakowanie ulic).	3	Starzejące się społeczeństwo.
3	Niewykorzystany potencjał inwestycyjny gminy. Na obszarze gminy znajdują się tereny rekreacyjne, przemysłowe, działki inwestycyjne należące do prywatnych właścicieli.	3	Migracje osób młodych za granicę i do większych aglomeracji.
2	Niewystarczający poziom rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej. Na terenie gminy są braki w zakresie urządzeń do odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków w miejscowościach gminy. Niewystarczający jest poziom rozwoju sieci wodociągowej na terenach wiejskich.	3	Ograniczenia inwestycyjne na obszarach chronionych oraz brak właściwej polityki państwa w stosunku do obszarów chronionych w tym Natura 2000.
2	Niska gęstość zaludnienia i rozproszenie sieci osadniczej skutkujące utrudnionym dostępem do usług publicznych i wysokimi kosztami ich realizacji.	3	Ograniczenie inwestowania na obszarach cennych przyrodniczo, w tym Natura 2000.
2	Niewykorzystany potencjał do rozwoju turystyki. Ze względu na położenie i walory przyrodnicze gmina posiada potencjał do rozwoju turystyki jednodniowej i weekendowej. Potencjał ten nie jest w pełni wykorzystywany - niewystarczająco rozwinięta jest agroturystyka i infrastruktura turystyczna: baza noclegowa, gastronomia. Gmina posiada możliwości zwielokrotnienia ilości kwater agroturystycznych.	2	Trudne relacje geopolityczne Wschód-Zachód.
2	Krótki sezon turystyczny.	1	Ryzyko marginalizowania Polski Wschodniej w polityce rozwoju kraju wpływające na pogłębianie się różnic w rozwoju.
1	Relatywnie niski potencjał rozwoju rolnictwa. Mimo istotnego sektora rolnego w gospodarce gminy, obszar cechuje występowanie gleb o niskich klasach i krótkiego okresu wegetacyjnego.	1	Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu i Polski Wschodniej.
1	Relatywnie wysoki poziom bezrobocia i niskie dochody gospodarstw domowych	1	Marginalizacja małych gmin na rzecz większych ośrodków.
1	Niskie bezpieczeństwo socjalne i opieki zdrowotnej.	1	Peryferyjne położenie w kraju.

Źródło: opracowanie własne.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Do najważniejszych mocnych stron gminy należą: walory przyrodnicze, potencjał kulturowy oraz relatywnie wysoki wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców. Na tych potencjałach gmina powinna oprzeć głównie swój rozwój. Mocne strony gminy mogą być spotęgowane przez pojawiające się szanse: pozyskanie funduszy unijnych na rozwój przedsiębiorczości, ochronę walorów przyrodniczych i wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego. Zjawisko suburbanizacji i coraz intensywniejsza moda na „EKO” także sprzyja wzrostowi rynku lokalnego. Należy także koniecznie wykorzystać rozwój technologii ICT do spotęgowania wszystkich mocnych stron gminy.

Wśród najważniejszych słabych stron gminy identyfikuje się: niski standard dróg lokalnych, niewykorzystany potencjał inwestycyjny gminy, nieuporządkowaną gospodarkę wodno-ściekową, niewykorzystany potencjał do rozwoju turystyki jednodniowej i weekendowej. Pojawiające się szanse w postaci środków unijnych dają możliwość ograniczenia słabych stron. Zjawisko suburbanizacji i coraz intensywniejsza moda na „EKO” koresponduje z posiadanym i niewykorzystanym potencjałem inwestycyjnym i rozwojem turystyki weekendowej.

Do zewnętrznych czynników niekorzystnych dla rozwoju gminy należą głównie: starzejące się społeczeństwo, migracje osób młodych za granicę i do większych aglomeracji. Są to poważne zagrożenia, które pozostawione bez próby ograniczenia ich wpływu mogą być decydujące dla rozwoju gminy w przyszłości. Dlatego też kluczowym jest przeciwdziałanie migracji i pozyskiwanie nowych mieszkańców. Należy to robić dość szybko i zdecydowanie, ponieważ niektóre konkurujące o mieszkańców i inwestycje gminy sąsiednie są w lepszej sytuacji – znajdują się bliżej stolicy regionu.

4.2. Kluczowe problemy rozwojowe

Kluczowe problemy rozwojowe gminy Gródek wynikają z analizy słabych stron przeprowadzonej w ramach SWOT w podrozdziale poprzednim. Do najważniejszych problemów odczuwanych przez mieszkańców gminy należą: bezrobocie – brak miejsc pracy, niewystarczająca ilość dogodnych połączeń komunikacyjnych spowodowana stanem dróg, niewystarczające wyposażenie w urządzenia do odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków w miejscowościach gminy i niewystarczający poziom rozwoju sieci wodociągowej.

Te odczuwalne przez mieszkańców problemy stanowią zarówno źródło, ogólnego, relatywnie niskiego poziomu rozwoju gospodarczego gminy, jak i jego skutek. To swoiste sprzężenie zwrotne jest charakterystyczne dla gmin o małym potencjale gospodarczym. Gmina Gródek charakteryzuje się niskim, ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego, skutkuje to bezrobociem, małą ilością miejsc pracy, relatywnie niskimi dochodami ludności i samej gminy. W związku z tym gmina ma ograniczone możliwości realizacji wydatków na infrastrukturę techniczną, w tym drogową i wodno-kanalizacyjną, a posiadanie rozwiniętej infrastruktury stanowi właśnie jeden z kluczowych czynników rozwoju gospodarczego.

Poza tym zarówno w zakresie modernizacji dróg, jak i sieci wodno-kanalizacyjnej występuje kilka dodatkowych problemów. Gminę cechuje niska gęstość zaludnienia i rozproszenie sieci osadniczej, co skutkuje generalnie utrudnionym dostępem do usług publicznych i wysokimi kosztami ich realizacji. Większość dróg na terenie gminy to drogi powiatowe, co wymusza na samorządach porozumienie w sprawie wspólnych inwestycji. Współpraca istnieje i dzięki niej modernizacje są realizowane, jednak gmina nie ma tutaj swobody decyzyjnej. Rozproszenie sieci osadniczej powoduje także nieekonomiczność realizacji sieci kanalizacyjnych i często brak możliwości dofinansowania ze źródeł zewnętrznych. Gdyby jednak nawet takie sieci powstały w dużej ilości, ujawnia się kolejny problem – kosztów operacyjnych, które przy rozproszonej sieci będą wysokie. Dodatkowo gminę Gródek zamieszkuje duża liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, których potencjał, jako aktywnych uczestników życia gminy i rynku lokalnego jest ograniczony.

To sprawia, że ekonomicznie uzasadnione są inwestycje w infrastrukturę tam, gdzie gęstość sieci osadniczej jest większa lub tam, gdzie infrastruktura może być wykorzystana nie tylko na potrzeby mieszkańców, ale także do rozwoju gospodarczego. Sprawia to, że niektóre części gminy, mogą czuć się wykluczone z głównego nurtu inwestycji gminnych.

Nie ulega wątpliwości iż władze gminy, realizowały dotychczas, na miarę możliwości budżetowych, oczekiwania mieszkańców i trend ten będzie utrzymany. Jednak w długim okresie czasu nie rozwiąże to kluczowych problemów. Rozwiązaniem jest rozsądne inwestowanie w infrastrukturę techniczną i pozyskiwanie nowych, stałych mieszkańców. Za nimi przyjdą podatki do gminnego budżetu, a pośrednio miejsca pracy, a także wzrost kapitału społecznego, wzrost aktywności obywatelskiej. Gmina posiada do tego odpowiedni potencjał przyrodniczy i kulturowy, sprzyjają temu trendy społeczne (moda na „EKO”, suburbanizacja dużych miast) oraz szanse w postaci środków zewnętrznych w perspektywie 2014 – 2020, ale również, co jest pewnym zaskoczeniem w małej gminie: relatywnie wysoki wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców. To wszystko sprawia, że gmina ma szanse na sukces.

5. Wizja i misja gminy

Program rozwoju gminy nakreśla główne kierunki, którymi jednostka powinna podążać w perspektywie najbliższych lat. Określono wizję gminy - czyli pożądaną stan rozwoju gminy w roku 2020.

Jest to swoisty ogólny cel rozwoju, z którego wynikają wszystkie cele strategiczne i operacyjne. Wizja rozwoju jest wynikiem wykorzystania endogenicznych zasobów gminy.

Formułując wizję rozwoju przyjęto zasadę, że powinna być ona łatwa do zapamiętania, tak aby każdy uczestnik życia społecznego w gminie, wiedział dokąd zmierzamy. Wizja została tak zredagowana, że znajdują się w niej odniesienia także do zewnętrznych odbiorców. Wśród zewnętrznych odbiorców przekazu zawartego w wizji rozwoju należy wskazać między innymi potencjalnych inwestorów i turystów.

WIZJA GMINY

GMINA GRÓDEK

TO OSTOJA PRZYRODY I WIELOKULTUROWOŚCI

MIEJSCE ZNANE W KRAJU I ZA GRANICĄ

Z PRZEDSIĘBIORCZĄ I WSPÓŁPRACUJĄCĄ SPOŁECZNOŚCIĄ LOKALNĄ,

MIEJSCE GDZIE CHCE SIĘ MIESZKAĆ I DO KTÓREGO CHCE SIĘ PRZYJECHAĆ

Misja gminy opisuje mandat do realizacji wizji rozwoju oraz ukazuje nadrzędne wartości (zasady), jakimi będą się kierować realizatorzy Programu podejmując działania na rzecz realizacji wizji. Misja stanowi opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji. Jej treść zawiera „szczególny powód” i objaśnia cel funkcjonowania określonego terytorium¹⁰.

MISJA ROZWOJU 2025

SPOŁECZNOŚĆ GMINY GRÓDEK KIERUJĄC SIĘ ZASADAMI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU,
DOBRA WSPÓLNEGO, PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY I SOLIDARNOŚCI SPOŁECZNEJ,
EFEKTYWNIENIE WYKORZYSTUJE REGIONALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE I PRZYRODNICZE
DO REALIZACJI AMBITNYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ SPOŁECZNYCH
WSPIERAJĄCYCH PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ,
ZACHOWUJĄC OTWARTOŚĆ NA NOWYCH MIESZKAŃCÓW I INWESTORÓW.

¹⁰ Por. G. Gierszewska, *Zarządzanie strategiczne*, Warszawa 2000, s. 8.

6. Cele i działania

6.1. Cele Programu

W trakcie prac nad Programem podjęto decyzję o przyjęciu trzech strategicznych celów rozwoju, które są konkretyzacją wizji i misji rozwoju gminy. Numeracja celów spełnia wyłącznie funkcję porządkującą, nie zaś hierarchizującą. Cele są sobie równe pod względem wagi i znaczenia dla rozwoju gminy.

Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy

- Cel operacyjny 1.1. Poprawa jakości powiązań komunikacyjnych
- Cel operacyjny 1.2. Ochrona środowiska przyrodniczego
- Cel operacyjny 1.3. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach
- Cel operacyjny 1.4. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój oferty turystycznej

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna

- Cel operacyjny 2.1. Rozwój usług oświaty, kultury i oferty sportowo-rekreacyjnej
- Cel operacyjny 2.2. Wzrost aktywności i integracji społecznej
- Cel operacyjny 2.3. Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy
- Cel operacyjny 2.4. Wzrost poczucia bezpieczeństwa

Cel strategiczny 3. Poprawa promocji i współpracy

- Cel operacyjny 3.1. Promocja wewnętrzna i turystyczna
- Cel operacyjny 3.2. Pozyskiwanie inwestorów i nowych mieszkańców
- Cel operacyjny 3.3. Rozwój form współpracy

Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy

Osiągnięcie tego celu w gminie będzie możliwe dzięki stworzeniu warunków niezbędnych do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej – podniesieniu jakości infrastruktury drogowej oraz infrastruktury ochrony środowiska oraz poprzez rozwój form wsparcia miejscowego biznesu, z naciskiem na branże oparte na endogenicznych potencjałach gminy. Ze względu na to, że gmina ma charakter rolniczy, istotne w realizacji tego celu stanie się wspieranie rozwoju sektora rolno-spożywczego, głównie pod kątem produktów ekologicznych. Ważnym elementem realizacji tego celu będzie także edukacja lokalnej społeczności w zakresie przedsiębiorczości i samozatrudnienia. W efekcie realizacji tego celu nastąpi poprawa konkurencyjności lokalnej gospodarki, zwiększenie miejsc pracy i wzrost zatrudnienia.

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna

Zdefiniowany cel jest ukierunkowany na poprawę warunków życia mieszkańców gminy. W związku z tym, iż ważnym dla mieszkańców komponentem tej jakości jest wysoki poziom oferty usług oświaty, kultury i oferty sportowo-rekreacyjnej wyodrębniono stosowny cel operacyjny. Osiągnięcie celu strategicznego stanie się możliwe poprzez realizację zadań ukierunkowanych na integrację mieszkańców z grupami wrażliwymi (np. osobami niepełnosprawnymi, starszymi, potrzebującymi różnych form pomocy społecznej). Kluczowymi elementami aktywizacji społecznej jest rozwój kompetencji zawodowych, a także wzrost poczucia bezpieczeństwa socjalnego i zabezpieczenia zdrowotnego.

Cel strategiczny 3. Poprawa promocji i współpracy

Gmina Gródek posiada istotne potencjały dotyczące rozwoju turystyki, już dziś jest miejscem atrakcyjnym do zamieszkania. Niezbędne są jednak działania promocyjne, ukierunkowane na pozyskiwanie inwestorów i nowych mieszkańców, ale też zwiększenie poczucia identyfikacji mieszkańców z gminą, kreowanie wizerunku gminy jako miejsca atrakcyjnego do życia.

Gmina posiada nieduży potencjał ludzki, ważne jest zatem, aby wykorzystywać go efektywnie. W tym celu określono szereg działań nakierowanych na efektywną współpracę różnych środowisk.

6.2. Lista działań i zadań

W niniejszym podrozdziale zaprezentowano wykaz działań i zadań, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia celów strategicznych Programu. Wykaz ujęto wg celów operacyjnych. Listy zawierają informację o latach realizacji projektów, kosztach, potencjalnych źródłach finansowania i ewentualnie Partnerach kluczowych do realizacji danych przedsięwzięć.

Przy formułowaniu działań i zadań przyjęto zasadę niewyodrębniania z listy grup zadań (działań) i pojedynczych zadań. Prawdopodobne jest bowiem, że określone w dokumencie działania, głównie o charakterze miękkim, mogą być zrealizowane jako jeden duży projekt lub kilka mniejszych. Przykładowo działanie: „Promocja postaw przedsiębiorczych i idei samozatrudnienia” może być zrealizowane jako jeden duży projekt rozpisany na 3 lata, albo może być zestawem mniejszych projektów, realizowanych przez gminę lub inne podmioty (np.: NGO, LGD). W dokumencie o charakterze strategicznym, nie sposób określić w jaki sposób będzie to zrealizowane, zależy to bowiem od wielu czynników, w tym szczegółowych harmonogramów konkursów na dofinansowanie, aktywności NGO i innych. Niemniej jednak w przypadku przedsięwzięć, których ramy zostały wyraźnie określone w drodze konsultacji lub ustaleń eksperckich, określono je jako indywidualne, konkretne projekty.

Lista działań nie zawiera też określenia kosztów projektów dla wszystkich przedsięwzięć, a tylko dla tych, za których realizację bezpośrednio odpowiada gmina i głównie dla tych, które mają charakter inwestycyjny. Dodatkowo, część działań ma charakter bieżącej aktywności samorządu lub różnych podmiotów operujących na obszarze gminy.

Należy też zwrócić uwagę, że za część zaplanowanych działań odpowiadają także inne podmioty, a rolę władz gminy jest w takich przypadkach koordynacja i pobudzanie aktywności tych jednostek. Dotyczy to np. organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, czy też samych mieszkańców. W związku z tym, określono dość szeroki katalog działań możliwych do realizacji. Celem Programu nie jest realizacja wszystkich zapisanych działań lub zadań tylko osiągnięcie celów strategicznych i wizji rozwoju gminy, co mają odzwierciedlać wskaźniki rozwojowe określone w rozdziale ósmym.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny	1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy			
Cel operacyjny	1.1. Poprawa jakości powiązań komunikacyjnych			
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono [tys. zł]	Źródła zewnętrzne/ Partnerzy
1	Przebudowa drogi powiatowej Zubry – Wiejki	2015 - 2016	4 350,00	NPPDL, PRGiPID
2	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Waliły	2015 - 2016	700,00	-
3	Przebudowa drogi gminnej - ul. Lisia w Waliłach-Stacji	2015 - 2018	600,00	NPPDL, PRGiPID
4	Przebudowa drogi gminnej w Bobrownikach	2015 - 2018	250,00	NPPDL, PRGiPID
5	Przebudowa drogi powiatowej Bobrowniki - Chomontowce	2015 - 2020	350,00	PROW
6	Przebudowa drogi gminnej - ul. Młynowa w Gródku	2015 - 2020	800,00	PRGiPID
7	Przebudowa drogi powiatowej w miejscowości Załuki	2015 - 2020	680,00	NPPDL, PRGiPID, PROW, pow.
8	Budowa oświetlenia na ul. Rzemieśniczej	2015 - 2020	200,00	-
9	Budowa i modernizacja oświetlenia we wsiach: Pieszczaniki, Sofipol, Przechody	2015 - 2020	300,00	-
10	Przebudowa drogi w miejscowości Słuczanka	2015 - 2020	480,00	PROW, pow.
11	Przebudowa drogi powiatowej Łużany - Bobrowniki	2015 - 2020	5 000,00	PRGiPID, pow.
12	Przebudowa drogi gminnej do miejscowości Łużany	2015 - 2020	1 800,00	-
13	Przebudowa drogi powiatowej do miejscowości Borki	2015 - 2020	900,00	PRGiPID, pow.
14	Przebudowa ul. Fabrycznej, Południowej i Przechodniej w Gródku	2016 - 2020	600,00	PROW
15	Przebudowa ul. Kwiatowej, Zaulek, Podleśnej i Spacerowej w miejscowości Waliły-Stacja	> 2020	-	-
16	Przebudowa ul. Pięknej w miejscowości Waliły-Stacja	> 2020	-	-
17	Przebudowa drogi powiatowej Zubry – Zubki	> 2020	500,00	pow.
18	Przebudowa ul. Cmentarnej, Ogrodowej, Wąskiej i Spółdzielczej w Gródku	> 2020	200,00	-
19	Przebudowa drogi powiatowej w Raduninie	> 2020	-	PRGiPID, pow.
20	Przebudowa drogi powiatowej w miejscowości Pieszczaniki	> 2020	-	pow.
21	Przebudowa drogi gminnej - ul. Sucha w Waliłach-Stacji	> 2020	400,00	-
22	Przebudowa ul. Kolejowej w miejscowości Waliły-Stacja	> 2020	-	PRGiPID

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny		1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy		
Cel operacyjny		1.2. Ochrona środowiska przyrodniczego		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono [tys. zł]	Źródła zewnętrzne/ Partnerzy
1	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Zarzeczany, Waliły-Stacja w ulicach: Kwiatowa, Zaulek, Podleśna i Spacerowa.	2015 - 2018	615,00	PROW
2	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Gródku	2015 - 2020	2 800,00	PROW
3	Budowa wodociągu z Załuk do Podzałuk	2015 - 2018	470,00	PROW
4	Przebudowa i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Gródku	2015 - 2018	2 600,00	PROW
5	Budowa z rur preizolowanych osiedlowych sieci ciepłowniczych z przyłączeniami	2015 - 2018	1000,00	-
6	Przebudowa zestawu pomp obiegowych w kotłowni KZB	2015 - 2018	50,00	-
7	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	2015 - 2020	-	WFOŚ, NFOŚ, pryw.
8	Rozbudowa linii wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w ul. Pięknej w Waliłach – Stacji	2015 - 2018	550,00	PROW
9	Budowa linii wodociągowej Downiewo – Królowy Most – Kołodno	2015 - 2018	1 400,00	PROW
10	Budowa wodociągu w Straszewie i Bielewiczach	2015 - 2020	-	PROW
11	Rozbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy Gródek	2015 - 2022	2 000,00	RPO WP
12	Budowa przydomowych oczyszczalni	2015 - 2020	2 400,00	PROW, NFOŚ, pryw.
13	Instalacje OZE w gospodarstwach domowych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii: kolektory, fotowoltaika, MEW (ok. 80 szt.)	2015 - 2020	1 500,00	RPOWP, PROW, NFOŚ, WFOŚ, pryw.
14	Edukacja i promocja ekologiczna (promowanie OZE, zmiany systemów ogrzewania na bardziej przyjazne środowisku, podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, promocja zdrowego stylu życia, organizowanie szkoleń w zakresie ochrony środowiska i ekologii dla uczniów, mieszkańców, rolników w zakresie nawożenia i użytkowania łąk, organizacja konkursów ekologicznych, wydawanie informatorów i ulotek dla mieszkańców i turystów).	2015 - 2020	50,00	WFOŚ, NFOŚ/ NGO
15	Wymiana rur azbestowych wodociągowych	> 2020	-	-

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny		1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy		
Cel operacyjny		1.3. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono [tys. zł]	Źródła zewnętrzne/ Partnerzy
1	Stworzenie systemu zachęt finansowych, systemu ulg i zwolnień z podatków lokalnych oraz wspieranie doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców i pomocy w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.	2015 - 2020	-	PROW, POWER, EWT/ NGO
2	Wspieranie realizacji szkoleń na temat możliwości pozyskiwania środków finansowych na działalność gospodarczą.	2015 - 2020	-	PROW, POWER, EWT/ NGO, LGD
3	Wspieranie produkcji pozarolniczej, wykorzystującej istniejące zasoby i położenie gminy: drewno, runo leśne, transport, budownictwo, usługi specjalistyczne i inne.	2015 - 2020	-	PROW, POWER, prywatne, EWT/ NGO, ODR, LGD
4	Promocja postaw przedsiębiorczych i idei samozatrudnienia, m.in. poprzez tworzenie banku pomysłów na biznes na terenie gminy.	2015 - 2020	-	PROW, POWER, prywatne, EWT/ NGO, LGD
5	Wspieranie współpracy producentów rolnych na rzecz poszerzenia rynków zbytu, organizacji skupu, przetwórstwa i sprzedaży artykułów rolniczych. Wspieranie tworzenie grup producenckich rolników.	2015 - 2020	-	PROW, prywatne, /NGO, ODR
6	Wspieranie rozwoju agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.	2015 - 2020	-	PROW /NGO, ODR, LGD

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny		1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy		
Cel operacyjny		1.4. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój oferty turystycznej		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono [tys. zł]	Źródła zewnętrzne /Partnerzy
1	Prowadzenie badań archeologicznych na terenie Góry Zamkowej	2015 - 2020	50,00	PROW
2	Kompleksowe zagospodarowanie Góry Zamkowej (infrastruktura techniczna i informacyjna) oraz terenów wokół obiektu dziedzictwa kulturowego.	2016 - 2020	-	PROW, RPOWP, /NGO, LGD
3	Przebudowa ul. Błotnej i ul. Zamkowej w Gródku, stanowiących część zabytkowego założenia urbanistycznego.	2016 - 2020	-	RPOWP
4	Wsparcie rozwoju stałej bazy gastronomicznej (ulgi podatkowe, pozyskanie inwestora, pomoc administracyjna) oraz mobilnych punktów gastronomicznych i usług cateringowych.	2015 - 2020	-	PROW, POWER, RPO WP, prywatne, EWT/ NGO, ODR
5	Opracowanie spójnej oferty kulturalnej, sportowej i turystycznej, wspólnie z podmiotami prywatnymi i innymi gminami (wspólny kalendarz imprez).	2015 - 2020	-	PROW, prywatne, EWT/ NGO, LGD
6	Opracowanie nowych produktów turystycznych: kulturalnych i sportowych, w tym umożliwiających wydłużenie sezonu turystycznego.	2015 - 2020	-	PROW, prywatne, EWT/ NGO, LGD
7	Wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie tworzenia nowych atrakcji turystycznych na obszarze gminy, np: wypożyczalnie sprzętu rowerowego, punkty gastronomiczne z lokalnymi daniami, park linowy, ścianka wspinaczkowa, muzea, inne.	2015 - 2020	-	RPOWP, PROW, prywatne, POWER, EWT/ NGO, LGD
8	Tworzenie gródeckich produktów regionalnych i lokalnych	2015 - 2020	-	PROW/ ODR, NGO, LGD
9	Rozwój szlaków turystycznych oraz budowa małej infrastruktury turystycznej na wybranych szlakach	2015 - 2020	200,00	RPOWP, PROW, NFOŚ, WFOŚ, EWT

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny		2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna		
Cel operacyjny		2.1. Rozwój usług oświaty, kultury i oferty sportowo-rekreacyjnej		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono [tys. zł]	Źródła zewnętrzne/ Partnerzy
1	Zapewnienie większej dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej	2015 - 2020	200,00	RPOWP, POWER, PROW
2	Wsparcie małych szkół kształcenia ogólnego w zakresie kształtowania i rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych	2015 - 2020	50,00	RPOWP, POWER, PROW
3	Remont elewacji zewnętrznej kościoła w Gródku	2015 - 2020	50,00	RPOWP
4	Remont wnętrza cerkwi w Mostowlanach	2015 - 2020	50,00	RPOWP
5	Przebudowa świetlic wiejskich na terenie gminy Gródek w miejscowościach: Wiejki, Bielewicze, Nowosiółki, Załuki, Podozierany	2015 - 2020	560,00	PROW
6	Budowa placów zabaw w miejscowościach gminy	2015 - 2020	200,00	PROW, EWT
7	Budowa pełnowymiarowej hali sportowej	2015 - 2020	-	PROW, EWT
8	Doposażenie szkół w niezbędny sprzęt komputerowy oraz w sprzęt do nowoczesnych technik przekazu wiedzy.	2015 - 2020	200,00	POWER, EWT
9	Wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz wsparcie rozwoju kompetencji kadry zarządzającej placówkami edukacyjnymi.	2015 - 2020	100,00	POWER, EWT
10	Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz programów edukacyjno-profilaktycznych, stanowiących alternatywę dla zachowań ryzykownych	2015 - 2020	-	PROW, EWT/ NGO, LGD, GKRPA
11	Organizacja kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje i umiejętności oraz hobbystycznych (kursy językowe, zajęcia wyrównawcze dla dzieci wspomagające proces nauki, zajęcia z edukacji ekologicznej, szkolenia z zakresu dietytyki, inne)	2015 - 2020	-	PROW, POWER, prywatne, EWT/ NGO, ODR, LGD

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny		2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna		
Cel operacyjny		2.2. Wzrost aktywności i integracji społecznej		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono [tys. zł]	Źródła zewnętrzne/ Partnerzy
1	Utworzenie i prowadzenie świetlic środowiskowych	2015 - 2020	100,00	RPOWP, POWER
2	Dostosowanie budynku Zespołu Szkół w Gródku do potrzeb osób niepełnosprawnych	2015 - 2020	90,00	RPOWP, POWER, PROW / NGO
3	Dostosowanie budynku Gminnego Centrum Kultury w Gródku do potrzeb osób niepełnosprawnych	2015 - 2020	50,00	RPOWP, POWER, PROW / NGO
4	Aktywizacja dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	2015 - 2020	80,00	RPOWP, POWER, PROW / NGO
5	Wsparcie usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych oraz usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami świadczonych w lokalnej społeczności	2015 - 2020	40,00	RPOWP, POWER, PROW / NGO
6	Integracja międzypokoleniowa (spotkania, warsztaty, konkursy wspierające udział osób w różnym wieku we wspólnych projektach).	2015 - 2020	50,00	RPOWP, POWER, PROW / NGO
7	Wspieranie przedsiębiorczości i rozwoju zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2015 - 2020	100,00	RPOWP, POWER, PROW / NGO
8	Tworzenie socjalnych jednostek gospodarczych (spółdzielnie socjalne, sklepy socjalne, inne).	2015 - 2020	200,00	RPOWP, POWER, PROW / NGO
9	Organizowanie prac społecznie użytecznych, interwencyjnych, robót publicznych.	2015 - 2020	-	PUP
10	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i psychologicznej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.	2015 - 2020	50,00	RPOWP, POWER, PROW / GKRPA, NGO
11	Bezpłatna pomoc prawna i psychologiczna dla osób z problemami społecznymi.	2015 - 2020	50,00	RPOWP, POWER, PROW / GKRPA, NGO

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny		2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna		
Cel operacyjny		2.3. Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono [tys. zł]	Źródła zewnętrzne
1	Badanie potrzeb mieszkańców w zakresie usług doradczo-szkoleniowych.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW/ NGO
2	Wspieranie programów udzielania podmiotom i pracownikom pomocy finansowej na zakup usług edukacyjnych.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW/ NGO
3	Budowanie platformy współpracy instytucji oświatowych, NGO i innych organów publicznych z głównymi pracodawcami w gminie (staże, praktyki, stypendia).	2015 - 2020	200,00	RPOWP, POWER, PROW/ NGO
4	Promocja elastycznych form pracy, tj. telepracy, pracy zdalnej, pracy czasowej oraz samozatrudnienia.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW/ NGO
5	Szkolenia i warsztaty z diagnozowania umiejętności życiowych i zawodowych, pobudzania kreatywności.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW/ NGO, LGD
6	Realizacja szkoleń zawodowych (zanikające zawody, rękodzieło, artystyczne, inne).	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW/ NGO, LGD

Cel strategiczny		2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna		
Cel operacyjny		2.4. Wzrost poczucia bezpieczeństwa		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono [tys. zł]	Źródła zewnętrzne
1	Wspieranie rozwoju działalności w zakresie usług zdrowotnych	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW/ NGO, LGD
2	Zapewnienie mobilnych punktów medycznych umożliwiających podstawowe porady i badania.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW/ NGO, LGD
3	Wspieranie realizacji programów profilaktyki skierowanych na choroby cywilizacyjne i specyficzne problemy zdrowotne, w tym: profilaktyka wśród dzieci, choroby układu krążenia, nowotwory, choroby odkleszczowe, choroby i zaburzenia psychiczne, choroby układu oddechowego.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW/ NGO, LGD
4	Infrastruktura usług senioralnych	2015 - 2020	100,00	RPOWP, POWER, / NGO, LGD
5	Instalacja monitoringu w wybranych lokalizacjach o zwiększonym ryzyku.	2015 - 2020	100,00	RPOWP, POWER, / NGO

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny		3. Poprawa promocji i współpracy		
Cel operacyjny		3.1. Promocja wewnętrzna i turystyczna		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono	Źródła zewnętrzne / Partnerzy
1	Wydanie monografii Gminy Gródek	2015 - 2020	30,00	PROW
2	Organizacja konkursów promujących gminę, np: konkurs fotograficzny, konkurs na poprawę estetyki wsi, konkursu na bloga o gminie Gródek, inne	2015 - 2020	60,00	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO, LGD
3	Działania na rzecz podniesienia poczucia tożsamości lokalnej, m.in. poprzez realizację projektu „Diaspora Gródecka”	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
4	Opracowanie spójnej informacji o ofercie kulturalnej, sportowej i turystycznej, wspólnie z podmiotami prywatnymi i innymi gminami (wspólny kalendarz imprez).	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, prywatne, EWT/ NGO
5	Organizacja punktu informacji turystycznej	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO, LGD
6	Prowadzenie serwisu gminnego w postaci strony internetowej Gminy Gródek	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO, LGD

Cel strategiczny		3. Poprawa promocji i współpracy		
Cel operacyjny		3.2. Pozyskiwanie inwestorów i nowych mieszkańców		
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono	Źródła zewnętrzne
1	Stworzenie gminnego banku danych o gruntach i nieruchomościach możliwych do pozyskania w celach biznesowych i mieszkaniowych.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
2	Opracowanie materiałów promocyjnych dotyczących lokalnego potencjału biznesowego i korzyści wynikających z zamieszkania na terenie gminy.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
3	Organizacja cyklicznych spotkań Wójta z przedsiębiorcami pod hasłem „Otwarcia Urzędnicy, Otwarcia Przedsiębiorcy”.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
4	Prowadzenie na stronie internetowej gminy zakładki skierowanej do przedsiębiorców.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
5	Organizacja cyklicznego konkursu o nagrodę Wójta za osiągnięcia na rzecz Gminy Gródek.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cel strategiczny	3. Poprawa promocji i współpracy			
Cel operacyjny	3.3. Rozwój form współpracy			
Nr	Działania i zadania	Lata realizacji, jeśli określono	Koszt, jeśli określono	Źródła zewnętrzne
1	Tworzenie platformy współpracy: biznesu, organizacji non-profit i administracji samorządowej oraz instytucji oświatowych.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
2	Wspólna realizacja projektów oraz aplikowanie o środki zewnętrzne: gminy, organizacji pozarządowych i innych podmiotów.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
3	Rozwijanie współpracy ze szkołami spoza gminy, uczelniami wyższymi, gminami partnerskimi i organizacjami pracodawców.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
4	Rozwój form współpracy z partnerami zagranicznymi.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO
5	Zaktywizowanie młodzieży, m.in. poprzez powołanie Młodzieżowej Rady Gminy.	2015 - 2020	-	RPOWP, POWER, PROW, EWT/ NGO

7. Finansowe możliwości rozwoju

Analizę sytuacji finansowej gminy objęto lata 2007-2013 (tabele poniżej). Analizę oparto na danych z Bazy Danych Lokalnych GUS 2015 oraz danych z Urzędu Gminy Gródek.

Dochody gminy nie są wprost zależne od zmian makroekonomicznych – kryzys gospodarczy od roku 2008/2009 nie przełożył się na spadek dochodów, które dość stabilnie rosną od 2007 roku. Rośnie liczba pozyskanych dotacji i subwencji. Zauważalne są skokowe zmiany dochodów majątkowych, wywołane w dużej mierze pozyskaniem środków unijnych. Dochody gminy kształtują się na średnim poziomie ok. 16-17 mln zł w latach 2011-2013.

Wydatki gminy kształtują się na poziomie ok. 16-19 mln zł rocznie. Wydatki majątkowe i inwestycyjne rosną do roku 2010 i osiągają największą wartość prawie 5,5 mln zł, następnie spadają, przy czym w roku 2012 następuje kolejny wzrost do kwoty ponad 3,8 mln zł, w którym wydatkowano środki unijne na inwestycje, łącznie z własnymi to ponad 18 mln zł. Wydatki bieżące gminy charakteryzują się umiarkowaną dynamiką.

Tabela 23. Dochody gminy Gródek wg kategorii dochodów w latach 2007 – 2013 [tys. zł]

Kategoria dochodu	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody majątkowe	1247,1	593,3	1838,0	2243,9	1889,4	2061,4	1321,7
Dochody własne	5411,9	5998,9	6732,6	6687,5	6443,4	7511,1	7168,6
Dotacje ogółem	-	-	3409,9	3974,2	4309,8	4985,0	4394,6
Dotacje inwestycyjne	-	-	741,9	1236,5	1637,3	1797,7	1098,4
Programy i projekty unijne	775,1	124,0	145,2	942,4	1456,6	240,7	1011,4
Subwencje	3790,9	4109,9	4513,8	4831,8	4957,5	5370,8	5436,7
Dochody ogółem	12480,5	12551,6	14656,3	15493,5	15710,7	17866,9	16999,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Tabela 24. Wydatki gminy Gródek wg kategorii wydatków w latach 2007 – 2013 [tys. zł]

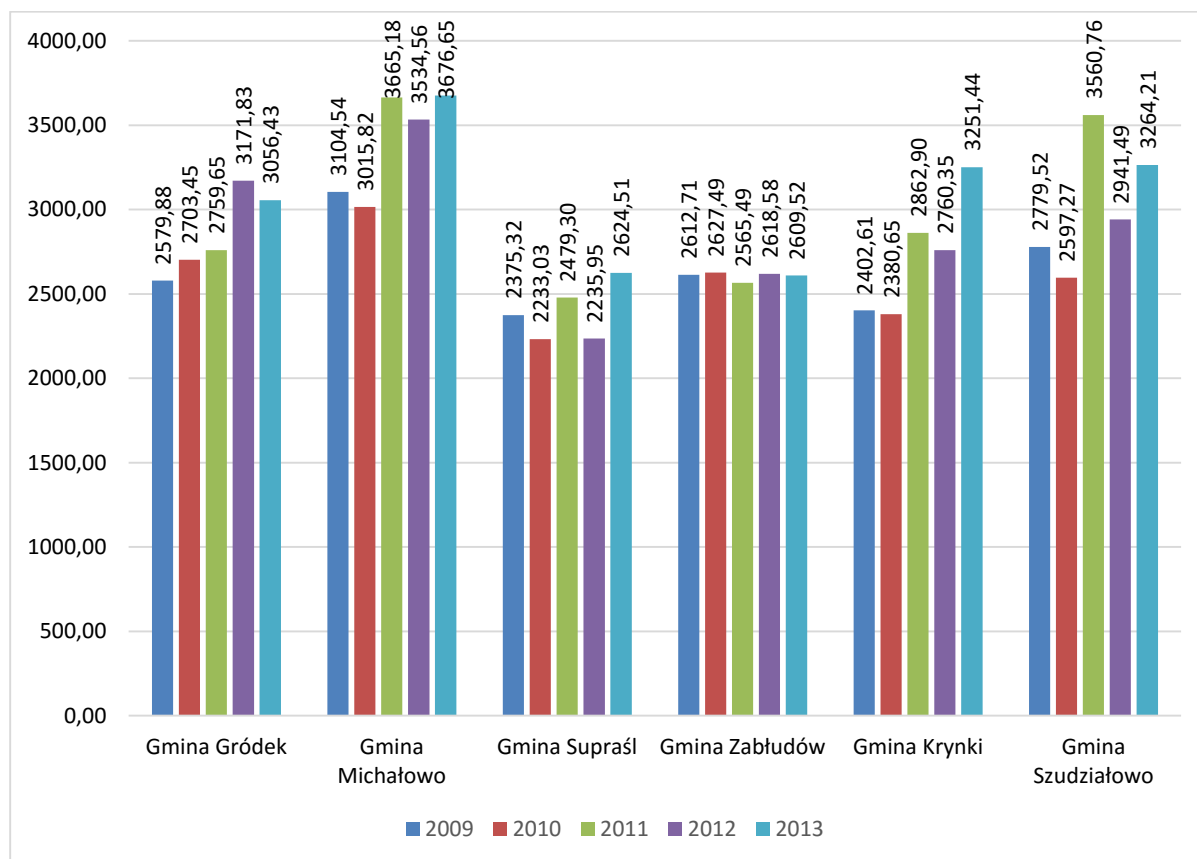
Kategoria wydatków	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wydatki majątkowe ogółem	1774,5	1589,3	3946,2	5495,9	2736,7	3838,0	1868,0
Wydatki majątkowe inwestycyjne	1774,5	1589,3	3946,2	5495,9	2736,7	3838,0	1868,0
Wydatki bieżące ogółem	-	10710,1	12201,9	13474,6	14103,5	14566,8	14506,7
Dotacje ogółem	614,0	789,3	1178,0	1308,5	1385,9	1438,2	1414,7
Ogółem	11679,0	12299,4	16148,1	18970,5	16840,2	18404,8	16374,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

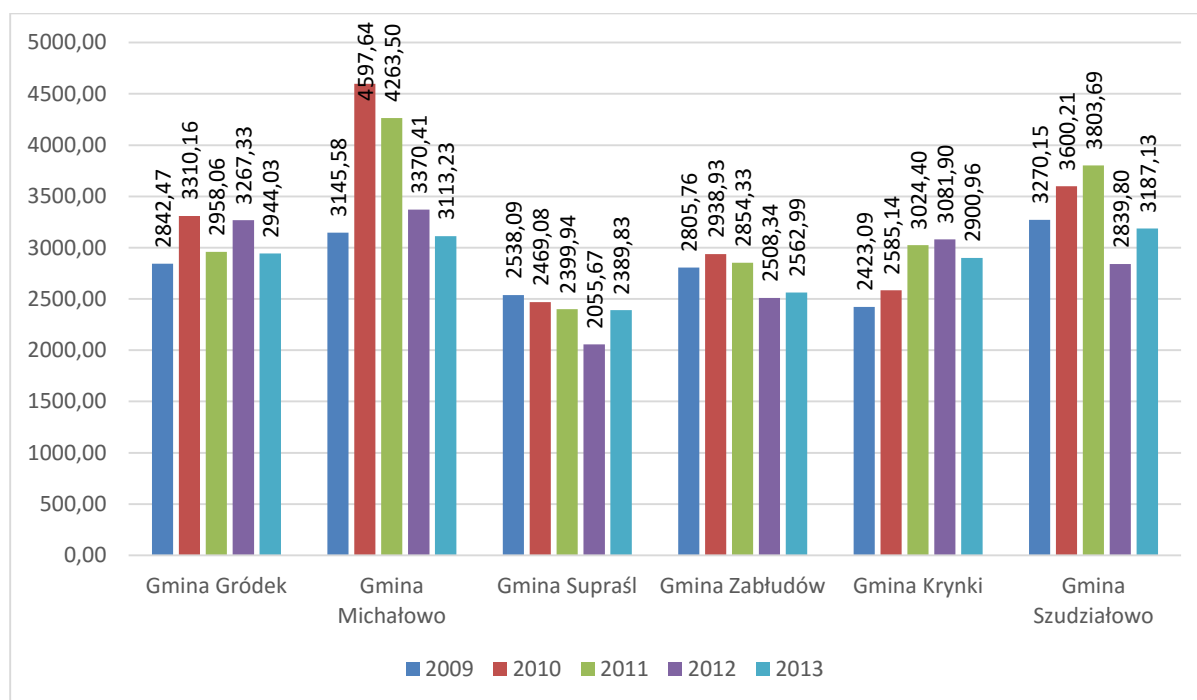
Dochody i wydatki na 1 mieszkańca w gminie Gródek charakteryzują się stałym wzrostem od roku 2007 do 2012 i w maksymalnym momencie wynosiły 3171,83 zł. W roku 2013 nastąpił niewielki spadek dochodu na jednego mieszkańca i wynosił nieco ponad 3 tys. zł. Wydatki są o ok. 10% wyższe od dochodów. Na tle gmin sąsiednich, gmina Gródek uzyskuje przeciętny dochód, który jest niewiele większy od średniej dla gmin sąsiednich.

Rysunek 40. Dochody na 1 mieszkańca w gminie Gródek na tle sąsiednich gmin, w latach 2009-2013 [zł]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Rysunek 41. Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Gródek na tle gmin sąsiednich, w latach 2009-2013 [zł]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Struktura wydatków gminy Gródek waha się z roku na rok. Istotnie zaburzą ją wydatki inwestycyjne, w tym szczególnie w roku 2012. Największy udział w dochodach mają dochody od osób prawnych, od osób fizycznych, różne rozliczenia (subwencje) i pomoc społeczna. W przypadku wydatków największy udział przypada na oświatę i wychowanie, pomoc społeczną i administrację publiczną.

W dochodach gminy można dostrzec kilka interesujących, stałych trendów i zjawisk. Dość duże wydatki ponosi gmina na transport (drogi). Rosną stale dochody działu 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej, co potwierdza stabilny, lecz powolny wzrost przedsiębiorczości i potencjału gminy. Dużą tendencją wzrostową charakteryzują się dochody z tytułu pomocy społecznej, ale wydatki tego działu również rosną, co oznacza, iż gmina coraz bardziej finansuje wydatki ze środków własnych. Stale rosną również wydatki na oświatę i wychowanie.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 25. Dochody gminy Gródek ogółem wg działów w latach 2009 – 2013 [tys. zł]

	2009	2010	2011	2012	2013
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	266,9	247,6	879,3	234,4	356,8
Dział 020 - Leśnictwo	5,2	3,2	3,8	7,1	6,9
Dział 600 - Transport i łączność	81,7	583,0	285,5	1717,8	51,7
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	928,9	1096,5	585,3	419,6	333,5
Dział 710 - Działalność usługowa	0,0	0,0	0,0	0,0	697,0
Dział 750 - Administracja publiczna	77,9	93,8	119,0	98,7	80,3
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	17,0	50,6	22,6	1,0	1,0
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	9,0	10,7	8,7	11,4	8,1
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	4915,3	4880,4	5508,6	6507,1	6403,6
Dział 758 - Różne rozliczenia	4554,4	4854,7	4970,0	5459,3	5459,3
Dział 801 - Oświata i wychowanie	370,1	727,1	258,1	264,0	413,4
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,0	0,0	0,0	26,8	0,0
Dział 852 - Pomoc społeczna	2034,1	2185,5	2182,9	2638,1	2775,0
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	135,4	71,4	73,8	116,5	0,0
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	88,1	71,0	74,6	97,6	110,5
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	147,4	616,9	238,1	141,6	271,0
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	364,9	1,1	500,5	1,7	29,5
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	660,0	0,0	-	-	-
Dział 926 - Kultura fizyczna	-	-	0,0	124,2	2,2
Ogółem	14656,3	15493,5	15710,7	17866,9	16999,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 26. Struktura dochodów gminy Gródek ogółem wg działów w latach 2009 – 2013 [%]

	2009	2010	2011	2012	2013
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	1,82%	1,60%	5,60%	1,31%	2,10%
Dział 020 - Leśnictwo	0,04%	0,02%	0,02%	0,04%	0,04%
Dział 600 - Transport i łączność	0,56%	3,76%	1,82%	9,61%	0,30%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	6,34%	7,08%	3,73%	2,35%	1,96%
Dział 710 - Działalność usługowa	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	4,10%
Dział 750 - Administracja publiczna	0,53%	0,61%	0,76%	0,55%	0,47%
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,12%	0,33%	0,14%	0,01%	0,01%
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,06%	0,07%	0,06%	0,06%	0,05%
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	33,54%	31,50%	35,06%	36,42%	37,67%
Dział 758 - Różne rozliczenia	31,07%	31,33%	31,63%	30,56%	32,11%
Dział 801 - Oświata i wychowanie	2,53%	4,69%	1,64%	1,48%	2,43%
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,00%	0,00%	0,00%	0,15%	0,00%
Dział 852 - Pomoc społeczna	13,88%	14,11%	13,89%	14,77%	16,32%
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,92%	0,46%	0,47%	0,65%	0,00%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	0,60%	0,46%	0,47%	0,55%	0,65%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1,01%	3,98%	1,52%	0,79%	1,59%
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,49%	0,01%	3,19%	0,01%	0,17%
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	4,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Dział 926 - Kultura fizyczna	0,00%	0,00%	0,00%	0,70%	0,01%
Ogółem	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 27. Wydatki gminy Gródek ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [tys. zł]

	2009	2010	2011	2012	2013
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	324,2	825,1	769,9	458,2	227,7
Dział 020 - Leśnictwo	0,3	0,2	0,3	0,6	0,8
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,0	0,0	3,4	0,0	0,0
Dział 600 - Transport i łączność	1305,3	3095,2	1482,8	3194,4	266,7
Dział 630 - Turystyka	0,0	2,9	2,6	3,0	0,0
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	100,7	183,9	424,1	81,2	111,4
Dział 710 - Działalność usługowa	64,9	37,4	96,5	50,0	1219,6
Dział 750 - Administracja publiczna	1575,1	1619,3	1736,1	1682,3	1666,4
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	17,0	50,6	22,6	1,0	1,0
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	366,7	444,8	429,1	372,0	393,8
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	62,8	57,6	47,3	0,0	9,6
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	23,9	126,7	318,9	427,2	323,9
Dział 801 - Oświata i wychowanie	5729,6	5305,2	5799,4	5719,4	6020,1
Dział 851 - Ochrona zdrowia	96,5	91,8	99,9	60,3	69,1
Dział 852 - Pomoc społeczna	2524,5	2776,4	2879,2	3395,6	3568,1
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	112,5	118,1	83,9	129,2	4,1
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	348,0	483,4	530,5	580,9	483,3
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	865,9	1363,3	1201,2	1051,8	1132,5
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1398,2	2169,6	706,7	828,2	715,1
Dział 925 - Ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0,0	0,0	0,0	4,7	1,2
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	1231,9	219,2	-	-	-
Dział 926 - Kultura fizyczna	-	-	205,7	364,8	160,5
Ogółem	16148,1	18970,5	16840,2	18404,8	16374,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Wśród wydatków gminy obok największych działów generujących koszty (750, 801, 852), istotnymi są wydatki na rolnictwo i leśnictwo (sieć wodno-kanalizacyjna) oraz transport i łączność (głównie utrzymanie dróg). Zwraca uwagę niski i stale spadający poziom wydatków na kulturę fizyczną i sport oraz kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, ale również często zerowe wydatki na turystykę.

Rosnące w dużym tempie wydatki gminy oraz szanse wynikające z pozyskania środków w latach 2007-2013 spowodowały konieczność zaciągania kredytów na finansowanie wydatków inwestycyjnych. W chwili obecnej kwota zadłużenia wynosi ok. 7,91 mln złotych. Zaprezentowane w tabeli poniżej wskaźniki zadłużenia (z wyłączeniami) wskazują na umiarkowane zadłużenie i możliwości inwestycyjne gminy w ciągu kilku najbliższych lat.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 28. Struktura wydatków gminy Gródek ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [%]

	2009	2010	2011	2012	2013
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	2,01%	4,35%	4,57%	2,49%	1,39%
Dział 020 - Leśnictwo	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,00%	0,00%	0,02%	0,00%	0,00%
Dział 600 - Transport i łączność	8,08%	16,32%	8,80%	17,36%	1,63%
Dział 630 - Turystyka	0,00%	0,02%	0,02%	0,02%	0,00%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	0,62%	0,97%	2,52%	0,44%	0,68%
Dział 710 - Działalność usługowa	0,40%	0,20%	0,57%	0,27%	7,45%
Dział 750 - Administracja publiczna	9,75%	8,54%	10,31%	9,14%	10,18%
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,11%	0,27%	0,13%	0,01%	0,01%
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2,27%	2,34%	2,55%	2,02%	2,40%
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,39%	0,30%	0,28%	0,00%	0,06%
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	0,15%	0,67%	1,89%	2,32%	1,98%
Dział 801 - Oświata i wychowanie	35,48%	27,97%	34,44%	31,08%	36,76%
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,60%	0,48%	0,59%	0,33%	0,42%
Dział 852 - Pomoc społeczna	15,63%	14,64%	17,10%	18,45%	21,79%
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,70%	0,62%	0,50%	0,70%	0,03%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	2,16%	2,55%	3,15%	3,16%	2,95%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5,36%	7,19%	7,13%	5,72%	6,92%
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	8,66%	11,44%	4,20%	4,50%	4,37%
Dział 925 - Ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0,00%	0,00%	0,00%	0,03%	0,01%
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	7,63%	1,16%	-	-	-
Dział 926 - Kultura fizyczna	-	-	1,22%	1,98%	0,98%
Ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2015.

Wydatki majątkowe oszacowano na poziomie od 2,4 mln zł w roku 2015 do 0,86 mln zł, gdzie wydatki w każdym kolejnym roku po 2016 nie przekraczają 1 mln zł. Oszacowanie wykonano bez prognozy dotyczącej pozyskiwania nowych zewnętrznych przychodów i przy założeniu stałej redukcji zadłużenia. W nowej perspektywie finansowej 2014 – 2020 pojawią się nowe możliwości pozyskiwania dotacji, zapewne środki będą realnie dostępne od 2015 roku. Przy założeniu otrzymania dofinansowania na poziomie 70%, gmina jest w stanie przeznaczać na inwestycje ok. 2 – 3 mln zł rocznie.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Tabela 29. Uproszczona prognoza budżetu gminy Gródek na lata 2015 – 2031 [mln zł]

Pozycja	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem	16,70	16,06	16,16	16,21	16,31	16,29
Wydatki ogółem	17,43	15,74	15,61	15,66	15,77	15,62
Wydatki bieżące	14,58	14,65	14,78	14,74	14,82	14,83
Wydatki majątkowe	2,84	1,09	0,83	0,93	0,94	0,79
Wynik budżetu	-0,73	0,31	0,54	0,54	0,54	0,67
Przychody budżetu	0,79	0	0	0	0	0
Rozchody budżetu	0,06	0,31	0,54	0,54	0,54	0,67
Kwota długu	7,91	7,60	7,06	6,52	5,98	5,31
Zadłużenie/dochody	47,39%	47,34%	43,70%	40,23%	36,66%	32,58%
Kwota spłaty/dochody	3,29%	4,74%	5,89%	5,60%	5,25%	5,71%
Pozycja	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Dochody ogółem	16,30	16,37	16,49	16,57	16,60	16,70
Wydatki ogółem	15,78	15,85	15,97	16,05	16,08	16,18
Wydatki bieżące	14,92	14,99	15,09	15,20	15,29	15,30
Wydatki majątkowe	0,86	0,86	0,88	0,85	0,79	0,88
Wynik budżetu	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52
Przychody budżetu	0	0	0	0	0	0
Rozchody budżetu	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52	0,52
Kwota długu	4,79	4,27	3,75	3,23	2,71	2,19
Zadłużenie/dochody	29,37%	26,07%	22,72%	19,48%	16,31%	13,10%
Kwota spłaty/dochody	4,65%	4,40%	4,25%	4,20%	4,16%	4,07%
Pozycja	2027	2028	2029	2030	2031	-
Dochody ogółem	16,75	16,80	16,85	16,90	17,05	-
Wydatki ogółem	16,35	16,30	16,35	16,51	16,66	-
Wydatki bieżące	15,35	15,39	15,64	15,75	15,80	-
Wydatki majątkowe	1,00	0,91	0,71	0,76	0,86	-
Wynik budżetu	0,4	0,5	0,5	0,39	0,39	-
Przychody budżetu	0	0	0	0	0	-
Rozchody budżetu	0,40	0,50	0,50	0,39	0,39	-
Kwota długu	1,78	1,28	0,79	0,39	0,00	-
Zadłużenie/dochody	10,65%	7,64%	4,66%	2,33%	0,0%	-
Kwota spłaty/dochody	3,34%	3,81%	3,73%	3,04%	2,95%	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Gródek na lata 2013 – 2031”.

8. System wdrażania i ewaluacja

8.1. System wdrażania i komunikacji

Jednym z ważniejszych elementów decydujących o skuteczności dokumentów planistycznych jest system ich wdrażania. Za wdrażanie Programu odpowiada Wójt Gminy Gródek. Zakłada się powołanie m.in. spośród pracowników gminy Strategicznej Grupy Rozwoju pod kierownictwem Wójta. W skład Grupy poza pracownikami gminy powinni wejść: co najmniej jeden przedstawiciel biznesu i organizacji pozarządowych. Zadaniem Grupy będzie stały monitoring, ewaluacja oraz przygotowanie sprawozdań z realizacji Programu.

Raport z monitorowania oraz ewaluacji powinien być zaprezentowany na posiedzeniu Rady Gminy wraz z rekomendacjami dotyczącymi ewentualnych kierunków zmian w trybie realizacji Programu oraz wytycznymi dotyczącymi ewentualnych korekt i uaktualnień w zapisach dokumentu. Ewentualnych zmian dokumentu dokonuje Strategiczna Grupa Rozwoju. Zmiany Programu są każdorazowo zatwierdzane uchwałą Rady Gminy.

Na poziomie społecznym należy wprowadzić do zarządzania strategicznego elementy upowszechniania realizacji dokumentu. W aktualizację dokumentu powinno zostać włączonych wielu przedstawicieli instytucji spoza jednostek gminnych. Ich wkład w opracowanie oraz korekty dokumentu będą bardzo istotne. W związku z tym liderzy społeczni powinni uczestniczyć w procedurze monitoringu, ewaluacji oraz w kolejnych aktualizacjach dokumentu. Należy założyć, że debata społeczna dotycząca zmian w Programie będzie się odbywać podczas debaty zorganizowanej przez Radę Gminy obradującej nad przyjęciem raportu monitoringowego oraz ewaluacyjnego.

W celu sprawnego przeprowadzenia procesu upowszechniania Programu, raportów z monitoringu i ewaluacji, dokument będzie udostępniony na stronach internetowych. W serwisie internetowym gminy zostanie wydzielona osobna podstrona przeznaczona wyłącznie do prezentacji Programu.

Upowszechnianie Programu oraz rezultatów jego wdrożenia powinno odbywać się także poprzez publikacje w lokalnej prasie.

8.2. Monitoring i ewaluacja

Niniejszy dokument strategiczny został przygotowany w oparciu o aktualnie dostępną wiedzę. Jednak dynamiczne otoczenie, procesy zachodzące w gminie, będą stopniowo dezaktualizowały część diagnostyczną programu i w konsekwencji przyjęte na tej podstawie cele do realizacji.

W związku z tym istnieje konieczność monitorowania realizacji programu i stworzenia systemu oceny osiągniętych efektów.

Monitorowanie ma na celu:

- stworzenie systemu aktualizowania wiedzy o sytuacji gminy,
- ocenę stopnia realizacji działań założonych w Programie,
- weryfikację zgodności osiągniętych celów z założeniami,
- systematyczne monitorowanie zewnętrznych źródeł wsparcia dla realizacji programów i projektów,
- korygowanie działań, w sytuacji gdy nie przynoszą one zamierzonych efektów lub w sytuacji wystąpienia zmian uniemożliwiających lub utrudniających ich realizację,
- wcześniejszą diagnozę trudności mogących mieć wpływ na realizację inwestycji, zwłaszcza terminowości ich zakończenia.

Zakłada się powołanie raz na 2 lata 3-osobowego Zespołu Monitorującego spośród Strategicznej Grupy Rozwoju lub spoza niej. W jego skład powinni wejść co najmniej jeden przedstawiciel: biznesu, organizacji pozarządowych, władz gminnych. Zespół Monitorujący byłby powoływany przez Wójta, w pierwszym kwartale 2017 i 2019 roku. Okresowe sprawozdania z monitorowania Programu powinny być sporządzane do 30 kwietnia każdego z wymienionych lat. Raport ewaluacyjny powinien zostać wykonany do 30 kwietnia 2021 roku.

Podstawowy monitoring realizacji Programu będzie odbywał się:

- na poziomie operacyjnym poprzez opis stanu realizacji zaplanowanych zadań i działań dla każdego z celów operacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem zadań i działań strategicznych, z podaniem informacji: co wykonano, w jaki sposób zagospodarowano przy realizacji każdego z zadań/działań zasoby endogeniczne, jakie są/były problemy realizacyjne.

Na poziomie strategicznym ewaluacja powinna zostać wykonana w 2021 roku, poprzez porównanie wartości osiągniętych wskaźników z wartościami bazowymi.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Raport ewaluacyjny powinien być jawny i udostępniony na stronach internetowych. Jako wskaźniki realizacji Programu przyjęto następujący zestaw:

- dochód na 1 osobę w gminie,
- stopa bezrobocia lub liczba bezrobotnych,
- liczba firm na 10 tys. mieszkańców,
- saldo migracji na pobyt stały,
- liczba miejsc noclegowych ogółem,
- liczba udzielonych noclegów turystom krajowym,
- liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym.

Zaproponowano następujący sposób obliczania miary sukcesu realizacji Programu:

1. Obliczenie poziomu realizacji każdego ze wskaźników:

$$W_x = (W_n - W_{2014})/W_{2014} * 100\%$$

gdzie W_x – dowolny wskaźnik, W_n – wartość wskaźnika w roku badania, W_{2014} - wartość wskaźnika w roku bazowym (2014).

2. Porównanie każdego z indywidualnych wskaźników ze średnimi ich wartościami dla gmin sąsiadujących z gminą Gródek, gmin wiejskich w powiecie, gmin wiejskich w regionie oraz dla regionu.

Dynamika zmian wskaźnika na tle innych gmin będzie świadczyć o mierze sukcesu realizacji Programu.

Do oceny wybrano wskaźniki ogólnie dostępne w statystyce publicznej, zastosowano też model ewaluacji poprzez porównanie tych wskaźników z gminami sąsiednimi. Dzięki temu w ocenie realizacji celów Programu istotnie wyeliminowano wpływ czynników niezależnych od samej gminy, a wynikających głównie ze zjawisk ogólnokrajowych lub międzynarodowych, w tym polityki krajowej. Dostępność wskaźników w statystyce publicznej sprawia, że ewaluacja nie będzie czasochłonna i łatwa w realizacji, a wnioski nieskomplikowane komunikacyjnie dla mieszkańców gminy.

9. Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna w procesie przygotowania programu rozwoju gminy stanowi bardzo istotny element jakości dokumentu, ale przede wszystkim daje gwarancję rozumienia przez mieszkańców podejmowanych działań i sukcesu.

Pierwszym z elementów konsultacji społecznych były badania ankietowe mieszkańców. Badania były realizowane w oparciu o rozbudowany kwestionariusz ankiety umożliwiający mieszkańcom zaprezentowanie szerokiego wachlarza ocen i potrzeb, badanie dotyczyło: poziomu zadowolenia z życia na terenie gminy, oceny zmian jakie zaszły w gminie w ostatnich latach, głównych problemów rozwoju gminy, potrzebnych rodzajów działań, rozpoznawalności gminy w percepcji mieszkańców, słabych i mocnych stron gminy, kierunków rozwoju gminy.

Ankieta była dystrybuowana przy współpracy z sołtysami, także poprzez udostępnienie papierowych kwestionariuszy w urzędzie gminy, kolportaż poprzez radnych gminy i osoby zaangażowane w prace nad Programem. Przeprowadzono także bezpośrednie badania przez ankierów. Dodatkowo informacja o pracach nad Programem została opublikowana na stronach urzędu gminy wraz z formularzami zgłaszania uwag, pomysłów inwestycyjnych i pomysłów na rozwój gminy.

Wyniki badań mieszkańców zaprezentowano na sesji Rady Gminy.

W sierpniu i wrześniu 2015 roku zrealizowano także 20 bezpośrednich wywiadów pogłębionych z mieszkańcami gminy, celem uzupełnienia badań ankietowych, identyfikacji silnych i słabych stron gminy.

Przeprowadzono także spotkanie robocze z przedstawicielami władzy lokalnej celem uzupełnienia i wyboru kluczowych inwestycji i projektów.

Udział społeczności lokalnej uwzględniono także na etapie wdrażania Programu poprzez zakładaną publiczną publikację raportów z monitoringu i ewaluacji oraz zapewnienie liderom społecznym udziału w procedurze oceny realizacji dokumentu. Debata społeczna dotycząca zmian w Programie będzie się odbywać na posiedzeniu Rady Gminy, na której będzie prezentowany raport monitoringowy oraz ewaluacyjny.

10. Komplementarność z innymi programami i strategiami

Strategia Europa 2020

Strategia Europa 2020 jest dokumentem będącym wizją społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku. Strategia ta zawiera trzy główne priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Program Rozwoju Gminy Gródek jest spójny ze Strategią Europa 2020 poprzez zapisy:

- celu strategicznego 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy, który wpisuje się w priorytet dotyczący rozwoju zrównoważonego bazującego na wspieraniu gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- celu strategicznego 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna, który wpisuje się w priorytet dotyczący rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK)

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020. ŚSRK przedstawia scenariusz rozwojowy wynikający m.in. z diagnozy barier i zagrożeń oraz z analizy istniejących potencjałów, jak też możliwości sfinansowania zaprojektowanych działań. Strategia oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Pomyślność realizacji wszystkich założonych w tej Strategii

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

celów będzie uzależniona od wielu czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które mogą wpływać na dostępność środków finansowych na jej realizację.¹¹

ŚSRK wytycza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.¹²

Powiązania Strategii Rozwoju Kraju 2020 z Programem Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020 prezentuje tabela poniżej.

Tabela 30. Powiązania Strategii Rozwoju Kraju 2020 z Programem Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cele i priorytety rozwojowe SRK 2014-2020		Cele strategiczne Programu Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020
Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka	Cel II.2 Wzrost wydajności gospodarki II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej II.6.4. Poprawa stanu środowiska Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych	Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy Cel strategiczny 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna Cel strategiczny 3. Poprawa promocji i współpracy
Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna	Cel III.1. Integracja społeczna III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna

¹¹ Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo, Warszawa wrzesień 2012.

¹² Tamże.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030 stanowi najszerzy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju. Celem głównym założeń zawartych w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków.

Osiągnięcie powyższego strategicznego celu kluczowego będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach zadaniowych, którym podporządkowane są cele strategiczne oraz kierunki interwencji:

- konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji) - cele strategiczne: innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna, polska cyfrowa, kapitał ludzki, bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,
- równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) - cele strategiczne: rozwój regionalny, transport,
- efektywności i sprawności państwa - cele strategiczne: kapitał społeczny, sprawne państwo.

Tabela 31. Powiązania dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności z Programem Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cele Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności	Cele strategiczne Programu Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020
Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna	Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy Cel strategiczny 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna
Kapitał Ludzki	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna Cel strategiczny 3. Poprawa promocji i współpracy
Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko	Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy
Kapitał Społeczny	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna Cel strategiczny 3. Poprawa promocji i współpracy

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

W Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku cele strategiczne wskazują obszary, w których świadoma interwencja może zapewnić bieżącą poprawę sytuacji mieszkańców. Ponadto realizacja celów zbuduje podstawy trwałego długookresowego rozwoju i nadrobienia dystansu do regionów wiodących w Polsce i w Europie. Dokument ten zakłada, że konsekwentna równoczesna realizacja przyjętych celów strategicznych, tzn.: 1. Konkurencyjna gospodarka; 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe; 3. Jakość życia zapewni dodatkowo wystąpienie wielu efektów synergicznych, zasadniczo wzmacniających efekty podejmowanych działań.

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

W dokumencie dodatkowo sformułowano dwa cele horyzontalne, których wątki przenikają cele strategiczne:

- 1) wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody,
- 2) infrastruktura techniczna i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów.

Tabela 32. Powiązania dokumentu Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 z Programem Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020	Cele strategiczne i operacyjne Programu Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020
Cel 1. Konkurencyjna gospodarka	Cel 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy Cel 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna Cel 3. Poprawa promocji i współpracy
1.1. Rozwój przedsiębiorczości	Cel 1.3. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach
1.2. Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorców	Cel 1.3. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach
1.3. Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej	Cel 2.3. Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy
1.4. Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych	Cel 2.2. Wzrost aktywności i integracji społecznej Cel 3.3. Rozwój form współpracy
1.5. Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych	Cel 1.3. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach Cel 1.4. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój oferty turystycznej
1.6. Nowoczesna infrastruktura sieciowa	Cel 1.1. Poprawa jakości powiązań komunikacyjnych Cel 1.2. Ochrona środowiska przyrodniczego
Cel 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe	Cel 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy Cel 3. Poprawa promocji i współpracy
2.1 Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym	Cel 1.3. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach
2.2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa	Cel 1.1. Poprawa jakości powiązań komunikacyjnych Cel 1.2. Ochrona środowiska przyrodniczego
2.3. Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej	Cel 3.1. Promocja wewnętrzna i turystyczna Cel 3.3. Rozwój form współpracy
2.4. Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej	Cel 3.1. Promocja wewnętrzna i turystyczna Cel 3.3. Rozwój form współpracy
2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu	Cel 1.1. Poprawa jakości powiązań komunikacyjnych
Cel 3. Jakość życia	Cel 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy Cel 2. Poprawa jakości usług społecznych i kulturalnych oraz rewitalizacja i integracja społeczna Cel 3. Poprawa promocji i współpracy

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

3.1. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych	Cel 2.2. Wzrost aktywności i integracji społecznej Cel 2.3. Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy Cel 3.2. Pozyskiwanie inwestorów i nowych mieszkańców
3.2. Poprawa spójności społecznej	Cel 2.1. Rozwój usług oświaty, kultury i oferty sportowo-rekreacyjnej Cel 2.2. Wzrost aktywności i integracji społecznej Cel 2.3. Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców gminy Cel 2.4. Wzrost poczucia bezpieczeństwa
3.3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego	Cel 2.4. Wzrost poczucia bezpieczeństwa
3.4. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami	Cel 1.2. Ochrona środowiska przyrodniczego Cel 1.3. Wspieranie gospodarki opartej na lokalnych zasobach

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014

Program obejmuje lata 2011 –2014 z perspektywą do roku 2018. Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwi zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Jako cel nadrzędny programu przyjęto: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO PRZY POPRAWIE I PROMOCJI ŚRODOWISKA NATURALNEGO.

Długoterminowe cele Programu do 2018 roku są następujące:

- kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania,
- zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności,
- zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,
- ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych,
- zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,
- ochrona powierzchni ziemi,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa podlaskiego.

Program Rozwoju Gminy Gródek jest komplementarny bezpośrednio do celów związanych z: dobrym stanem wód powierzchniowych oraz ochroną jakości wód podziemnych, ograniczaniem zużycia energii oraz zwiększeniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wzrostem świadomości ekologicznej

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

mieszkańców, zmniejszeniem zagrożenia hałasem, poprzez zaplanowane w ramach celu operacyjnego 1.2. Ochrona środowiska przyrodniczego inwestycje w rozwój sieci kanalizacyjnej, OZE, edukację i promocję ekologiczną oraz poprzez zaplanowane w ramach celu operacyjnego 1.1. Poprawa jakości powiązań komunikacyjnych inwestycje drogowe.

Program Ochrony Środowiska Gminy Gródek na lata 2015 – 2018 – aktualizacja.

Głównym celem Programu jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju gminy Gródek, która ma być formą realizacji polityki ekologicznej państwa, województwa, powiatu i gminy w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach: sprawiedliwości międzypokoleniowej, sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej, równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający płaci”,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.¹³

Nadrzędnym celem strategicznym Programu jest zrównoważony rozwój gminy Gródek przy zachowaniu i promocji środowiska naturalnego oraz poprawy warunków życia mieszkańców. Wyznaczono także 9 celów długoterminowych. Poniżej zaprezentowano te cele wraz z opisem zgodności z nimi Programu Rozwoju Gminy Gródek:

- ochrona powietrza atmosferycznego (zgodny z inwestycjami Programu Rozwoju Gminy Gródek w zakresie remontów i termomodernizacji budynków, inwestycji w OZE),
- racjonalne gospodarowanie zasobami wód podziemnych i powierzchniowych (zgodny z inwestycjami Programu Rozwoju Gminy Gródek w zakresie budowy sieci wodno-kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków),
- ochrona przyrody i krajobrazu,
- promocja odnawialnych źródeł energii (zgodny z inwestycjami Programu Rozwoju Gminy Gródek w zakresie budowy instalacji OZE),
- ochrona przed hałasem i polem elektromagnetycznym (zgodny z inwestycjami Programu Rozwoju Gminy Gródek w zakresie przebudowy dróg),
- ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona przed poważnymi awariami przemysłowymi,
- racjonalna gospodarka odpadami przyjazna środowisku,
- edukacja ekologiczna (zgodny z projektem Programu Rozwoju Gminy Gródek w zakresie edukacji i promocji ekologicznej).

¹³ B. Waclaw, Program Ochrony Środowiska Gminy Gródek na lata 2015-2018 – aktualizacja.

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Stan ludności (faktycznie zamieszkałej) w gminie Gródek na 31 grudnia 2014 roku	11
Tabela 2. Migracje na pobyt stały w gminie Gródek w latach 2007-2014	13
Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych w gminie Gródek i gminach sąsiadujących - stan na lata 2009 - 2014 [osoby]	14
Tabela 4. Saldo migracji zagranicznych w gminie Gródek oraz wybranych podlaskich gminach - stan na lata 2009 - 2014 [osoby]	15
Tabela 5. Stopa bezrobocia w gminie Gródek na tle innych jednostek terytorialnych w latach 2012-2014	24
Tabela 6. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Gródek na koniec 2014 roku	24
Tabela 7. Wyposażenie i zasoby mieszkaniowe w gminie Gródek w latach 2012-2013	25
Tabela 8. System edukacji w Gródek w latach 2010-2014 [szt.]	26
Tabela 9. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych w latach 2010-2013. 28	
Tabela 10. Komputery do użytku uczniów w szkołach gmin powiatu białostockiego oraz gmin sąsiadujących w latach 2011-2012	30
Tabela 11. Lista obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków oraz mogił i cmentarzy wojennych w gminie Gródek.....	39
Tabela 12. Ilość organizacji pozarządowych w gminie Gródek i gminach sąsiednich w 2014 roku.	40
Tabela 13. Frekwencja wyborcza w wyborach prezydenckich w 2015 roku.	41
Tabela 14. Świadczenia udzielone w gminie Gródek w latach 2011-2013.....	44
Tabela 15. Udzielone świadczenia w ramach pomocy społecznej w gminie Gródek oraz gmin sąsiadujących oraz na tle województwa i powiatu w latach 2009,2011,2013.....	45
Tabela 16. Decyzje o warunkach zabudowy w gminie Gródek w latach 2009 – 2014 [szt.]	52
Tabela 17. Zestawienie powierzchni nieruchomości gminy Gródek nie oddanych w użytkowanie wieczyste na rok 2015	53
Tabela 18. Podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym w gminie Gródek według typów – stan na 31 XII 2014 roku [%].....	55
Tabela 19. Ilość zarejestrowanych jednostek gospodarczych w gminie Gródek według podziału PKD 2007	57
Tabela 20. Pogłowie wybranych zwierząt gospodarskich w gminie Gródek	62
Tabela 21. Obiekty agroturystyczne, pokoje do wynajęcia w gminie Gródek	68
Tabela 22. Analiza SWOT gminy Gródek	88
Tabela 23. Dochody gminy Gródek wg kategorii dochodów w latach 2007 – 2013 [tys. zł]	106
Tabela 24. Wydatki gminy Gródek wg kategorii wydatków w latach 2007 – 2013 [tys. zł]	106
Tabela 25. Dochody gminy Gródek ogółem wg działów w latach 2009 – 2013 [tys. zł].....	109
Tabela 26. Struktura dochodów gminy Gródek ogółem wg działów w latach 2009 – 2013 [%]	110
Tabela 27. Wydatki gminy Gródek ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [tys. zł]	111
Tabela 28. Struktura wydatków gminy Gródek ogółem wg działów w latach 2008 – 2013 [%]	112
Tabela 29. Uproszczona prognoza budżetu gminy Gródek na lata 2015 – 2031 [mln zł]	113
Tabela 30. Powiązania Strategii Rozwoju Kraju 2020 z Programem Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020	119
Tabela 31. Powiązania dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności z Programem Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020	120
Tabela 32. Powiązania dokumentu Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 z Programem Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020	121

WYKAZ RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Gródek na tle regionu i powiatu	9
Rysunek 2. Gmina Gródek.....	10
Rysunek 3. Dynamika zmian liczby ludności w gminie Gródek w latach 2006-2014 roku [osoby]	12
Rysunek 4. Saldo migracji w gminie Gródek w latach 2009 – 2014 [osoby]	12
Rysunek 5. Przyrost naturalny w gminie Gródek w latach 2007-2014.....	13
Rysunek 6. Ludność gminy Gródek wg płci i wieku w 2014 roku [osoby]	16
Rysunek 7. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie Gródek w latach 2009-2014.....	17
Rysunek 8. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie, powiecie i województwie oraz gminach sąsiadujących, oraz o podobnym charakterze z terenów województwa na rok 2014.....	17
Rysunek 9. Udział powierzchni lasów w gminie Gródek na tle województwa, powiatu i gmin sąsiadujących [%]	18
Rysunek 10. Wartość bonitacyjna gruntów ornych w gminie Gródek	20
Rysunek 11. Bezrobotni w gminie Gródek w latach 2003-2014.....	23
Rysunek 12. Wskaźnik skolaryzacji netto na poziomie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych w gminie Gródek oraz gmin sąsiednich w 2013 roku	27
Rysunek 13. Komputery do użytku uczniów w gminie Gródek w latach 2009-2012 [szt.].....	29
Rysunek 14. Średnia liczba uczniów na 1 komputer szkolny w gminie Gródek na tle innych gmin wg typu szkół – stan na 2012 rok [szt.].....	31
Rysunek 15. Liczba czytelników w bibliotekach na terenie gminy Gródek oraz w gminach sąsiednich w 2013 roku [osoby]	32
Rysunek 16. Liczba czytelników w bibliotekach w gminie Gródek i gminach sąsiednich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2010-2013 roku [osoby]	33
Rysunek 17. Dynamika zmian liczby czytelników w bibliotekach gminy Gródek w latach 1995-2013 [osoby]	33
Rysunek 18. Ilość imprez i ilość uczestników imprez [w tys. osób] w gminie Gródek w latach 2007-2014.....	36
Rysunek 19. Ilość uczestników przypadająca na jedną imprezę w latach 2011-2014, w gminie Gródek i gminach sąsiednich.....	37
Rysunek 20. Ilość porad udzielonych na jednego mieszkańca w gminie Gródek i gminach sąsiednich w roku 2014	42
Rysunek 21. Wartość wskaźnika: liczba mieszkańców w rodzinach którym przyznano świadczenie na 1000 mieszkańców w roku 2014.	43
Rysunek 22. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2009-2013	43
Rysunek 23. Średnia wysokość zasiłku okresowego w gminie Gródek w latach 2010-2015	45
Rysunek 24. Korzystający z wodociągów w % względem ogółu ludności dla gminy Gródek i gmin sąsiednich w 2013 r.	47
Rysunek 25. Korzystający z kanalizacji w % względem ogółu ludności dla gminy Gródek i gmin sąsiednich w 2013 r.	48
Rysunek 26. Zmieszane odpady komunalne zebrane w gminie Gródek w latach 2005-2013 [tony].....	51
Rysunek 27. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Gródek wg sektorów własnościowych w latach 2009-2014.....	54
Rysunek 28. Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Gródek w latach 2009-2014 [szt.].....	56

Program Rozwoju Gminy Gródek na lata 2015-2020

Rysunek 29. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku w gminach powiatu białostockiego oraz gminach sąsiednich [szt.].....	59
Rysunek 30. Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w gminie Gródek w gminach sąsiednich oraz na tle województwa podlaskiego, powiatu białostockiego i gmin wiejskich z tych obszarów - stan na 2014 rok [szt.]..	60
Rysunek 31. Struktura wykorzystania użytków rolnych w gminie Gródek – stan na 2014 r.....	61
Rysunek 32. Powierzchnia zasiewów [ha] w gminie Gródek – stan na 2010 rok.....	61
Rysunek 33. Liczba noclegów udzielonych polskim rezydentom w gminie Gródek w latach 2009-2014 [szt.]	64
Rysunek 34. Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w gminie Gródek [szt.]	65
Rysunek 35. Udział turystów zagranicznych z wybranych państw w noclegach ogółem udzielonych w gminie Gródek turystom z zagranicy w 2011 roku [%]	65
Rysunek 36. Udział turystów zagranicznych z wybranych państw w noclegach ogółem udzielonych w gminie Gródek turystom z zagranicy w 2012 roku [%]	66
Rysunek 37. Liczba miejsc noclegowych ogółem w gminie Gródek w latach 2010-2014	67
Rysunek 38. Stopień wykorzystania bazy noclegowej w gminie Gródek w latach 2011-2014	69
Rysunek 39. Stopień wykorzystania bazy noclegowej ogółem w gminie Gródek oraz gminach sąsiednich i na tle gmin wiejskich powiatu białostockiego w latach 2010-2014	70
Rysunek 40. Dochody na 1 mieszkańca w gminie Gródek na tle sąsiednich gmin, w latach 2009-2013 [zł]	107
Rysunek 41. Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Gródek na tle gmin sąsiednich, w latach 2009-2013 [zł]	108